

THE AICE LIBRARY

The Examined Machine

เครื่องจักรที่ถูกไต่สวน

PHILOSOPHY AND COMPUTING, EACH READ THROUGH
THE OTHER

Fifteen hearings on one shared question — what can be known, said, and done by rule — argued twice, by philosophy and by computing, until each discipline answers in the other's vocabulary.

สิบห้าการไต่สวนบนคำถามเดียวกัน — สิ่งที่รู้ได้ พูดได้ และทำได้ตามกฎ — ถูกโต้แย้งสองรอบ โดยปรัชญาและการคำนวณ จนแต่ละฝ่ายต้องตอบด้วยคำศัพท์ของอีกฝ่าย

2026-08-02 · FIFTEEN HEARINGS, TWO COURTS

How this book is built

Fifteen hearings, framed by a chapter that sets the courtroom and one that closes it: principles argued with dates, names, and sources, not a survey. Part I (chapters 01–08) puts computation on the stand and lets philosophy question it; Part II (chapters 09–15) reverses the benches. Read straight through to watch the case build, or open any hearing on its own — each chapter's first line places it in the two courts, and its Connections section says which chapters cross-examine it.

สืบห้การไต่สวน กำกับด้วยบทที่วางห้องพิจารณาคดีไว้ตอนต้นหนึ่งบทและบทที่ปิดมันตอนท้าย อีกหนึ่งบท: อ้างหลักการด้วยวันที่ ชื่อบุคคล และแหล่งอ้างอิง ไม่ใช่การสำรวจ ภาค I (บทที่ 01–08) นำการคำนวณขึ้นที่นั่งพยานและให้ปรัชญาซักถาม ภาค II (บทที่ 09–15) สลับมานั่งคู่ความ อ่านเรียงลำดับ เพื่อดูคดีค่อยๆ ก่อร่าง หรือเปิดอ่านการไต่สวนไหนก็ได้ทีละบท — บรรทัดแรกของทุกบทวางตำแหน่งของมันใน สองศาล และหัวข้อเชื่อมโยงบอกว่าบทไหนซักถามค้าน บทนี้บ้าง

SSOT · books/philosophy/the-examined-machine/source/en/ (17 files)

TH contract · source/TH_SPEC.md

rebuild · core/_kit/venv/bin/python source/build_book.py

Contents

สารบัญ

CHAPTER 00	The Map แผนที่	5
------------	-------------------	---

PART I	ภาค I
--------	-------

CHAPTER 01	Logic ตรรกศาสตร์	15
------------	---------------------	----

CHAPTER 02	Metaphysics อภิปรัชญา	25
------------	--------------------------	----

CHAPTER 03	Epistemology ญาณวิทยา	34
------------	--------------------------	----

CHAPTER 04	Philosophy of Mind ปรัชญาแห่งจิต	43
------------	-------------------------------------	----

CHAPTER 05	Philosophy of Language ปรัชญาภาษา	53
------------	--------------------------------------	----

CHAPTER 06	Ethics จริยศาสตร์	63
------------	----------------------	----

CHAPTER 07	Political Philosophy ปรัชญาการเมือง	72
------------	--	----

CHAPTER 08	Aesthetics & Phenomenology สุนทรียศาสตร์และปรากฏการณ์วิทยา	81
------------	---	----

PART II	ภาค II
---------	--------

CHAPTER 09	Computability การคำนวณได้	90
------------	------------------------------	----

CHAPTER 10	Complexity ความซับซ้อน	99
CHAPTER 11	Information สารสนเทศ	108
CHAPTER 12	Types and Proofs ชนิดกับบทพิสูจน์	116
CHAPTER 13	Learning Machines เครื่องเรียนรู้	125
CHAPTER 14	Distributed Trust ความไว้วางใจแบบกระจาย	133
CHAPTER 15	The Computational Universe เอกภพเชิงคำนวณ	141
CLOSING	Closing ปิดเล่ม	149

CHAPTER 00

The Map

แผนที่

This chapter is the courtroom itself – the two benches, the rules of examination, and the standing of the witnesses. Every chapter after it is a hearing.

บทนี้คือห้องพิจารณาคดี ไม่ใช่คำนำของมัน — ม้านั่งสองฝั่ง กฎการซักถาม สถานะของพยาน บทที่เหลือทั้งหมดคือการไต่สวนทีละครั้ง

Why are philosophy and computing the same project, separated at birth?

ปรัชญากับการคำนวณเป็นโครงการเดียวกันที่ถูกแยกทางกันตั้งแต่เกิด ทำไม

For three days in September 1930, the limits of reason were argued twice in the same town by people who did not quite hear each other. The Second Conference on the Epistemology of the Exact Sciences met in Königsberg from 5 to 7 September; John von Neumann came to present the formalist case for securing mathematics by finite mechanical means (conference proceedings, *Erkenntnis* 2, 1931). On the last day, in a general discussion, Kurt Gödel let slip — off-hand, almost in passing — that he could exhibit arithmetical propositions that were true and unprovable in the formal system of classical mathematics. Von Neumann understood at once what had just been said (SEP, *Gödel's Incompleteness Theorems*). The next day, 8 September, a few streets away, David Hilbert closed an address to the Society of German Natural Scientists and Physicians with six words later cut into his tombstone: *Wir müssen wissen. Wir werden wissen.* We must know. We shall know.

ซีตจำกัดของเหตุผลถูกโต้แย้งสองครั้งในเมืองเดียวกันภายในสามวันของเดือนกันยายน 1930 โดยคนที่แทบไม่ได้ยินกันเลย การประชุมครั้งที่สองว่าด้วยญาณวิทยาของวิทยาศาสตร์แม่นยำ (Second Conference on the Epistemology of the Exact Sciences) จัดที่เคอนิกส์แบร์ก วันที่ 5 ถึง 7 กันยายน จอห์น ฟอน นอยมันน์มา

เสนอข้อโต้แย้งฝ่ายฟอร์มัลลิสม์ (formalism) ว่าคณิตศาสตร์ค้ำยันได้ด้วยวิธีเชิงกล
ไกจำกัด (รายงานการประชุม, Erkenntnis 2, 1931) วันสุดท้าย ในวงอภิปรายทั่วไป
เคิร์ท เกอเดิลหลุดปากออกมาเฉยๆ เกือบเป็นเรื่องผ่านๆว่าเขาแสดงประพจน์ทาง
เลขคณิตที่เป็นจริงแต่พิสูจน์ไม่ได้ในระบบรูปนัย (formal system) ของคณิตศาสตร์
คลาสสิกได้ ฟอน นอยมันน์เข้าใจทันทีว่าเพ็งมีอะไรถูกพูดออกมา (สารานุกรม
ปรัชญาสแตนฟอร์ด (SEP), Gödel's Incompleteness Theorems) วันรุ่งขึ้น 8
กันยายน ห่างไปไม่กี่ถนน เดวิด ฮิลแบร์ทปิดปาฐกถาต่อสมาคมนักวิทยาศาสตร์
ธรรมชาติและแพทย์แห่งเยอรมนีด้วยหคำที่ภายหลังถูกสลักลงบนหลุมศพของเขา:
Wir müssen wissen. Wir werden wissen. เราต้องรู้ เราจะมี

The remark and the vow were about the same thing, and the remark won. Hilbert's program was not arithmetic housekeeping; it was a philosophical wager — that every mathematical question is decidable, that certainty can be made mechanical (SEP, *Hilbert's Program*). Gödel published in 1931 and the wager was lost. Five years later the rest of the answer arrived, and it arrived in the shape of a machine.

คำหลุดปากกับคำปฏิญาณพูดถึงเรื่องเดียวกัน และคำหลุดปากชนะ โครงการของฮิลแบร์ทไม่ใช่งานบ้านทางเลขคณิต มันคือการพนันเชิงปรัชญา — ว่าทุกคำถามทางคณิตศาสตร์ตัดสินได้ (decidable) ว่าความแน่นอนทำให้เป็นกลไกได้ (SEP, *Hilbert's Program*) เกอเดิลตีพิมพ์ในปี 1931 คำพนันก็แพ้ ห้าปีให้หลัง คำตอบส่วนที่เหลือมาถึง มาในรูปของเครื่องจักร

That project was already two and a half centuries old. Gottfried Wilhelm Leibniz spent his life on a device and a dream: a *characteristica universalis*, a notation in which every concept decomposes into primitives, joined to a *calculus ratiocinator*, a rule-system for computing with them. The point was not tidiness but peace. "The only way to rectify our reasonings," he wrote, "is to make them as tangible as those of the Mathematicians, so that we can find our error at a glance, and when there are disputes among persons, we can simply say: Let us calculate, without further ado, to see who is right"

(Wiener, *Leibniz: Selections*, 1951, p. 51). The Latin is one word: *calculemus*. He also built the hardware: a hand-cranked calculator that multiplied and divided, one specimen of which surfaced in a Göttingen attic in 1879.

โครงการนั้นแก้ว่านั่นสองศตวรรษครึ่งอยู่แล้ว กอทท์ฟรีท วิลเฮ็ล์ม ไลบ์นิซใช้ชีวิตทั้งชีวิตกับอุปกรณ์ชิ้นหนึ่งและความฝันหนึ่ง: *characteristica universalis* ระบบสัญลักษณ์ที่ทุกมโนทัศน์แตกตัวลงเป็นหน่วยพื้นฐาน ต่อเข้ากับ *calculus ratiocinator* ระบบกฎสำหรับคำนวณด้วยหน่วยเหล่านั้น เป้าหมายไม่ใช่ความเป็นระเบียบ แต่คือสันติภาพ เขาเขียนว่า ทางเดียวที่จะแก้การให้เหตุผลของเราให้ถูกต้องคือทำให้มันจับต้องได้อย่างที่นักคณิตศาสตร์ทำ เพื่อให้เราเห็นความผิดพลาดของตัวเองในปริบทา และเมื่อคนสองคนพิพาทกัน เราก็จึงบอกว่า มาคำนวณกันเถิด ไม่ต้องพูดพร่ำต่อ แล้วดูว่าใครถูก (Wiener, *Leibniz: Selections*, 1951, p. 51) ในภาษาละตินมันคือคำเดียว: *calculemus* ฮาร์ดแวร์เขาก็สร้าง — เครื่องคิดเลขหมุนมือที่คุณและหารได้ ตัวหนึ่งโผล่ขึ้นมาจากห้องใต้หลังคาที่เกิดทางเงินในปี 1879

The line from that dream to the machine on your desk is not a clean one. George Boole did not learn that Leibniz had anticipated parts of his algebra until more than a year after *The Laws of Thought* (1854), when Robert Leslie Ellis pointed it out. Frege, by contrast, invoked the *calculus ratiocinator* by name and claimed the inheritance deliberately (SEP, *Leibniz's Influence on 19th Century Logic*). The dream was rediscovered at least as often as it was handed down — itself evidence for this book's claim: two disciplines keep arriving at the same idea because they are working the same seam.

เส้นทางจากความฝันนั้นถึงเครื่องจักรบนโต๊ะคุณไม่ตรง จอร์จ บูลไม่รู้เลยว่าไลบ์นิซคาดการณ์พีชคณิตของเขาไว้บางส่วนแล้ว กว่าจอร์จจะรู้ก็เกินหนึ่งปีหลัง *The Laws of Thought* (1854) ตอนที่โรเบิร์ต เลสลี เอลลิสชี้ให้ดู เฟรเกกลับกัน — เขาเอ่ยชื่อ *calculus ratiocinator* ตรงๆ และรับมรดกนั้นอย่างจริงจัง (SEP, *Leibniz's Influence on 19th Century Logic*) ความฝันนี้ถูกค้นพบใหม่บ่อยไม่แพ้ถูกส่งต่อ และนั่นเองคือหลักฐานของข้อเสนอหลักในเล่มนี้: สองสาขามาถึงความคิดเดียวกันครั้งแล้วครั้งเล่า เพราะทั้งคู่ชุดตะเข็บเดียวกัน

The seam runs like this. Frege's *Begriffsschrift* (Halle, 1879) supplied quantifiers, and with them a logic strong enough to carry mathematical reasoning rather than merely classify syllogisms. Russell's letter of 16 June 1902 showed that Frege's foundation contained a contradiction. Hilbert and Ackermann's *Grundzüge der theoretischen Logik* (1928) posed the *Entscheidungsproblem*: is there a procedure that decides, for any statement of first-order logic, whether it is valid? Gödel answered a neighbouring question in 1931 with a no. Then in 1936 the *Entscheidungsproblem* itself fell twice, independently: Alonzo Church in April (*American Journal of Mathematics* 58: 345–363), and Alan Turing in a paper received 28 May.

ตะเข็บนั้นเดินแบบนี้ Begriffsschrift ของเฟรเก (Halle, 1879) ให้ตัวบ่งปริมาณ (quantifier) มา และตรรกศาสตร์ก็แข็งแรงจะแบกการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ไม่ใช่แค่จำแนกซิลโลจิสซึม (syllogism) จดหมายของรัสเซลล์ ลงวันที่ 16 มิถุนายน 1902 แสดงว่ารากฐานของเฟรเกมีข้อขัดแย้งอยู่ข้างใน Grundzüge der theoretischen Logik (1928) ของฮิลแบร์ทกับอักเคอร์มันน์ตั้ง Entscheidungsproblem (ปัญหาการตัดสินใจ) ขึ้นมา: มีกระบวนการวิธีที่ตัดสินได้ไหมว่าข้อความใดๆ ในตรรกศาสตร์อันดับหนึ่ง (first-order logic) สมเหตุสมผลหรือไม่ เกอเดลตอบคำถามข้างเคียงในปี 1931 ว่าไม่มี ปี 1936 ตัว Entscheidungsproblem เองล้มลงสองครั้ง โดยคนสองคนที่ไม่ได้ทำงานร่วมกัน: อลอนโซ เชิร์ชในเดือนเมษายน (*American Journal of Mathematics* 58: 345–363) และอลัน ทัวริงในบทความที่รับไว้เมื่อ 28 พฤษภาคม

Turing's method is the hinge of this whole book. To prove that no procedure exists, he first had to say what a procedure is, and "mechanical" had never been formally defined. So he defined it: an idealized clerk with a paper tape, a finite set of states, and a table of rules, and argued that this exhausts what any human computer following fixed instructions could do. The universal machine, and therefore the stored-program computer, is a by-product of

that argument. Nobody was trying to invent an industry. Someone was trying to settle whether reason has a decision procedure, and the computer fell out of the proof.

วิธีของทัวริงคือบานพับของทั้งเล่มนี้ จะพิสูจน์ว่าไม่มีกระบวนการวิธีอยู่จริง เขาต้องบอกให้ได้ก่อนว่ากระบวนการวิธีคืออะไร และคำว่า "เชิงกลไก" ไม่เคยมีนิยามเป็นทางการมาก่อน เขาจึงนิยามเอง: เสมียนในอุดมคติ มีเทปกระดาษ สถานะจำนวนจำกัด ตารางกฎหนึ่งตาราง และได้ว่าเท่านั้นครอบคลุมทุกอย่างที่มนุษย์ผู้คำนวณตามคำสั่งตายตัวทำได้ เครื่องสากล (universal machine) และคอมพิวเตอร์แบบโปรแกรมเก็บในตัว (stored-program computer) เป็นผลพลอยได้ของข้อโต้แย้งนั้น ไม่มีใครคิดจะก่อตั้งอุตสาหกรรม มีคนหนึ่งพยายามยุติคำถามว่าเหตุผลมีกระบวนการวิธีตัดสินใจหรือไม่ แล้วคอมพิวเตอร์ก็หล่นออกมาจากบทพิสูจน์

The estrangement came fast, and it was institutional rather than intellectual. Turing published the founding paper of computing in a mathematics journal, then in October 1950 put the founding question of machine minds in *Mind*, a philosophy journal — one man, two faculties, fourteen years apart. By the time the first Department of Computer Sciences in the United States was created at Purdue in October 1962, it was established inside the Division of Mathematical Sciences: the new field took the machine from mathematics and left the question with philosophy (Rice & Rosen, Purdue CS history). Departments are cheap to found and expensive to bridge.

ความแปลกแยก (estrangement) มาเร็ว และมาจากสถาบัน ไม่ใช่จากความคิด ทัวริงตีพิมพ์บทความก่อตั้งวิชาการคำนวณในวารสารคณิตศาสตร์ พอถึงเดือนตุลาคม 1950 เขาเอาคำถามก่อตั้งเรื่องจิตของเครื่องจักรไปลง *Mind* วารสารปรัชญา — คนเดียว สองคณะ ห่างกันสิบสี่ปี พอภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ (computer science) แห่งแรกของสหรัฐฯ ตั้งขึ้นที่พอร์ดูในเดือนตุลาคม 1962 มันถูกวางไว้ใต้ฝ่ายวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์: สาขาใหม่หยิบเครื่องจักรไปจากคณิตศาสตร์ แล้วทั้งคำถามไว้กับปรัชญา (Rice & Rosen, Purdue CS history) ตั้งภาควิชาขึ้นถูก เชื่อมภาควิชาขึ้นแพง

Each side then forgot something the other was holding. **Computing forgot meaning.** Claude Shannon opened information theory in 1948 by setting semantics aside — "These semantic aspects of communication are irrelevant to the engineering problem" — an honest bracket, exactly right for building telephone networks. But a bracket held for eighty years hardens into a metaphysics, and a field that measures information without meaning eventually builds systems whose behavior it can quantify and cannot interpret. **Philosophy forgot feasibility.** Its standard epistemic agent knows every consequence of what it knows — logical omniscience, a creature no resource bound permits. Whole arguments about knowledge, rationality, and belief were built on an agent that could not be implemented at any scale (Aaronson, *Why Philosophers Should Care About Computational Complexity*, 2011).

ต่างฝ่ายต่างลืมของที่อีกฝ่ายถืออยู่ การคำนวณลืมความหมาย โคลด แชนนอนเปิดทฤษฎีสารสนเทศในปี 1948 ด้วยการวางความหมาย (semantics) ไว้ข้างนอก — "แง่มุมเชิงความหมายของการสื่อสารเหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาเชิงวิศวกรรม" — เป็นวงเล็บที่ชัดเจน และถูกต้องเป๊ะสำหรับการสร้างเครือข่ายโทรศัพท์ แต่วงเล็บที่คงไว้แปดสิบปียอมแข็งตัวเป็นอภิปรัชญา และสาขาที่วัดสารสนเทศโดยไม่มีความหมายสุดท้ายก็สร้างระบบที่ตัวเองวัดพฤติกรรมได้แต่ดีไม่ได้ **ปรัชญาลืมความเป็นไปได้จริง** ผู้รู้ (epistemic agent) มาตรฐานของปรัชญาู้ทุกผลสืบเนื่องของสิ่งที่ตนรู้ — ความรอบรู้เชิงตรรกะ (logical omniscience) สิ่งมีชีวิตที่ไม่มีขอบเขตทรัพยากรใดยอมให้มีอยู่ ข้อโต้แย้งทั้งชุดเรื่องความรู้ เหตุผล และความเชื่อ ตั้งอยู่บนผู้รู้ที่นำไปใช้จริงไม่ได้ในสเกลใดเลย (Aaronson, *Why Philosophers Should Care About Computational Complexity*, 2011)

So this book is not a survey with two halves. It is a cross-examination, and the difference matters. A survey reports what each side believes; a cross-examination makes each side answer in the other's vocabulary, where its habits give it no protection. Three rules hold here. The examiner sets the terms — a witness allowed to answer in its own words is being interviewed, not examined. Both voices appear in every chapter: where the machine is on the stand it answers back, and where philosophy is on the stand it ob-

jects. And every claim carries its evidence — a date, a work, a source you can open — because the fastest way to lose a cross-examination is to assert what the record will not support.

หนังสือเล่มนี้จึงไม่ใช่การสำรวจสองซีก มันคือการซักถามค้าน (cross-examination) และความต่างตรงนี้สำคัญ การสำรวจรายงานว่าแต่ละฝ่ายเชื่ออะไร การซักถามค้าน บังคับให้แต่ละฝ่ายตอบด้วยคำศัพท์ของอีกฝ่าย ที่ซึ่งความเคยชินของตัวเองปกป้อง มันไม่ได้ กฎสามข้อยืนอยู่ตรงนี้ ข้อแรก ผู้ซักถาม (examiner) เป็นคนกำหนดเงื่อนไข — พยาน (witness) ที่ได้ตอบด้วยถ้อยคำของตัวเองนั้นกำลังถูกสัมภาษณ์ ไม่ใช่ถูกซักถาม ข้อสอง ทั้งสองเสียงปรากฏในทุกบท: ตรงที่เครื่องจักรอยู่ในที่นั่งพยาน (on the stand) มันตอบโต้ ตรงที่ปรัชญาอยู่ในที่นั่งพยาน มันคัดค้าน ข้อสาม ทุกข้อกล่าวอ้างแบกหลักฐานของตัวเองมาด้วย — วันที่ ผลงานชิ้นหนึ่ง แหล่งอ้างอิงที่เปิดดูได้ — เพราะทางแพทที่เร็วที่สุดในการซักถามค้านคือยืนยันสิ่งที่บันทึกคดี (the record) ไม่รองรับ

Part I, chapters 01–08, puts the machine on the stand and lets philosophy ask: what kind of thing is a program, does a machine's answer count as knowledge, how does code mean, can a decision be delegated without losing its morality. Part II, chapters 09–15, reverses the benches: computation asks philosophy what it can actually deliver, and the answers often embarrass positions that sounded secure. No verdict is handed down at the end. Chapter 15 explains why the examination cannot close, and chapter 99 hands you the route to keep running it yourself.

ภาค I บทที่ 01–08 เอาเครื่องจักรขึ้นที่นั่งพยาน แล้วปล่อยให้ปรัชญาถาม: โปรแกรมเป็นสิ่งชนิดไหน คำตอบของเครื่องจักรนับเป็นความรู้หรือไม่ โค้ดมีความหมายได้อย่างไร การตัดสินใจมอบหมายต่อไปได้ไหมโดยไม่ทำศีลธรรมของมันหาย ภาค II บทที่ 09–15 สลับม้านั่ง: การคำนวณถามปรัชญาว่าส่งมอบอะไรได้จริงบ้าง และคำตอบมักทำให้จุดยืนที่ฟังดูมั่นคงต้องอับอาย ตอนจบไม่มีการอ่านคำตัดสิน (verdict) บทที่ 15 อธิบายว่าทำไมการซักถามจึงปิดไม่ได้ บทที่ 99 ส่งเส้นทางให้คุณเดินต่อเอง

How to read: seventeen files, each self-contained, principles rather than coverage. Every chapter opens with one line placing it in the two courts and closes with **Connections** — which chapters cross-examine it — plus open questions and a short, checkable reading list. Read straight through, or enter anywhere; the Connections lines are the corridors between courtrooms.

วิธีอ่าน: สิบเจ็ดไฟล์ แต่ละไฟล์จบในตัว เอาหลักการ ไม่เอาความครอบคลุม ทุกบทเปิดด้วยหนึ่งบรรทัดที่วางตำแหน่งของบทนั้นในสองศาล (the two courts) และปิดด้วย "เชื่อมโยง" — บทไหนซักถามค่านบทนี้บ้าง — พร้อมคำถามที่ยังเปิดอยู่และรายการอ่านสั้นๆ ที่ตรวจสอบได้ อ่านรวดเดียวจากต้นก็ได้ เข้าตรงไหนก็ได้ บรรทัด "เชื่อมโยง" คือทางเดินระหว่างห้องพิจารณาคดี (courtroom)

Connections • เชื่อมโยง

Everything connects here and this chapter stands on nothing. Chapter 01 is the closest neighbour — logic is where the two disciplines were still one family, and where Gödel, Turing, and Curry–Howard get handled properly. Chapter 09 returns to 1936 to ask what the Church–Turing thesis actually is: mathematics, empirical claim, or definition. Chapter 10 turns philosophy's forgotten feasibility into a standing objection. Chapter 11 audits Shannon's bracket in full.

ทุกอย่างเชื่อมมาที่บทนี้ ส่วนบทนี้ไม่ได้ยืนอยู่บนอะไรเลย บทที่ 01 คือเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุด — ตรรกศาสตร์คือที่ที่สองสาขายังเป็นครอบครัวเดียวกัน และเป็นพื้นที่เกอเดล ทัวริง กับ Curry–Howard ถูกจัดการอย่างถูกต้อง บทที่ 09 ย้อนกลับไปปี 1936 เพื่อถามว่าข้อตั้ง Church–Turing คืออะไรกันแน่: คณิตศาสตร์ ข้อกล่าวอ้างเชิงประจักษ์ หรือคำนิยาม บทที่ 10 เปลี่ยนความเป็นไปได้จริงที่ปรัชญาลึ้ม ให้กลายเป็นข้อคัดค้านที่ยืนค้ำอยู่ตลอด บทที่ 11 ตรวจวงเล็บของแซนนอนอย่างครบถ้วน

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

Was the estrangement necessary, or merely administrative? A discipline that had kept its philosophers might have reached interpretability research decades earlier — or might have argued instead of building. Is the

courtroom the right shape at all, or does an adversarial framing flatter both sides by assuming they are separable? And if the two are one project, why has no institution managed to house them together for long?

ความแปลกแยกนั้นจำเป็น หรือเป็นแค่เรื่องงานบริหาร สาขาที่เก๋บนักปรัชญาของตัวเองไว้อาจไปถึงงานวิจัยด้าน interpretability ได้เร็วกว่านี้หลายสิบปี — หรืออาจมั่วถกเถียงแทนที่จะลงมือสร้าง ห้องพิจารณาคติเป็นรูปทรงที่ถูกต้องหรือเปล่า หรือกรอบแบบปรปักษ์กลับยกยอทั้งสองฝ่าย ด้วยการสมมติไว้ก่อนว่าแยกออกจากกันได้ และถ้าทั้งคู่เป็นโครงการเดียวกันจริง ทำไมยังไม่มีสถาบันไหนเก็บทั้งคู่ไว้ด้วยกันได้นาน

Go deeper • อ่านต่อ

- Martin Davis, *The Universal Computer: The Road from Leibniz to Turing*, W. Norton, 2000 (paperback retitled *Engines of Logic*, 2001) — this chapter's arc at book length, told through the people.

Martin Davis, *The Universal Computer: The Road from Leibniz to Turing*, W. Norton, 2000 (ฉบับปกอ่อนเปลี่ยนชื่อเป็น *Engines of Logic*, 2001) — เนื้อหาของบทนี้ในความยาวระดับหนังสือทั้งเล่ม เล่าผ่านตัวบุคคล

- Alan M. Turing, "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem," *Proceedings of the London Mathematical Society*, ser. 2, 42 (1936–37): 230–265 — doi.org/10.1112/plms/s2-42.1.230. Read alongside "Computing Machinery and Intelligence," *Mind* LIX, no. 236 (October 1950): 433–460 — doi.org/10.1093/mind/LIX.236.433 — for the split running through a single mind.

Alan M. Turing, "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem," *Proceedings of the London Mathematical Society*, ser. 2, 42 (1936–37): 230–265 — doi.org/10.1112/plms/s2-42.1.230 อ่านคู่กับ "Computing Machinery and Intelligence," *Mind* LIX, no. 236 (October 1950): 433–460 — doi.org/10.1093/mind/LIX.236.433 — เพื่อดูความแยกที่วิ่งผ่านจิตใจคนคนเดียว

- *The Philosophy of Computer Science*, Stanford Encyclopedia of Philosophy — the standing map of the borderland; pair it with the entries on the Church-Turing thesis and Hilbert's program.

The Philosophy of Computer Science, SEP — แผนที่ประจำของดินแดนชายแดนนี้ อ่านคู่กับรายการเรื่องข้อตั้ง Church-Turing และโครงการของฮิลแบร์ท

CHAPTER 01

Logic

ตรรกศาสตร์

This is Part I's first hearing, the discipline standing closest to the courtroom itself — logic is where philosophy and computing were still, for a while, one undivided family.

การไต่สวนแรกของภาค I เปิดที่สาขาวิชาซึ่งยืนใกล้ห้องพิจารณาคดีที่สุด — ตรรกศาสตร์คือจุดที่ปรัชญากับการคำนวณยังเป็นครอบครัวเดียวกัน ไม่แตกแยก อยู่ชั่วขณะหนึ่ง

What happened when the laws of thought became a machine?

กฎแห่งความคิดกลายเป็นเครื่องจักร แล้วเกิดอะไรขึ้น

On 10 August 1937, a twenty-one-year-old graduate student named Claude Shannon submitted a master's thesis to MIT's electrical engineering department. Its claim was almost embarrassingly simple to state: the algebra George Boole had invented in 1854 to describe human reasoning — an algebra of true and false, of "and," "or," and "not" — was also the algebra of switches wired in series and parallel. A closed switch is 1; an open switch is 0. Two switches in series compute AND; two in parallel compute OR. Shannon showed that any relay circuit could be simplified the way a logician simplifies a formula, and that any Boolean formula could, in turn, be built out of relays. The published version, "A Symbolic Analysis of Relay and Switching Circuits" (*Transactions of the American Institute of Electrical Engineers* 57, 1938: 713–723), led the psychologist Howard Gardner, in 1985, to call it "possibly the most important, and also the most famous, master's

thesis of the century" (History of Information). Logic had been a description of thought for two thousand years. After Shannon, it was also a wiring diagram.

วันที่ 10 สิงหาคม 1937 นักศึกษาปริญญาโทวัยยี่สิบเอ็ดปีชื่อโคลด แชนนอน ยื่นวิทยานิพนธ์ต่อภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้าของ MIT ข้อเสนอเรียบง่ายจนแทบน่าอาย: พีชคณิตบูล (Boolean algebra) ที่จอร์จ บูลคิดขึ้นในปี 1854 เพื่ออธิบายการให้เหตุผลของมนุษย์ — พีชคณิตของจริงกับเท็จ ของ "และ" "หรือ" และ "ไม่" — ก็คือพีชคณิตของสวิตช์ที่ต่ออนุกรมและขนาน สวิตช์ปิดคือ 1 สวิตช์เปิดคือ 0 สวิตช์สองตัวต่ออนุกรมคำนวณ AND ต่อขนานคำนวณ OR แชนนอนแสดงว่าวงจรใดๆ ทุกรูปได้แบบเดียวกับที่นักตรรกวิทยาลดรูปสูตร และสูตรบูลใดๆ ก็ประกอบขึ้นจากรีเลย์ได้ ฉบับตีพิมพ์ "A Symbolic Analysis of Relay and Switching Circuits" (Transactions of the American Institute of Electrical Engineers 57, 1938: 713–723) ทำให้นักจิตวิทยาชาวเวอร์จิเนีย การ์ดเนอร์ เรียกมันในปี 1985 ว่า "อาจเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่สำคัญที่สุด และมีชื่อเสียงที่สุด ของศตวรรษ" ("possibly the most important, and also the most famous, master's thesis of the century") (History of Information) สองพันปีที่ผ่านมา ตรรกศาสตร์เป็นคำอธิบายความคิด หลังแชนนอน มันเป็นแผนผังการเดินสายไฟด้วย

That collision was not a straight line, and the straight line usually told is wrong. Aristotle's *Prior Analytics* had fixed logic's shape for two millennia: the syllogism, a machine of exactly three lines — "All Greeks are mortal; Socrates is a Greek; therefore Socrates is mortal" — valid by form alone, regardless of what the words meant. It was rigorous, and it was also nearly frozen; logicians spent centuries cataloguing which syllogistic figures were valid rather than extending the method. Boole's *An Investigation of the Laws of Thought* (1854) broke the freeze by algebraizing it: propositions became equations over 0 and 1, "and" became multiplication, "or" became addition, and inference became solving. This looks, in hindsight, like a rediscovery of Leibniz's seventeenth-century dream of a *calculus ratiocinator* — a calculus for settling arguments — and it is tempting to tell the story as an unbroken inheritance. It was not. Boole did not know of Leibniz's anticipations of his algebra when *Laws of Thought* appeared; he learned of them afterward,

from Robert Leslie Ellis, and was reportedly delighted rather than deflated to find Leibniz had glimpsed the same terrain two centuries earlier (SEP, *Leibniz's Influence on 19th-Century Logic*). Gottlob Frege, by contrast, did claim Leibniz's mantle deliberately when he built the next floor. The seam between the two disciplines was rediscovered at least as often as it was handed down — evidence, again, that both keep arriving at the same idea because they are excavating the same ground independently, not passing a single torch hand to hand.

การปะทะกันนั้นไม่ใช่เส้นตรง และเส้นตรงที่เล่ากันมาก็ผิด Prior Analytics ของ อริสโตเติลตรึงรูปร่างของตรรกศาสตร์ไว้สองพันปี: ซิลโลจิสซึม (syllogism) เครื่องจักรสามบรรทัดเป๊ะๆ — "ชาวกรีกทุกคนตาย โสกราตีสเป็นชาวกรีก ฉะนั้น โสกราตีสตาย" — สมเหตุสมผลด้วยรูปแบบล้วนๆ ไม่ว่าถ้อยคำจะหมายถึงอะไร มันรัดกุม และมันก็เกือบแข็งตัว นักตรรกวิทยาใช้เวลาหลายศตวรรษไล่จัดหมวดว่า รูปแบบซิลโลจิสซึมแบบไหนสมเหตุสมผล แทนที่จะขยายวิธีการ An Investigation of the Laws of Thought (1854) ของบูลทُبความแข็งตัวนั้นด้วยพีชคณิต: ประพจน์ กลายเป็นสมการเหนือ 0 กับ 1 "และ" คือการคูณ "หรือ" คือการบวก อนุमानคือการ แก่สมการ มองย้อนกลับไป นี่ดูเหมือนการค้นพบซ้ำความฝันของไลบ์นิซในศตวรรษ ที่สิบเจ็ดเรื่อง calculus ratiocinator — แคลคูลัสสำหรับยุติข้อโต้แย้ง — และชวนให้ เล่าเป็นมรดกที่สืบทอดกันมาไม่ขาดสาย แต่ไม่ใช่ ตอนที่ Laws of Thought ตีพิมพ์ บูลไม่รู้ว่ไลบ์นิซคาดการณ์พีชคณิตของเขาไว้ล่วงหน้า เขารู้ทีหลังจากโรเบิร์ต เลสลี เอลลิส และมีรายงานว่าเขายินดี ไม่ใช่ห่อเหี่ยว ที่พบว่าไลบ์นิซเคยเห็นแวบหนึ่งของ ดินแดนเดียวกันก่อนหน้าสองศตวรรษ (สารานุกรมปรัชญาสแตนฟอร์ด (SEP), *Leibniz's Influence on 19th-Century Logic*) กอทท์ลือบ เฟรเกกลับกัน เขาอ้าง เสื้อคลุมของไลบ์นิซอย่างจริงจังตอนสร้างขั้นถัดไป ตะเข็บระหว่างสองสาขาวิชาถูกค้น พบใหม่บ่อยพอๆ กับที่ถูกส่งต่อ — หลักฐานอีกครั้งว่าทั้งคู่มาถึงความคิดเดียวกัน เพราะต่างขุดพื้นดินผืนเดียวกันโดยอิสระจากกัน ไม่ใช่ส่งคบเพลิงเล่มเดียวจากมือสู่มือ

Frege's *Begriffsschrift* (1879) is the second principle this chapter needs: quantification. Boole's algebra could say "some men are wise" only clumsily, as a fact about classes; it had no clean way to express "for every x, if x is a

man, x is mortal" as a single manipulable structure with a variable running through it. Frege built exactly that — a notation, admittedly nothing like the $\forall$ and $\exists$ symbols used today, but expressively equivalent to them, in which generality and existence become operators binding a variable inside a formula. This is the single move that let logic swallow the reasoning used throughout ordinary mathematics, not just its syllogistic fragment — and it is also, not incidentally, the ancestor of the variable in every programming language: a slot that a quantifier, or a `for` loop, ranges over.

Begriffsschrift (1879) ของเฟรเกให้หลักการที่สองที่บ่งชี้ต้องการ: การบ่งปริมาณ (quantification) พิจารณาของบุคคลพูดว่า "มนุษย์บางคนฉลาด" ได้อย่างเจาะจงในฐานข้อเท็จจริงเรื่องคลาสเท่านั้น มันไม่มีทางสะอาดที่จะแสดง "สำหรับทุก x ถ้า x เป็นมนุษย์ x ตาย" เป็นโครงสร้างเดียวที่หยิบมาจัดการได้ โดยมีตัวแปรวิ่งผ่าน เฟรเกสร้างสิ่งนั้นพอดี — สัญกรณ์ที่ต้องยอมรับว่าไม่เหมือนสัญลักษณ์ $\forall$ กับ $\exists$ ที่ใช้กันทุกวันนี้เลย แต่แสดงออกได้เทียบเท่ากัน ในนั้นความเป็นสากลกับการมีอยู่กลายเป็นตัวดำเนินการที่ผูกตัวแปรไว้ในสูตร การเคลื่อนไหวเดียวนี้เองที่ทำให้ตรรกศาสตร์กลืนการให้เหตุผลทั้งหมดที่คณิตศาสตร์ทั่วไปใช้ ไม่ใช่แค่เศษเสี้ยวซิลโลจิสซึม — และมันเป็นบรรพบุรุษของตัวแปรในทุกภาษาโปรแกรมด้วย ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ: ช่องว่างที่ตัวบ่งปริมาณ (quantifier) หรือรูป `for` วิ่งไล่ผ่าน

The third principle is the split Shannon's circuits do not resolve: proof is not truth. In 1929, in his doctoral dissertation under Hans Hahn, Kurt Gödel proved first-order logic *complete* — answering a question Hilbert and Ackermann had posed the year before, he showed that every logically valid formula of first-order logic has a formal proof, and (the companion property, soundness) that every provable formula is valid. Two years later, the same man showed the coin's other face: any consistent formal system rich enough to contain elementary arithmetic must be *incomplete* — it contains true arithmetical statements it cannot prove. First-order logic itself is complete; arithmetic built on top of it is not. The two results are not in tension, because they answer different questions about different systems, but together they mean something exact and permanent: mechanizing inference (soundness and completeness for logic) is not the same project as mechanizing all of mathematical truth (which Gödel showed cannot be finished). A

circuit can decide whether an argument's *form* is valid. It cannot decide whether every true statement about numbers has a proof, because some do not.

หลักการที่สามคือรอยแยกที่วงจรของแชนนอนไม่ได้แก้: การพิสูจน์ไม่ใช่ความจริง ปี 1929 ในวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกภายใต้ฮันส์ ฮาห์น เคิร์ท เกอเดลพิสูจน์ว่า ตรรกศาสตร์อันดับหนึ่งสมบูรณ์ (completeness) — ตอบคำถามที่อีลแบร์ทกับออคเคอร์มันน์ตั้งไว้เมื่อปีก่อนหน้า เขาแสดงว่าทุกสูตรที่สมเหตุสมผลเชิงตรรกะในตรรกศาสตร์อันดับหนึ่งมีบทพิสูจน์ในระบบรูปนัย (formal system) และ (คุณสมบัติคู่กันคือความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะ (soundness)) ทุกสูตรที่พิสูจน์ได้ก็สมเหตุสมผล สองปีต่อมา ชายคนเดียวกันพลิกอีกด้านของเหรียญให้ดู: ระบบรูปนัยที่สมนัยกันเองใดๆ ที่อุดมพอจะบรรจุเลขคณิตพื้นฐาน ต้องไม่สมบูรณ์ — มันบรรจุข้อความเลขคณิตที่เป็นจริงแต่พิสูจน์ไม่ได้ ตัวตรรกศาสตร์อันดับหนึ่งเองสมบูรณ์ เลขคณิตที่สร้างทับบนมันไม่สมบูรณ์ ผลลัพธ์สองอันนี้ไม่ขัดกัน เพราะตอบคนละคำถามเกี่ยวกับคนละระบบ แต่รวมกันแล้วมันหมายถึงบางอย่างที่แน่นอนและถาวร: การทำให้การอนุมานเป็นกลไก (ความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะและความสมบูรณ์ของตรรกศาสตร์) ไม่ใช่โครงการเดียวกับการทำให้ความจริงทางคณิตศาสตร์ทั้งหมดเป็นกลไก (ซึ่งเกอเดลแสดงแล้วว่าทำให้เสร็จไม่ได้) วงจรตัดสินใจว่ารูปแบบของข้อโต้แย้งสมเหตุสมผลใหม่ มันตัดสินใจไม่ได้ว่าทุกข้อความจริงเกี่ยวกับตัวเลขมีบทพิสูจน์ใหม่ เพราะบางข้อความไม่มี

The fourth principle turns logic from a way of checking arguments into a way of writing programs. Robert Kowalski's 1979 slogan "Algorithm = Logic + Control" (*Communications of the ACM* 22, no. 7: 424–436) proposed splitting any procedure into a logic component — what is true, stated declaratively — and a control component — how a machine searches for it. Alain Colmerauer and Philippe Roussel had already built the proof of concept in Marseille in the summer of 1972, working out the top-down search strategy with Kowalski himself during his visits from Edinburgh: Prolog, a language in which a program is literally a set of logical clauses, and running the program means asking the machine to prove a theorem from them by

resolution (Kowalski, "The Early Years of Logic Programming"). For the first time, writing a specification and writing an executable were, formally, the same act.

หลักการที่เปลี่ยนแปลงตรรกศาสตร์จากวิธีตรวจสอบข้อโต้แย้ง เป็นวิธีเขียนโปรแกรม
สโลแกนปี 1979 ของโรเบิร์ต โควาลสกี "Algorithm = Logic + Control"
(Communications of the ACM 22, no. 7: 424–436) เสนอให้ผ่ากระบวนการวิธีใดๆ
ออกเป็นสองส่วน: ส่วนตรรกะ — สิ่งที่เป็นจริง ระบุแบบประกาศ (declarative) —
กับส่วนควบคุม — เครื่องจักรค้นหามันอย่างไร อาเล็ง กอลเมโรกับฟิลิป รูแซลสร้าง
การพิสูจน์แนวคิดไว้ก่อนแล้วที่มาร์แซย์ ฤดูร้อนปี 1972 คิดกลยุทธ์การค้นหาแบบ
บนลงล่างร่วมกับโควาลสกีเองระหว่างที่เขาไปเยือนจากเอดินบะระ: Prolog ภาษาที่
โปรแกรมหนึ่งคือชุดอนุประโยคเชิงตรรกะโดยแท้ และการรันโปรแกรมคือการขอให้
เครื่องพิสูจน์ทฤษฎีบทจากอนุประโยคเหล่านั้นด้วย resolution (Kowalski, "The
Early Years of Logic Programming") การเขียนข้อกำหนดกับการเขียนโปรแกรมที่
รันได้ เป็นการกระทำเดียวกันในทางรูปนัยเป็นครั้งแรก

The fifth principle is the deepest handshake between the two courts in this entire book: the Curry–Howard correspondence. In 1934, Haskell Curry noticed that the types assignable to the combinators of combinatory logic matched, term for term, the axioms of intuitionistic implicational logic ("Functionality in Combinatory Logic," PNAS 20). William Howard extended the observation to full natural deduction and the lambda calculus in 1969, though the paper that made it famous, "The Formulae-as-Types Notion of Construction," was not published until 1980, in a festschrift for Curry. The correspondence says something stronger than analogy: a proposition is a type, a proof of that proposition is a program of that type, and simplifying a proof — removing a detour — is running the program one step. Logic and computation are not two things that resemble each other; under Curry–Howard, for a wide and growing class of systems, they are the same thing

described twice. Modern proof assistants (Coq, Agda, Lean) are, quite literally, programming languages in which a well-typed program is a certificate that a theorem is true.

หลักการที่ทำการจับมือที่ลึกที่สุดระหว่างสองศาสตร์ตลอดทั้งเล่ม: ความสอดคล้อง Curry–Howard ปี 1934 แอสเคิล เคอร์รีสังเกตว่าชนิด (type) ที่กำหนดให้ตัวรวมของตรรกะเชิงการจัด (combinatory logic) ตรงกันที่ละพจน์กับสัจพจน์ของตรรกะสัญชาตนิยม (intuitionistic logic) เชิงเงื่อนไข ("Functionality in Combinatory Logic," PNAS 20) วิลเลียม ฮาวเวิร์ดขยายข้อสังเกตนี้ไปถึงการนิรนัยธรรมชาติ (natural deduction) เติมรูปแบบและแคลคูลัสแลมบ์ดา (lambda calculus) ในปี 1969 แม้บทความที่ทำให้มันมีชื่อเสียง "The Formulae-as-Types Notion of Construction" จะรอถึงปี 1980 จึงได้ตีพิมพ์ ในหนังสือรวมบทความเชิดชูเกียรติเคอร์รี ความสอดคล้องนี้พูดแรงกว่าการเปรียบเทียบ: ประพจน์หนึ่งคือชนิดหนึ่ง บทพิสูจน์ของประพจน์นั้นคือโปรแกรมของชนิดนั้น และการลดรูปบทพิสูจน์ — ตัดทางอ้อมทิ้ง — คือการรันโปรแกรมไปหนึ่งขั้น ตรรกศาสตร์กับการคำนวณไม่ใช่สองสิ่งที่คล้ายกัน ภายใต Curry–Howard สำหรับกลุ่มระบบที่กว้างและกำลังขยายตัว มันคือสิ่งเดียวกันที่ถูกอธิบายสองครั้ง proof assistant (ตัวช่วยพิสูจน์) สมัยใหม่ (Coq, Agda, Lean) เป็นภาษาโปรแกรมโดยแท้จริง ที่โปรแกรมที่พิมพ์ถูกต้อง (well-typed) คือใบรับรองว่าทฤษฎีบทหนึ่งเป็นจริง

The people, briefly. Boole was self-taught, working as a schoolmaster in Lincoln before a professorship at Cork; Frege spent most of his career unread, his logic noticed chiefly because Bertrand Russell wrote to him in 1902 to point out a contradiction in it. Kurt Gödel worked in near isolation in Vienna and later Princeton, distrustful to the point of starving himself in his final year. Haskell Curry and William Howard are barely names outside logic departments — fitting, for a correspondence whose own publication was delayed eleven years, as if the ideas in this chapter have a habit of arriving before anyone is ready to print them.

ผู้คน โดยย่อ บูลเรียนรู้ด้วยตัวเอง เป็นครูใหญ่ในลินคอล์นก่อนได้เก้าอี้ศาสตราจารย์ที่คอร์ก เฟรเกใช้ชีวิตการทำงานเกือบทั้งชีวิตโดยไม่มีใครอ่านผลงาน ตรรกะของเขาเข้าตาคนก็เพราะเบอร์ทรันด์ รัสเซลล์เขียนจดหมายถึงเขาในปี 1902 เพื่อชี้ข้อ

ขัดแย้งในนั้น เคิร์ท เกอเดลทำงานอย่างโดดเดี่ยวเกือบสิ้นเชิงในเวียนนาและต่อมาที่พรินซ์ตัน ระวางจนอดอาหารตัวเองตายในปีสุดท้ายของชีวิต แฮสเคลล์ เคอร์รี่กับวิลเลียม ฮาวเวิร์ดแทบไม่เป็นที่รู้จักนอกภาควิชาตรรกศาสตร์ — เหมาะสมดี สำหรับความสอดคล้องที่การตีพิมพ์ของมันเป็นเองล่าช้าไปสิบเอ็ดปี ราวกับความคิดในบทนี้ติดนิสัยมาถึงก่อนที่ใครจะพร้อมพิมพ์มัน

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 00 is this chapter's parent: the Frege–Russell–Hilbert–Gödel–Turing pipeline is narrated there in full; this chapter stays inside logic's own family quarrel. Chapter 09 returns to 1936 to ask what the Church–Turing thesis actually claims. Chapter 11 owns Shannon's *later* severing of information from meaning in 1948; this chapter's Shannon stops at 1937, where circuits meet Boole and nothing yet has been said about meaning. Chapter 12 takes Curry–Howard to its full depth, through Brouwer's intuitionism and mechanized mathematics.

บทที่ 00 คือบทแม่ของบทนี้: สายพานเฟรเก–รัสเซลล์–ฮิลแบร์ท–เกอเดล–ทัวริงเล่าไว้ครบถ้วนที่นั่น บทนี้อยู่แค่ในเรื่องทะเลาะกันเองในครอบครัวตรรกศาสตร์ บทที่ 09 ย้อนกลับไปปี 1936 เพื่อถามว่าข้อตั้ง Church–Turing อ้างอะไรกันแน่ บทที่ 11 เป็นเจ้าของเรื่องที่แซนนอนตัดความหมายออกจากสารสนเทศในภายหลัง ปี 1948 แซนนอนของบทนี้หยุดที่ปี 1937 ตรงที่วงจรมาบรรจบกับบูล และยังไม่มีใครพูดถึงความหมายเลย บทที่ 12 พาความสอดคล้อง Curry–Howard ลงไปจนสุดความลึกผ่านตรรกะสัญชาตญาณของบราวเวอร์และคณิตศาสตร์เชิงกลไก

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If Boole and Leibniz, and later Frege, kept independently finding the same seam, is a mathematized logic something humanity was always going to discover once algebra and doubt about the syllogism coincided — or was the coincidence itself contingent? And if proof and program are truly the same

object under Curry–Howard, which discipline should be said to have discovered the other: did computing find out it was secretly doing logic, or did logic find out it was secretly executable?

ถ้าบูกลับไบบ์นิช และภายหลังเฟรเก ต่างเจอะตะเข็บเดียวกันโดยอิสระจากกันครั้งแล้วครั้งเล่า ตรรกศาสตร์ที่แปลงเป็นคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่มนุษยชาติต้องค้นพบอยู่ดี เมื่อพิชคณิตกับความสงสัยในซิลโลจิสซึมมาบรรจบกันพอดีหรือเปล่า — หรือความบังเอิญนั้นเองก็ไม่แน่นอน และถ้าบทพิสูจน์กับโปรแกรมเป็นวัตถุเดียวกันจริงภายใต้ Curry–Howard สาขาไหนควรนับว่าเป็นฝ่ายค้นพบอีกฝ่าย: การคำนวณค้นพบว่าตัวเองแอบทำตรรกศาสตร์อยู่ หรือตรรกศาสตร์ค้นพบว่าตัวเองแอบรันได้

Go deeper • อ่านต่อ

- Ernest Nagel and James R. Newman, *Gödel's Proof*, New York University Press, 1958 — still the clearest short account of what completeness and incompleteness do and do not say.

Ernest Nagel and James R. Newman, *Gödel's Proof*, New York University Press, 1958 — ยังคงเป็นคำอธิบายสั้นที่ชัดเจนที่สุด ว่าความสมบูรณ์กับความไม่สมบูรณ์บอกอะไรและไม่บอกอะไร

- Claude Shannon, "A Symbolic Analysis of Relay and Switching Circuits," *Transactions of the American Institute of Electrical Engineers* 57 (1938): 713–723; William Howard, "The Formulae-as-Types Notion of Construction," in *To H.B. Curry: Essays on Combinatory Logic, Lambda Calculus and Formalism*, eds. J.P. Seldin and J.R. Hindley, Academic Press, 1980 (written 1969).

Claude Shannon, "A Symbolic Analysis of Relay and Switching Circuits," *Transactions of the American Institute of Electrical Engineers* 57 (1938): 713–723; William Howard, "The Formulae-as-Types Notion of Construction," in *To H.B. Curry: Essays on Combinatory Logic, Lambda Calculus and Formalism*, eds. J.P. Seldin and J.R. Hindley, Academic Press, 1980 (เขียนขึ้นปี 1969)

- *Gödel's Incompleteness Theorems*, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

Gödel's Incompleteness Theorems, SEP

CHAPTER 02

Metaphysics

อภิปรัชญา

Part I's second hearing: with logic's family quarrel behind it, the court turns to a plainer question – what kind of object is sitting in the dock at all.

การไต่สวนครั้งที่สองของภาค I: เรื่องทะเลาะกันเองในครอบครัวของตรรกศาสตร์จบไปแล้ว ศาลจึงหันมาถามคำถามที่ตรงกว่านั้น — สิ่งที่นั่งอยู่ในคอกจำเลยเป็นของชนิดไหนกันแน่

What kind of thing is a program?

โปรแกรมเป็นของชนิดไหนกันแน่

In 1988 Hilary Putnam published *Representation and Reality* (MIT Press) with what he called a theorem: every ordinary open physical system — anything not perfectly sealed off from its environment — implements every finite-state automaton. Two years later, in his presidential address to the American Philosophical Association, John Searle pushed the same point to a memorable extreme: "the wall behind my back is right now implementing the Wordstar program" — because some pattern in its molecular motion is isomorphic with Wordstar's formal structure ("Is the Brain a Digital Computer?", *Proceedings and Addresses of the APA* 64, 1990: 21–37). If a wall runs Microsoft's word processor, then computation is not a fact about the world — it is a story an observer chooses to tell about any sufficiently complicated system, brains included. Putnam's own triviality result, aimed originally at his own earlier theory, exploded computational functionalism's central

promise: that being a mind is a matter of running the right program, no matter what you're made of. If any wall runs any program, running the right program cannot be what makes something a mind.

ระบบกายภาพเปิดทุกระบบ — อะไรก็ตามที่ไม่ได้ปิดกั้นจากสิ่งแวดล้อมของมันอย่างสมบูรณ์ — นำออโตมาตาสถานะจำกัด (finite-state automaton) ทุกตัวไปใช้จริง (implementation) ฮิลารี พัทธัมเรียกข้อนี้ว่าทฤษฎีบทหนึ่ง และตีพิมพ์ไว้ใน Representation and Reality (MIT Press) ปี 1988 สองปีต่อมา จอห์น เซิร์ลผลักดันประเด็นเดียวกันไปถึงจุดสุดโต่งที่น่าจดจำ ในปาฐกถาประธานาธิบดีต่อสมาคมปรัชญาอเมริกัน: "กำแพงข้างหลังผมกำลังนำโปรแกรม Wordstar ไปใช้จริงอยู่ตอนนี้" — เพราะแบบรูปหนึ่งในการเคลื่อนไหวระดับโมเลกุลของกำแพงมีพื้นฐานเดียวกัน (isomorphic) กับโครงสร้างรูปนัยของ Wordstar ("Is the Brain a Digital Computer?", Proceedings and Addresses of the APA 64, 1990: 21–37) ถ้ากำแพงหนึ่งรันโปรแกรมประมวลผลคำของไมโครซอฟท์ได้ การคำนวณก็ไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโลก แต่เป็นเรื่องเล่าที่ผู้สังเกตเลือกเล่าถึงระบบใดก็ตามที่ซับซ้อนมากพอ สมองรวมอยู่ด้วย ผลลัพธ์เรื่องความจืดจาง (triviality argument) ของพัธัมเล็งไปที่ทฤษฎีก่อนหน้าของตัวเอง และระเบิดคำมั่นสัญญาหลักของหน้าที่นิยมเชิงคำนวณ (computational functionalism) ทั้ง: คำมั่นที่ว่าความเป็นจิตหนึ่งคือการรันโปรแกรมที่ถูกต้อง ไม่ว่าคุณจะทำจากอะไรก็ตาม ถ้ากำแพงใดก็ได้รันโปรแกรมใดก็ได้ การรันโปรแกรมที่ถูกต้องก็ทำให้บางสิ่งกลายเป็นจิตไม่ได้

The wall argument is where this chapter has to start, because it forces the question philosophy usually skips: before asking whether a program can think, ask what a program even is.

บทนี้ต้องเริ่มที่ข้อโต้แย้งเรื่องกำแพง เพราะมันบังคับให้เผชิญคำถามที่ปรัชญามักข้ามไป: ก่อนถามว่าโปรแกรมคิดได้หรือไม่ ต้องถามก่อนว่าโปรแกรมคืออะไร

The first principle is the split between the abstract and the concrete — computing's own version of a distinction Charles Sanders Peirce drew for language in 1906: type versus token. Count the letters on this page and you can answer two different, equally correct questions — how many letter-shapes appear (tokens), and how many distinct letters of the alphabet they

instantiate (types) ("Prolegomena to an Apology for Pragmatism," *The Monist* 16, no. 4, 1906: 505–506). A piece of software works the same way. "Microsoft Word" the program is a type — an abstract pattern of instructions, nowhere in particular, no more locatable than the number seven. The install on your laptop, and the running process consuming memory on it right now, are tokens — concrete, datable, capable of crashing. When your copy of Word freezes, Word itself, the abstract program, has not broken; a token has. Software's whole industry runs on treating the type as the real product and the token as a disposable instance of it — which is exactly why a "critical vulnerability in Word" can be announced before your particular copy has even loaded.

หลักการแรกคือรอยแยกระหว่างสิ่งนามธรรมกับสิ่งรูปธรรม — ฉบับของวงการคำนวณเอง สำหรับความแตกต่างที่ซาลส์ แชนเดอร์ส เพิร์ชวางไว้กับภาษาในปี 1906: ชนิด (type) กับตัวอย่างจริง (token) นับตัวอักษรบนหน้านี้ แล้วคุณตอบได้สองคำถามที่ต่างกันและถูกต้องเท่ากัน — มีรูปตัวอักษรปรากฏกี่ตัว (ตัวอย่างจริง) และรูปเหล่านั้นเป็นตัวแทนของตัวอักษรที่ต่างกันในชุดอักขรก็ตัว (ชนิด)

("Prolegomena to an Apology for Pragmatism," *The Monist* 16, no. 4, 1906: 505–506) ซอฟต์แวร์ชิ้นหนึ่งทำงานแบบเดียวกัน "Microsoft Word" ในฐานะโปรแกรมคือชนิด — แบบรูปนามธรรมของคำสั่ง ไม่อยู่ที่ไหนโดยเฉพาะ ระบุตำแหน่งไม่ได้มากไปกว่าเลขเจ็ด สิ่งที่ติดตั้งบนแล็ปท็อปของคุณ และโปรเซสที่กำลังกินหน่วยความจำอยู่ตอนนี้ คือตัวอย่างจริง — เป็นรูปธรรม ระบุวันที่ได้ และลบได้ เมื่อสำเนา Word ของคุณค้าง ตัว Word เอง โปรแกรมนามธรรมนั้น ไม่ได้เสีย ตัวอย่างจริงตัวหนึ่งต่างหากที่เสีย อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ทั้งอุตสาหกรรมตั้งอยู่บนการนับชนิดเป็นสินค้าจริง และนับตัวอย่างจริงเป็นกรณีใช้แล้วทิ้ง เหตุผลเป๊ะๆ ที่ "ช่องโหว่ร้ายแรงใน Word" ถูกประกาศได้ ก่อนสำเนาของคุณจะโหลดขึ้นมาด้วยซ้ำ ก็คือข้อนี้

The second principle is identity, and it is harder than it sounds: when are two programs the *same* program? Take a bubble sort written in Python and the identical algorithm rewritten, variable for variable, in C. Same steps, same inputs and outputs, different languages — same program, or two? Now take one Python file compiled by two different optimizing compilers

into two binaries that never produce a single identical machine instruction but always agree on output — same program? Philosophers of computation have no settled answer, and the disagreement tracks a real fork: identify a program with its *behavior* (the input-output function it computes) and the two binaries are one program; identify it with its *structure* (the algorithm, the specific steps) and a compiler's optimizations may quietly turn it into something else that merely agrees on outputs so far tested. Software engineers live this dispute daily without naming it, every time they ask whether a refactor "changed the program" or just changed its clothes.

หลักการที่สองคืออัตลักษณ์ (identity) และมันยากกว่าที่ฟังดู: โปรแกรมสองตัวเป็นโปรแกรมเดียวกันเมื่อไหร่ ลองนึกถึง bubble sort ที่เขียนด้วยไพธอน กับอัลกอริทึมเดียวกันเป๊ะที่เขียนใหม่ ตัวแปรต่อตัวแปร ด้วยภาษา C ขั้นตอนเดียวกัน อินพุตเอาต์พุตเดียวกัน ภาษาต่างกัน — โปรแกรมเดียวกัน หรือสองโปรแกรม ที่นี้ลองนึกถึงไฟล์ไพธอนไฟล์เดียวที่คอมไพเลอร์เพิ่มประสิทธิภาพสองตัวคอมไพล์ออกมาเป็นไบนารีสองไฟล์ ไม่เคยผลิตคำสั่งเครื่องที่ตรงกันสักคำสั่งเดียว แต่ให้ผลลัพธ์ตรงกันเสมอ — โปรแกรมเดียวกันหรือไม่ นักปรัชญาแห่งการคำนวณยังไม่มีคำตอบที่ตกลงกันได้ และความเห็นต่างนี้ตามรอยทางแยกจริง: ระบุโปรแกรมด้วยพฤติกรรมของมัน (ฟังก์ชันอินพุต-เอาต์พุตที่มันคำนวณ) ไบนารีสองไฟล์นั้นก็โปรแกรมเดียว ระบุด้วยโครงสร้าง (อัลกอริทึม ขั้นตอนเฉพาะ) การเพิ่มประสิทธิภาพของคอมไพเลอร์ก็อาจแอบเปลี่ยนมันไปเป็นอย่างอื่นที่แค่ให้ผลลัพธ์ตรงกันเท่าที่ทดสอบมา วิศวกรซอฟต์แวร์อยู่กับข้อพิพาทนี้ทุกวันโดยไม่เคยเรียกชื่อมัน ทุกครั้งที่ถามกันว่าการ refactor "เปลี่ยนโปรแกรม" ไปแล้ว หรือแค่เปลี่ยนเสื้อผ้าให้มัน

The third principle is the wall itself, formalized. Putnam's proof works by constructing, after the fact, a mapping from a chosen sequence of the wall's molecular microstates onto the automaton's state transitions — a mapping guaranteed to exist for any finite stretch of time because there are always enough distinguishable microstates to go around. David Chalmers's reply, "Does a Rock Implement Every Finite-State Automaton?" (*Synthese* 108, 1996: 309–333), grants the construction and denies it proves what Putnam needs. A genuine implementation, Chalmers argues, must track the automaton's transitions not just along the one trajectory the world happened to

take, but *counterfactually* — for every input the automaton could have received, the physical system's causal structure must have produced the matching state, whether or not that input actually occurred. Putnam's wall satisfies the mapping only along the single path molecules actually followed; feed the wall a different "input" and nothing in it is disposed to track the automaton's corresponding response, because nothing in a wall is wired to respond to inputs at all. A laptop running WordStar, by contrast, really is built so that pressing a different key really would produce the counterfactually correct state. The reply does not make implementation cheap; it makes it a genuine, checkable, causal fact about a system's dispositions — restoring exactly the distinction Searle's wall was built to erase.

หลักการที่สามคือกำแพงเอง ในรูปนัย บทพิสูจน์ของพัทธน์สร้างการจับคู่ขึ้นภายหลังเหตุการณ์ จากลำดับที่เลือกไว้ของสถานะจุลภาคระดับโมเลกุลของกำแพง ไปยังการเปลี่ยนสถานะของออโตมาตา — การจับคู่ที่รับประกันว่ามีอยู่จริงสำหรับช่วงเวลาจำกัดใดก็ตาม เพราะสถานะจุลภาคที่แยกแยะได้มีเหลือเฟือเสมอ เดวิด ชาลเมอร์สตอบได้ใน "Does a Rock Implement Every Finite-State Automaton?" (Synthese 108, 1996: 309–333) โดยยอมรับการสร้างนั้น แต่ปฏิเสธว่ามันพิสูจน์สิ่งที่พัทธน์ต้องการ การนำไปใช้จริงที่แท้จริง ชาลเมอร์สโต้แย้ง ต้องติดตามการเปลี่ยนสถานะของออโตมาตา ไม่ใช่แค่ตามวิถีเดียวที่โลกบังเอิญเดินไป แต่ต้องติดตามแบบ counterfactual (สมมติสวนความจริง) ด้วย — ทุกอินพุตที่ออโตมาตาอาจได้รับ โครงสร้างเชิงเหตุปัจจัยของระบบกายภาพต้องผลิตสถานะที่ตรงกันออกมา ไม่ว่าอินพุตนั้นจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ กำแพงของพัทธน์เข้ากับการจับคู่นั้นแค่ตามเส้นทางเดียวที่โมเลกุลเดินไปจริง ป้อน "อินพุต" อื่นให้กำแพง ไม่มีอะไรในนั้นพร้อมจะติดตามการตอบสนองที่คู่กันของออโตมาตา เพราะไม่มีอะไรในกำแพงถูกต่อสายไว้ให้ตอบสนองต่ออินพุตตั้งแต่ต้น แล็บที่อปที่รัน WordStar ถูกสร้างมาให้การกดปุ่มอื่นผลิตสถานะที่ถูกต้องแบบ counterfactual ออกมาจริงๆ คำตอบได้นี้ไม่ได้ทำให้การนำไปใช้จริงเป็นของหาง่าย มันทำให้การนำไปใช้จริงกลายเป็นข้อเท็จจริงเชิงเหตุปัจจัยที่ตรวจสอบได้ เกี่ยวกับนิสัยโน้มเอียงของระบบหนึ่ง — ความแตกต่างที่กำแพงของเชิร์ลถูกสร้างมาเพื่อลบทิ้ง กลับคืนมาพอดี

The fourth principle takes the same question into worlds built entirely of information: virtual realism. In *Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy* (W. W. Norton, 2022) and the paper that preceded it, "The Virtual and the Real" (*Disputatio* 9, no. 46, 2017: 309–352), Chalmers argues that objects inside a simulated world are not lesser or fictional — they are real digital objects, meeting the marks philosophers use to certify anything as real: they exist, they have causal powers, they are not merely someone's say-so, and they are mind-independent once the simulation is running. A sword forged inside a game world is not made of steel, but it is made of data structures that really exist, really can be transferred, and really can be sold for currency that buys real coffee. Chalmers's target is not that virtual and physical objects are identical in kind — a virtual river is not H₂O — but that being virtual is not the same as being unreal; it is one more way of being real, alongside being physical.

หลักการที่สืบคำถามเดียวกันเข้าไปในโลกที่สร้างจากสารสนเทศล้วนๆ: สัจนิยมเสมือน (virtual realism) ใน *Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy* (W. W. Norton, 2022) และในบทความก่อนหน้า "The Virtual and the Real" (*Disputatio* 9, no. 46, 2017: 309–352) ชาลเมอร์สโต้แย้งว่าวัตถุภายในโลกจำลองไม่ได้ด้อยกว่าและไม่ใช่เรื่องแต่ง มันคือวัตถุดิจิทัลจริง เข้าเกณฑ์ทุกข้อที่นักปรัชญาใช้รับรองว่าสิ่งหนึ่งเป็นจริง: มันมีอยู่ มันมีอำนาจเชิงเหตุปัจจัย มันไม่ใช่แค่คำพูดของใครคนหนึ่ง และเมื่อการจำลองทำงานอยู่ มันก็เป็นอิสระจากจิต ดาบที่ดีขึ้นในโลกเกมไม่ได้ทำจากเหล็กกล้า แต่ทำจากโครงสร้างข้อมูลที่มีอยู่จริง โอนย้ายได้จริง และขายแลกเป็นสกุลเงินที่ซื้อกาแฟจริงได้ เป้าหมายของชาลเมอร์สไม่ใช่การบอกว่าวัตถุเสมือนกับวัตถุกายภาพเป็นของชนิดเดียวกัน — แม่น้ำเสมือนไม่ใช่ H₂O — แต่คือการเป็นสิ่งเสมือนไม่ใช่การไม่จริง มันเป็นอีกวิธีหนึ่งของการเป็นจริง เคียงข้างการเป็นกายภาพ

The fifth principle is a horizon this chapter only touches: the ontology of information itself. Luciano Floridi's *informational structural realism* (*The Philosophy of Information*, Oxford University Press, 2011) proposes that what ultimately exists is not substance but structured information — "dedomena," primordial data-like differences — of which physical objects and virtual ob-

jects alike are patterns at different levels of abstraction. If Floridi is right, the type/token puzzle and the virtual-object puzzle are not two separate metaphysical headaches produced by computers; they are two symptoms of the same deeper claim, that information was always the more basic category and substance the derived one. Chapter 11 audits that claim on its own ground, against Shannon's severing of information from meaning; this chapter only notes that metaphysics, once it starts asking what a program is, cannot easily stop there.

หลักการที่ห้าเป็นข้อฟ้าที่บ่งชี้แต่เพียงผิว: ภาววิทยา (ontology) ของสารสนเทศเอง สัจนิยมเชิงโครงสร้างสารสนเทศ (informational structural realism) ของลูชาโน ฟลอริดี (The Philosophy of Information, Oxford University Press, 2011) เสนอว่าสิ่งที่มีอยู่ในท้ายที่สุดไม่ใช่สาร แต่คือสารสนเทศที่มีโครงสร้าง — "dedomena" ความต่างแบบข้อมูลดั้งเดิม — โดยวัตถุกายภาพและวัตถุเสมือนต่างก็เป็นแบบรูปที่ระดับ abstraction ต่างกัน ถ้าฟลอริดีพูดถูก ปรัชญาชนิด/ตัวอย่างจริงกับปรัชญาวัตถุเสมือนก็ไม่ใช่อาการปวดหัวเชิงอภิปรัชญาสองเรื่องแยกกันที่คอมพิวเตอร์สร้างขึ้น มันคืออาการสองอย่างของข้อกล่าวอ้างที่ลึกกว่าอันเดียวกัน คือสารสนเทศเป็นหมวดหมู่พื้นฐานกว่าเสมอมา และสสารคือสิ่งที่สืบเนื่องมาจากมัน บทที่ 11 ตรวจสอบข้อกล่าวอ้างนั้นเต็มรูปแบบบนพื้นที่ของมันเอง เทียบกับการที่ชนนอนตัดสารสนเทศออกจากความหมาย บทนี้เพียงตั้งข้อสังเกตว่า อภิปรัชญาเมื่อเริ่มถามว่าโปรแกรมคืออะไร ก็หยุดอยู่แค่นั้นได้ยาก

The people, briefly. Hilary Putnam changed his mind about the philosophy of mind more publicly than almost anyone in the field, ending his life doubting the very functionalism he had founded. Searle's wall is a philosopher's weapon turned, characteristically, against a friendly-adjacent target — computational theories of mind he otherwise also opposes on different grounds

(see chapter 04). Chalmers has spent a career doing what this chapter shows twice: taking a claim meant to dissolve a distinction and finding the exact repair that saves it.

ผู้คน โดยย่อ ฮิลารี พัทธัมเปลี่ยนใจเรื่องปรัชญาแห่งจิตต่อหน้าสาธารณะมากกว่าใครแทบทั้งสาขา และจบชีวิตลงด้วยความสงสัยในหน้าที่นิยม (functionalism) ที่เขาเองก่อตั้งขึ้น กำแพงของเชิร์ลคืออาวุธของนักปรัชญาที่หันไปเล็งเป้าหมายฝ่ายที่เกือบเป็นมิตร อย่างที่เขา มักทำ — ทฤษฎีจิตเชิงคำนวณ (computational theory of mind) ที่เขาคัดค้านด้วยเหตุผลอื่นอยู่แล้ว (ดูบทที่ 04) ชาลเมอร์สใช้ทั้งอาชีพทำสิ่งที่บทนี้แสดงให้เห็นสองครั้ง: หยิบช็อกล่าวอ้างที่ตั้งใจจะละลายความแตกต่างหนึ่ง แล้วหาจุดซ่อมที่แม่นยำซึ่งรักษาความแตกต่างนั้นไว้ได้

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 04 needs this chapter's implementation problem directly: if implementing a program is not enough to be a mind, functionalism about mental states inherits the same objection Searle raised here. Chapter 11 owns the full audit of information as a candidate ultimate substance. Chapter 15 asks the largest version of the virtual-realism question: is the physical universe itself the simulation.

บทที่ 04 ต้องใช้ปัญหาการนำไปใช้จริงของบทนี้โดยตรง: ถ้าการนำโปรแกรมไปใช้จริงไม่พอจะเป็นจิตหนึ่ง หน้าที่นิยมเรื่องสถานะจิตก็รับข้อคัดค้านที่เชิร์ลยกขึ้นมาที่นี่มาเต็มๆ บทที่ 11 เป็นเจ้าของการตรวจสอบเต็มรูปแบบว่าสารสนเทศเป็นผู้ทำซิงตำแหน่งสสารสูงสุดได้หรือไม่ บทที่ 15 ถามคำถามสำนึมนิยมเสมือนในเวอร์ชันใหญ่ที่สุด: เอกภพกายภาพเองคือการจำลองหรือไม่

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If Chalmers is right that implementation requires tracking counterfactual structure, is that structure an objective fact about a physical system, or does specifying "the right counterfactuals" still require an observer to say which inputs count? And can one consistently hold, as Chalmers does, that

game-world objects are real without holding that the base universe is itself a simulation — or does virtual realism quietly commit you to taking chapter 15's simulation argument more seriously than you intended?

ถ้าซาลเมอร์สพูดดีกว่าการนำไปใช้จริงต้องติดตามโครงสร้างแบบ counterfactual โครงสร้างนั้นเป็นข้อเท็จจริงเชิงภาวะวิสัยเกี่ยวกับระบบกายภาพหนึ่งหรือไม่ หรือ การระบุ "counterfactual ที่ถูกต้อง" ยังต้องอาศัยผู้สังเกตมาบอกอยู่ดีว่าอินพุตไหน นั้น และคนเราจะยึดถืออย่างสอดคล้องกันได้อย่างไร อย่างที่ซาลเมอร์สยึด ว่าวัตถุในโลกเกมเป็นจริง โดยไม่ต้องยึดว่าเอกภพฐานเองก็เป็นการจำลอง — หรือสัจนิยมเสมือนแอบผูกมัดให้คุณต้องเอาข้อโต้แย้งเรื่องการจำลองของบทที่ 15 ไปคิดจริงจังกว่าที่ตั้งใจไว้

Go deeper • อ่านต่อ

- David J. Chalmers, *Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy*, W. W. Norton, 2022 — the book-length case for virtual realism, built from the implementation problem up.

David J. Chalmers, *Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy*, W. W. Norton, 2022 — ข้อเสนอระดับหนังสือทั้งเล่มสำหรับสัจนิยมเสมือน สร้างขึ้นจากปัญหาการนำไปใช้จริงเป็นฐาน

- Hilary Putnam, *Representation and Reality*, MIT Press, 1988 (the triviality argument); David J. Chalmers, "Does a Rock Implement Every Finite-State Automaton?", *Synthese* 108 (1996): 309–333 (the reply).

Hilary Putnam, *Representation and Reality*, MIT Press, 1988 (ข้อโต้แย้งเรื่องความจืดจาง); David J. Chalmers, "Does a Rock Implement Every Finite-State Automaton?", *Synthese* 108 (1996): 309–333 (คำตอบโต้)

- *Types and Tokens*, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

Types and Tokens, สารานุกรมปรัชญาสแตนฟอร์ด (SEP)

CHAPTER 03

Epistemology

ญาณวิทยา

Part I's third hearing: having asked what a program is, the court now asks what it is entitled to claim it knows.

การไต่สวนครั้งที่สามของภาค I: ถามไปแล้วว่าโปรแกรมคืออะไร คราวนี้ศาลถามว่ามันมีสิทธิ์อ้างว่ารู้อะไรได้บ้าง

Does a machine's answer count as knowledge?

คำตอบของเครื่องจักรนับเป็นความรู้หรือไม่

In 1976, Kenneth Appel and Wolfgang Haken, at the University of Illinois at Urbana-Champaign, announced a proof of the four-color theorem — the claim, open since 1852, that any map can be colored with four colors so that no two adjacent regions share one. Their method reduced the infinite variety of possible maps to an unavoidable set of 1,476 configurations, each of which had to be checked for "reducibility" by machine; the computer ran roughly 1,200 hours (Robertson, Sanders, Seymour & Thomas, "The Four Color Theorem"). No mathematician has ever read that check line by line, and none ever will; the case-work is too vast, and no journal referee re-derives it. The result was the first proof of a major theorem that essentially required a computer, and it unsettled mathematicians precisely because it broke an assumption so old it had never needed stating: that a proof is something a trained human being can, in principle, follow from first line to last and certify with their own understanding. The four-color theorem is

almost certainly true. Whether the Appel–Haken argument counts as a *proof* in the older sense — something surveyable, something a mind can hold — is a question the mathematical community has never fully closed.

ปี 1976 เคนเนธ แอปเพลกับวูล์ฟกัง ฮาเคน ที่มหาวิทยาลัยฮิลลินอยส์ เออร์บานา-แชมเปญ ประกาศบทพิสูจน์ทฤษฎีบทสี่สี — ข้อกล่าวอ้างที่ค้างมาตั้งแต่ปี 1852 ว่าแผนที่ใดๆ ระบายด้วยสี่สีได้โดยไม่มีสองพื้นที่ติดกันใช้สีเดียวกัน วิธีของพวกเขาบีบแผนที่ที่เป็นไปได้ไม่รู้จบให้เหลือชุดที่เล็กลงไม่ได้ 1,476 โครงแบบ แต่ละโครงแบบต้องให้เครื่องตรวจ "การลดรูปได้" คอมพิวเตอร์รันราว 1,200 ชั่วโมง (Robertson, Sanders, Seymour & Thomas, "The Four Color Theorem") ไม่มีนักคณิตศาสตร์คนใดเคยอ่านการตรวจนั้นที่ละเอียด และจะไม่มีวันมีใครอ่าน งานกรณินั้นใหญ่เกินไป และไม่มีผู้ตรวจทานวารสารคนไหนอนุมานมันเข้า นี่คือนิทานของทฤษฎีบทสำคัญที่ขาดคอมพิวเตอร์ไม่ได้ และมันสั่นคลอนนักคณิตศาสตร์เพราะมันหักข้อสมมติที่เก่าจนไม่เคยต้องพูดออกมา: บทพิสูจน์คือสิ่งที่มนุษย์ผู้ผ่านการฝึกฝนตามอ่านได้ตั้งแต่บรรทัดแรกถึงบรรทัดสุดท้าย ในหลักการ แล้วรับรองด้วยความเข้าใจของตัวเอง ทฤษฎีบทสี่สีแทบจะแน่นอนว่าจริง แต่ข้อโต้แย้งของแอปเพล-ฮาเคนนับเป็นบทพิสูจน์ในความหมายเก่าหรือไม่ — สิ่งที่เป็น *surveyable* (ตรวจสอบได้ทั้งหมด) สิ่งที่ยึดหนึ่งถือครองไว้ได้ — แนวทางคณิตศาสตร์ไม่เคยปิดคำถามนี้ลงได้จริง

That unease is this chapter's opening exhibit, and it names the first principle directly: **surveyability is not guaranteed, and its loss changes what proof can do for us.** Descartes's classical picture of mathematical certainty assumed a chain of steps small enough, and clear enough, for one mind to inspect every link. Appel and Haken's proof is sound by every formal standard computer scientists can specify, yet it asks for a different kind of trust — trust that the compiler compiled correctly, that the hardware did not glitch across 1,200 hours, that the case-generating program itself contained no error. The theorem may be certain; the route to believing it has become an engineering claim as much as a logical one.

ความไม่มั่นคงนั้นคือหลักฐานขึ้นเปิดของบทนี้ และมันเรียกชื่อหลักการแรกออกมาตรงๆ: *surveyable* ไม่มีอะไรรับประกัน และเมื่อมันหายไป สิ่งที่เป็นบทพิสูจน์ทำให้เรารู้สึกก็เปลี่ยนไปด้วย ภาพความแน่นอนทางคณิตศาสตร์แบบคลาสสิกของเดส์การ์ตส์

สมมติลูกโซ่ของขั้นตอนที่เล็กพอและชัดพอให้จิตเดียวตรวจได้ทุกข้อต่อ บทพิสูจน์ของแอปเพลกับฮาเคนสมเหตุสมผลตามมาตรฐานรูปนัยทุกข้อที่นักวิทยาการคอมพิวเตอร์ระบุได้ แต่มันขอความไว้วางใจอีกชนิดหนึ่ง — ไว้วางใจว่าคอมพิวเตอร์คอมไพล์ถูก ว่าฮาร์ดแวร์ไม่สะดุดสักครั้งตลอด 1,200 ชั่วโมง ว่าโปรแกรมสร้างกรณีเองไม่พลาด ทฤษฎีบทอาจแน่นอน แต่เส้นทางไปสู่การเชื่อมั่นกลายเป็นข้อกล่าวอ้างเชิงวิศวกรรมพอๆ กับเชิงตรรกะ

The second principle addresses a method that never pretended to surveyability in the first place: simulation. Paul Humphreys and, at greater length, Eric Winsberg (*Science in the Age of Computer Simulation*, University of Chicago Press, 2010) have argued that computer simulation supplies neither classical empirical evidence (you cannot rerun Earth's actual climate as a controlled experiment) nor classical theoretical deduction (a climate model is stitched from theory, numerical approximations, and hand-tuned parameters no single equation justifies). Winsberg calls this a distinct epistemic category: trust in a simulation rests on trust in the model's construction — the physics it encodes, the tricks it uses to make intractable equations tractable, the track record of similar models on cases you *can* check — rather than on trust that the modeled object and the real object are, in the experimenter's sense, "the same kind of system." A hurricane-track simulation is neither an observation of a hurricane nor a proof about one; it is a third thing, evidence built rather than found.

หลักการที่สองจับวิธีที่ไม่เคยอ้างว่าตรวจสอบได้ทั้งหมดมาตั้งแต่ต้น: การจำลอง (simulation) พอล ฮัมฟรีส์ และเอริก วินส์เบิร์กที่ลงรายละเอียดมากกว่า (*Science in the Age of Computer Simulation*, University of Chicago Press, 2010)โต้แย้งว่าการจำลองด้วยคอมพิวเตอร์ไม่ให้ทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์คลาสสิก (คุณรันสภาพภูมิอากาศจริงของโลกซ้ำเป็นการทดลองควบคุมไม่ได้) และการนิรนัยเชิงทฤษฎีคลาสสิก (แบบจำลองภูมิอากาศปะติดปะต่อจากทฤษฎี การประมาณเชิงตัวเลข และพารามิเตอร์ที่ปรับด้วยมือโดยไม่มีสมการเดียวได้รับรอง) วินส์เบิร์กเรียกมันว่าหมวดหมู่เชิงญาณวิทยาที่แยกออกมาต่างหาก: เราไว้วางใจการจำลองหนึ่งเพราะไว้วางใจวิธีสร้างแบบจำลองนั้น — ฟิสิกส์ที่มันเข้ารหัสไว้ กลเม็ดที่ทำให้สมการซึ่งแก้ไม่ได้กลายเป็นแก้ได้ ประสิทธิภาพของแบบจำลองคล้ายกันในกรณีที่คุณตรวจสอบได้

— ไม่ใช่เพราะไว้วางใจว่าวัตถุที่ถูกจำลองกับวัตถุจริงเป็น "ระบบชนิดเดียวกัน" ในความหมายของผู้ทดลอง การจำลองเส้นทางเฮอริเคนไม่ใช่การสังเกตเฮอริเคน และไม่ใช่บทพิสูจน์เกี่ยวกับมัน มันคือสิ่งที่สาม หลักฐานที่ถูกสร้างขึ้น ไม่ใช่ถูกพบเจอ

The third principle is opacity, and it cuts a line straight through modern computing. Humphreys coined "epistemic opacity" for processes in which not all the elements relevant to a result's justification are, even in principle, available to the epistemic agent making use of it (*Extending Ourselves: Computational Science, Empiricism, and Scientific Method*, Oxford University Press, 2004). A traditionally written program is transparent in a specific sense: however long, its logic is in principle inspectable, line by line, by a competent reader. A trained neural network is opaque in a different sense: its "reasons" are distributed across millions or billions of weighted connections that were never designed, only grown by gradient descent, and no human — not even its authors — can trace why one output rather than another emerged. This bears directly on machine testimony: when a diagnostic model flags a tumor, is that a *report* from a reasoning entity, to be weighed the way we weigh a colleague's judgment, or a *reading*, to be weighed the way we weigh a thermometer's? The two carry different epistemic weight, and opaque systems make it uncomfortably hard to tell which one you are getting.

หลักการที่สามคือความทึบ (opacity) และมันผ่ากลางวงการคำนวณสมัยใหม่เป็นเส้นตรง ฮัมฟรีย์สบัญญัติคำว่าความทึบเชิงญาณวิทยา (epistemic opacity) ไว้ใช้กับกระบวนการที่องค์ประกอบซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลรองรับผลลัพธ์ไม่ได้เปิดให้ผู้รู้ (epistemic agent) ที่ใช้มันเข้าถึงได้ครบ แม้ในหลักการ (*Extending Ourselves: Computational Science, Empiricism, and Scientific Method*, Oxford University Press, 2004) โปรแกรมที่เขียนแบบดั้งเดิมโปร่งใสในความหมายเฉพาะอย่างหนึ่ง: จะยาวแค่ไหนก็ตาม ตรรกะของมันเปิดให้ผู้อ่านที่มีความสามารถตรวจทีละบรรทัดได้ในหลักการ โครงข่ายประสาทเทียมที่ผ่านการฝึกหัดคนละแบบ: "เหตุผล" ของมันกระจายอยู่ในการเชื่อมต่อถ่วงน้ำหนักเป็นล้านหรือพันล้านจุด ที่ไม่มีใครออกแบบ มีแต่ปลูกขึ้นด้วย gradient descent และไม่มีมนุษย์คนใด — ผู้สร้างมันเองก็ด้วย — ตามรอยได้ว่าทำไมเอาต์พุตนี้จึงโผล่ออกมาแทนอีกอันหนึ่ง เรื่องนี้

กระทบคำให้การ (testimony) ของเครื่องจักรโดยตรง: เมื่อแบบจำลองวินิจฉัยดีถึงว่าพบเนื้องอก นั่นคือรายงานจากสิ่งที่ให้เหตุผลได้ ที่ต้องชั่งน้ำหนักอย่างที่เราชั่งคำตัดสินของเพื่อนร่วมงาน หรือคือการอ่านค่า ที่ต้องชั่งอย่างที่เราชั่งตัวเลขจากเทอร์โมมิเตอร์ สองอย่างนี้แบกน้ำหนักเชิงญาณวิทยา (epistemic weight) ไม่เท่ากัน และระบบที่ช่วยให้บอกได้ยากอย่างอัดอัดว่าคุณกำลังได้อันไหน

The fourth principle replays an old civil war under new names: program verification versus testing, rationalism versus empiricism. In May 1979, Richard De Millo, Richard Lipton, and Alan Perlis published "Social Processes and Proofs of Theorems and Programs" (*Communications of the ACM* 22, no. 5: 271–280), arguing that mathematical certainty rests on a social process — peers checking, re-deriving, and eventually trusting a proof — that program verification could never replicate at scale, because no comparable community will re-verify a million-line formal proof of a shipped product. James Fetzner's 1988 "Program Verification: The Very Idea" (*Communications of the ACM* 31, no. 9: 1048–1063) sharpened the objection into a philosophical claim: algorithms, as abstract logical structures, admit deductive proof; *programs*, as physical processes running on real, occasionally faulty hardware, do not, because no deduction can certify that silicon will behave as its specification assumes. The verificationist's rationalist ideal — prove it once, know it forever — meets the tester's empiricist reply, distilled by Edsger Dijkstra a decade earlier: "Program testing can be used to show the presence of bugs, but never to show their absence" ("Notes on Structured Programming," EWD249, 1970). Neither side has won; software ships today on some blend of both, verified where it is cheap enough, tested everywhere else.

หลักการที่สี่คือสงครามกลางเมืองเก่าที่เล่นซ้ำภายใต้ชื่อใหม่: การพิสูจน์ความถูกต้องของโปรแกรม (program verification) กับการทดสอบ เหตุผลนิยม (rationalism) กับประสบการณ์นิยม (empiricism) เดือนพฤษภาคม 1979 ริชาร์ด เดมิลโล ริชาร์ด ลิปตัน และอลัน เพอร์ลิส ตีพิมพ์ "Social Processes and Proofs of Theorems and Programs" (*Communications of the ACM* 22, no. 5: 271–280) ข้อโต้แย้งของพวกเขาคือความแน่นอนทางคณิตศาสตร์วางอยู่บนกระบวนการทางสังคม — เพื่อน

ร่วมวงการตรวจ อนุมานซ้ำ แล้วในที่สุดก็เชื่อบทพิสูจน์นั้น — และการพิสูจน์ความถูกต้องของโปรแกรมทำซ้ำกระบวนการนี้ในระดับใหญ่ไม่ได้เลย เพราะไม่มีชุมชนเทียบเคียงใดจะมาตรวจบทพิสูจน์รูปนัยยาวล้านบรรทัดของผลิตภัณฑ์ที่ส่งมอบไปแล้วซ้ำอีกรอบ "Program Verification: The Very Idea" ของเจมส์ เฟตเซอร์ปี 1988 (Communications of the ACM 31, no. 9: 1048–1063) ลับข้อคัดค้านนั้นให้เป็นข้อกล่าวอ้างเชิงปรัชญา: อัลกอริทึมในฐานะโครงสร้างเชิงตรรกะนามธรรมรับบทพิสูจน์เชิงนิรนัยได้ แต่โปรแกรมในฐานะกระบวนการทางกายภาพที่รันบนฮาร์ดแวร์จริงซึ่งบางครั้งบกพร่องนั้นรับไม่ได้ เพราะไม่มีการนิรนัยใครรับรองว่าซิลิคอนจะทำตัวอย่างที่ข้อกำหนดสมมติไว้ อุดมคติเหตุผลนิยมของฝ่ายพิสูจน์ความถูกต้อง — พิสูจน์ครั้งเดียว รู้ตลอดไป — มาชนคำตอบได้แบบประสบการณ์นิยมของฝ่ายทดสอบ ที่เอดิสเกอร์ โค้กสตราสรุปไว้ก่อนหน้านี้ว่า "การทดสอบโปรแกรมใช้แสดงการมีอยู่ของบั๊กได้ แต่ไม่เคยใช้แสดงการไม่มีอยู่ของมันได้เลย" ("Program testing can be used to show the presence of bugs, but never to show their absence") ("Notes on Structured Programming," EWD249, 1970) ไม่มีฝ่ายใดชนะ ซอฟต์แวร์ทุกวันนี้ส่งมอบด้วยส่วนผสมของทั้งสอง พิสูจน์ความถูกต้องตรงที่ราคาถูกพอ ทดสอบในที่เหลือทั้งหมด

The fifth principle is the oldest trap in epistemology, wearing a sensor's housing. Edmund Gettier's three-page 1963 paper, "Is Justified True Belief Knowledge?" (*Analysis* 23, no. 6: 121–123), showed that a belief can be justified and true and still fail to be knowledge, when the justification and the truth connect only by luck — the classic image is a stopped clock that happens to show the correct time. Automated pipelines manufacture this structure routinely: a facial-recognition system with a genuine bug — miscalibrated, say, on faces at a certain angle — can still output the correct match on a given frame, by accident, while carrying all the institutional justification ("this system is 99% accurate") that would normally certify a belief

as knowledge. The output is true, and reasonably trusted, and arrived at by a process that, on that occasion, was not doing what its justification assumed it was doing. Gettier's stopped clock now has cameras.

หลักการที่หักคือกับดักที่เก่าที่สุดในญาณวิทยา สวมเปลือกเซนเซอร์มา บทความสามหน้าของเอ็ดมันด์ เก็ตตีเยร์ปี 1963 "Is Justified True Belief Knowledge?"

(Analysis 23, no. 6: 121–123) แสดงว่าความเชื่อหนึ่งมีเหตุผลรองรับและเป็นจริงพร้อมกันได้ โดยยังไม่ใช้ความรู้ ถ้าเหตุผลรองรับกับความจริงบรรจบกันด้วยความบังเอิญ — ภาพคลาสสิกคือนาฬิกาหยุดเดินที่บังเอิญบอกเวลาถูก สายพานอัตโนมัติผลิตโครงสร้างแบบนี้ออกมาเป็นประจำ: ระบบจดจำใบหน้าที่มีบั๊กจริง สมมติว่าปรับเทียบผิดกับใบหน้ามุมหนึ่ง ยังให้ผลจับคู่ที่ถูกต้องบนเฟรมหนึ่งได้โดยบังเอิญ ทั้งที่แบกเหตุผลรองรับเชิงสถาบันเต็มชุด ("ระบบนี้แม่นยำ 99%") ซึ่งตามปกติจะรับรองความเชื่อหนึ่งให้เป็นความรู้ ผลลัพธ์นั้นเป็นจริง ไว้วางใจได้อย่างสมเหตุสมผล และมาจากกระบวนการที่ในโอกาสนั้นไม่ได้ทำสิ่งที่เหตุผลรองรับของมันสมมติว่ามันทำ นาฬิกาหยุดเดินของเก็ตตีเยร์ตอนนี้มีกล้อง

The people, briefly. Appel and Haken took considerable heat for a proof many still call inelegant rather than false. Humphreys and Winsberg built an entire subfield — the philosophy of computer simulation — out of taking seriously a method working scientists had already trusted for decades without asking what kind of evidence it was. Fetzer's 1988 paper triggered pages of technical correspondence within a year and a debate still cited today — one of the longest-running controversies *Communications of the ACM* ever printed.

ผู้คน โดยย่อ แอปเพลกับฮาเคนโดโนวิจารณ์นักพหุสมควร สำหรับบทพิสูจน์ที่หลายคนยังเรียกว่าไม่สง่างาม มากกว่าจะเรียกว่าผิด ฮัมฟรีส์กับวินส์เบิร์กสร้างสาขาย่อยขึ้นมาทั้งสาขา — ปรัชญาแห่งการจำลองด้วยคอมพิวเตอร์ — จากการเอาจริงกับวิธีที่นักวิทยาศาสตร์ทำงานไว้ใจมาหลายสิบปีโดยไม่เคยถามว่ามันเป็นหลักฐานชนิดไหน บทความปี 1988 ของเฟตเซอร์จุดชนวนจดหมายโต้ตอบเชิงเทคนิคหลายหน้าภายในหนึ่งปี และการถกเถียงที่ยังถูกอ้างถึงทุกวันนี้ — หนึ่งในข้อขัดแย้งที่ยืนยาวที่สุดเท่าที่ *Communications of the ACM* เคยพิมพ์

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 01 supplies the proof-theoretic background — soundness, completeness, and Gödel's limits — that surveyability quietly assumes. Chapter 09 asks what undecidability licenses philosophically, a companion question to what unsurveyable proof licenses here. Chapter 13 returns to opacity from the learning side: interpretability research as a laboratory for finding out what, if anything, is inside the black box.

บทที่ 01 วางพื้นหลังเชิงทฤษฎีบทพิสูจน์ — ความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะ ความสมบูรณ์ และขีดจำกัดของเกอเดล — ที่ surveyability สมมติไว้เงียบๆ บทที่ 09 ถามว่าการตัดสินใจไม่ได้ (undecidability) อนุญาตให้อ้างอะไรได้บ้างในเชิงปรัชญา เป็นคำถามคู่กับสิ่งที่บทพิสูจน์ซึ่งตรวจสอบทั้งหมดไม่ได้อนุญาตให้อ้างในบทนี้ บทที่ 13 กลับมาที่ความทึบจากฝั่งการเรียนรู้: งานวิจัย interpretability ในฐานะห้องทดลองที่ไว้ค้นว่ามีอะไรอยู่ในกล่องดำ ถ้ามี

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If a proof can be certain but not surveyable, has "proof" quietly changed meaning since Euclid, or did it always mean "warranted to the standards of the day" and Euclid's standards were simply stricter than ours by accident of history? And is machine opacity a temporary engineering limitation in interpretability research will eventually dissolve, or a permanent structural feature of any system whose "knowledge" is distributed statistically rather than written down as rules?

ถ้าบทพิสูจน์หนึ่งแน่นอนได้โดยตรวจสอบทั้งหมดไม่ได้ คำว่า "บทพิสูจน์" เปลี่ยนความหมายไปเงียบๆ ตั้งแต่ยุคยูคลิดหรือไม่ หรือมันแปลว่า "ได้รับการรับรองตามมาตรฐานของยุคนั้น" มาตลอด และมาตรฐานของยุคใดก็แค่เข้มกว่าของเราด้วยความบังเอิญทางประวัติศาสตร์ และความทึบของเครื่องจักรเป็นข้อจำกัดเชิงวิศวกรรมชั่วคราวที่งานวิจัย interpretability จะสลายมันได้ในที่สุด หรือเป็นคุณลักษณะเชิงโครงสร้างถาวรของระบบใดๆ ที่ "ความรู้" ของมันกระจายอยู่เชิงสถิติ แทนที่จะถูกเขียนไว้เป็นกฎ

Go deeper • อ่านต่อ

- Eric Winsberg, *Science in the Age of Computer Simulation*, University of Chicago Press, 2010 — the founding case for simulation as its own epistemic category.

Eric Winsberg, *Science in the Age of Computer Simulation*, University of Chicago Press, 2010 — ข้อเสนอเบื้องต้นสำหรับการจำลองในฐานะหมวดหมู่เชิงญาณวิทยาของตัวเอง

- Richard A. De Millo, Richard J. Lipton, and Alan J. Perlis, "Social Processes and Proofs of Theorems and Programs," *Communications of the ACM* 22, no. 5 (1979): 271–280; James H. Fetzer, "Program Verification: The Very Idea," *Communications of the ACM* 31, no. 9 (1988): 1048–1063.

Richard A. De Millo, Richard J. Lipton, and Alan J. Perlis, "Social Processes and Proofs of Theorems and Programs," *Communications of the ACM* 22, no. 5 (1979): 271–280; James H. Fetzer, "Program Verification: The Very Idea," *Communications of the ACM* 31, no. 9 (1988): 1048–1063

- *Computer Simulations in Science*, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

Computer Simulations in Science, สารานุกรมปรัชญาสแตนฟอร์ด (SEP)

CHAPTER 04

Philosophy of Mind

ปรัชญาแห่งจิต

Part I's fourth hearing: metaphysics asked what a program is; this chapter asks whether that same kind of thing could be what you are.

การไต่สวนครั้งที่สี่ของภาค I: อภิปรัชญาถามว่าโปรแกรมคืออะไร บทนี้ถามว่าสิ่งชนิดเดียวกันนั้นเป็นสิ่งที่คุณเป็นอยู่ได้หรือไม่

Is the mind what the brain computes?

จิตคือสิ่งที่สมองคำนวณหรือไม่

In 1980, John Searle asked readers of *Behavioral and Brain Sciences* to imagine him locked in a room with a rulebook written in English and a slot through which cards covered in Chinese characters arrive. Searle does not read Chinese. But the rulebook is good enough — for any incoming string of characters, it tells him, by shape alone, which characters to pass back out. To a Chinese speaker outside, the answers look fluent, even witty; the room, treated as a black box, could pass a Turing test conducted in Chinese. Searle's question was simple and became one of the most argued-over pages in twentieth-century philosophy: does anyone, or anything, in that room *understand* Chinese? His answer was no. A person manipulating symbols by their shape, however successfully, is not thereby extracting their meaning — and if that is true of a man with a rulebook, it is true of a computer running the equivalent program, however large. Searle called the

paper "Minds, Brains, and Programs" (*Behavioral and Brain Sciences* 3, 1980: 417–457); the journal ran it in its open-peer-commentary format, its objectors printed alongside, and the arguing has not really stopped since.

ในปี 1980 จอห์น เซิร์ล ขอให้ผู้อ่าน *Behavioral and Brain Sciences* นึกภาพเขาถูกขังในห้องหนึ่ง มีสมุดกฏภาษาอังกฤษเล่มหนึ่ง และช่องที่บัตรเติมไปด้วยตัวอักษรจีนส่งเข้ามา เซิร์ลอ่านภาษาจีนไม่ออก แต่สมุดกฏเล่มนั้นดีพอ อักษรชุดใดส่งเข้ามา มันบอกได้ด้วยรูปร่างล้วนๆ ว่าต้องส่งอักษรชุดไหนกลับออกไป คนจีนที่ยืนอยู่ข้างนอกเห็นคำตอบคล่องแคล่ว มีไหวพริบด้วยซ้ำ ห้องนั้นในฐานะกล่องดำผ่านการทดสอบทัวริง (Turing test) ที่ทำเป็นภาษาจีนได้ คำถามของเซิร์ลเรียบง่าย และกลายเป็นหน้าที่ถูกเถียงมากที่สุดหน้าหนึ่งของปรัชญาศตวรรษที่ยี่สิบ: มีใครหรือมีอะไรในห้องนั้น เข้าใจภาษาจีนหรือไม่ เขาตอบว่าไม่มี คนที่ขยับสัญลักษณ์ตามรูปร่างของมัน สำเร็จเพียงใดก็ตาม ไม่ได้สกัดความหมายออกมาด้วยการทำอย่างนั้น และถ้าเรื่องนี้จริงกับชายคนหนึ่งที่ถือสมุดกฏ มันก็จริงกับคอมพิวเตอร์ที่รันโปรแกรมเทียบเท่ากัน ไฉนแค่นี้หนึ่ก็ตาม บทความชื่อ "Minds, Brains, and Programs" (*Behavioral and Brain Sciences* 3, 1980: 417–457) วารสารตีพิมพ์มันในรูปแบบวิจารณ์เปิดโดยเพื่อนร่วมวงการ วางฝ่ายคัดค้านไว้ข้างกัน และการเถียงก็ไม่เคยหยุดจริงๆ นับแต่นั้น

The Chinese Room was aimed at a specific, then-dominant target, which is this chapter's first principle: the computational theory of mind. Hilary Putnam's papers from 1960 onward, culminating in "The Nature of Mental States" (1967), proposed that a mental state is not defined by what it is made of — neurons, silicon, anything — but by its functional role: what causes it, what it causes, how it relates to other mental states. His guiding picture was the Turing machine, whose abstract "machine table" of states is exactly the same whether it runs on relays, vacuum tubes, or a napkin and a pencil, so long as the transitions are honored. Jerry Fodor pushed the theory from an analogy into an architecture in *The Language of Thought* (1975): thinking, he argued, is computation over an internal symbolic code — "Mentalese" — with a combinatorial syntax and a compositional semantics, exactly the kind of structure a digital computer manipulates. On this view, a mind literally is a program running on the wet hardware of a brain, and Searle's room is the

theory's most inconvenient test case: a system that, on Putnam and Fodor's own terms, is running the right program, and yet — Searle insists — plainly understands nothing.

เป้าของห้องจีน (Chinese Room) คือทฤษฎีที่ครอบงำการอยู่ตอนนั้น และมันคือหลักการแรกของบทนี้: ทฤษฎีจิตเชิงคำนวณ (computational theory of mind) ฮิลารี พัทนัม เขียนบทความชุดหนึ่งตั้งแต่ปี 1960 จนถึง "The Nature of Mental States" (1967) เสนอว่าสถานะจิตไม่ได้นิยามด้วยวัสดุที่มันทำขึ้น — เซลล์ประสาท ซิลิคอน อะไรก็ตาม — แต่นิยามด้วยบทบาทเชิงหน้าที่ (functional role): อะไรทำให้มันเกิด มันทำให้อะไรเกิด และมันโยงกับสถานะจิตอื่นอย่างไร ภาพนำทางของเขาคือเครื่องทัวริง "ตารางเครื่อง" นามธรรมของสถานะต่างๆ เหมือนกันเป๊ะ จะรันบนรีเลย์ หลอดสุญญากาศ หรือกระดาดเซ็ดปากกับดินสอ ตราบใดที่การเปลี่ยนสถานะยังถูกต้อง เจอร์รี โฟดอร์ ดันทฤษฎีนี้จากคำเปรียบเทียบขึ้นเป็นสถาปัตยกรรมใน *The Language of Thought* (1975) เขาได้ว่าการคิดคือการคำนวณเหนือรหัสสัญลักษณ์ภายใน — "Mentalese" — ที่มีวากยสัมพันธ์เชิงการจัดหมู่และความหมายเชิงประกอบ (compositionality) โครงสร้างชนิดเดียวกับที่คอมพิวเตอร์ดิจิทัลขยับอยู่ทุกวัน ในภาพนี้ จิตเป็นโปรแกรมที่รันบนฮาร์ดแวร์เปียกของสมองโดยแท้ และห้องของเชิร์ลคือกรณีทดสอบที่ลำบากใจที่สุดของทฤษฎีนี้: ระบบที่รันโปรแกรมถูกตัวตามเงื่อนไขของพัทนามกับโฟดอร์เอง แต่ — เชิร์ลยืนยัน — ไม่เข้าใจอะไรเลยอย่างชัดเจน

The second principle sits one level below that metaphysical claim, and it is easy to confuse with it: Alan Turing's 1950 proposal, in "Computing Machinery and Intelligence" (*Mind* 59, no. 236: 433–460), that the question "can machines think" is too laden with undefined terms to argue productively, and should be replaced by an operational one — can a machine's conversational behavior be mistaken for a human's, in a structured game of questions and answers? Turing was not claiming that passing the game proves the presence of a mind; he was proposing to stop asking the metaphysical question and start measuring the behavioral one. The distance between Turing's move and Putnam and Fodor's is exactly the distance the Chinese Room exploits: Turing offers a test for *behavior*; the computational

theory of mind claims that the *right* behavior-producing process, whatever it turns out to be, simply is thinking; Searle's room passes the first while, he argues, refuting the second.

หลักการที่สองอยู่ต่ำกว่าข้อกล่าวอ้างเชิงอภิปรายนั้นหนึ่งระดับ และคนสับสนกับมันได้ง่าย อัลัน ทัวริง เสนอไว้ในปี 1950 ใน "Computing Machinery and Intelligence" (Mind 59, no. 236: 433–460) ว่าคำถาม "เครื่องจักรคิดได้ไหม" แยกคำที่ไม่ได้นิยามไว้มากเกินกว่าจะเถียงกันให้ได้ผล ควรเปลี่ยนเป็นคำถามเชิงปฏิบัติการแทน — พฤติกรรมการสนทนาของเครื่องจักรถูกเข้าใจผิดว่าเป็นของมนุษย์ได้หรือไม่ ในเกมถามตอบที่มีโครงสร้าง ทัวริงไม่ได้อ้างว่าผ่านเกมแล้วพิสูจน์ว่ามีจิต เขาเสนอให้เลิกถามคำถามเชิงอภิปราย แล้วหันมาวัดคำถามเชิงพฤติกรรม ระยะห่างระหว่างท่าทีของทัวริงกับของพัทธัมและโฟดอร์ คือระยะห่างที่ห้องจินตขึ้นมาใช้พอดี ทัวริงเสนอการทดสอบพฤติกรรม ทฤษฎีจิตเชิงคำนวณอ้างว่ากระบวนการที่ผลิตพฤติกรรมถูกต้อง ไม่ว่าสุดท้ายมันจะเป็นอะไร ก็คือการคิดโดยตรง ห้องของเชิร์ลผ่านข้อแรก และหักล้างข้อที่สอง — เขาได้อย่างนั้น

The third principle is the argument's afterlife: the replies, and what they reveal. The "systems reply" holds that Searle is right that the man alone understands nothing, but wrong to conclude that no one does — understanding, on this view, belongs to the whole system: man, rulebook, and paper together. Searle's counter was to have the man memorize the entire rulebook and work the transformations in his head, leaving no separate "paper" for understanding to hide in; by his lights, still no understanding, only a faster clerk. The "robot reply" tries a different repair: wire the room to cameras and motors, so the symbols are caused by, and cause changes in, a real world instead of arriving from and returning to another room. Searle's response — the symbols are still just more symbols, now merely triggered by transducers rather than slips of paper — names, without quite solving, what

later literature calls the symbol grounding problem: rules connecting symbols to other symbols, however elaborate, may never on their own reach the world the symbols are supposed to be about.

หลักการที่สามคือชีวิตหลังความตายของข้อโต้แย้งนี้: คำตอบโต้ต่างๆ และสิ่งที่มันเผยออกมา "คำตอบโต้เชิงระบบ" (systems reply) ถือว่าเชิร์ลถูกที่ว่าชายคนนั้นคนเดียวไม่เข้าใจอะไร แต่ผิดที่สรุปว่าไม่มีใครเข้าใจ ความเข้าใจในมูมนี่เป็นของทั้งระบบ: ชายคนนั้น สมุดกฎ และกระดาศ รวมกัน เชิร์ลสวนกลับด้วยการให้ชายคนนั้นท่องสมุดกฎทั้งเล่ม แล้วแปลงอักขระในหัวตัวเอง ไม่เหลือ "กระดาศ" แยกต่างหากให้ความเข้าใจซ่อนตัว ในสายตาเขา ก็ยังไม่มี ความเข้าใจ มีแต่เสมือนที่เร็วขึ้น "คำตอบโต้เชิงหุ่นยนต์" (robot reply) ลองซ่อมอีกทาง: ต่อสายห้องเข้ากับกล้องและมอเตอร์ให้โลกจริงเป็นเหตุของสัญลักษณ์ และให้สัญลักษณ์ก่อความเปลี่ยนแปลงในโลกจริง แทนที่จะรับส่งกับอีกห้องหนึ่ง เชิร์ลตอบว่าสัญลักษณ์ก็ยังเป็นสัญลักษณ์เพิ่มอีกชุด เพียงแต่คราวนี้ตัวแปลงสัญญาณเป็นตัวกระตุ้นแทนเศษกระดาศ คำตอบนั้นตั้งชื่อให้สิ่งที่วรรณกรรมรุ่นหลังเรียกว่าปัญหาการยึดโยงสัญลักษณ์ (symbol grounding problem) โดยไม่ได้แก้มันเสียทีเดียว: กฎที่เชื่อมสัญลักษณ์เข้ากับสัญลักษณ์ ชับซ้อนเพียงใดก็ตาม อาจไปไม่ถึงโลกที่สัญลักษณ์เหล่านั้นควรพูดถึงด้วยตัวมันเอง

The fourth principle is an older civil war that current AI reopened rather than settled. Fodor, together with Zenon Pylyshyn, turned his defense of the language of thought into a direct attack on the rival architecture then rising in cognitive science: connectionism, the parallel distributed processing (PDP) networks of David Rumelhart and James McClelland's 1986 volumes. "Connectionism and Cognitive Architecture: A Critical Analysis" (*Cognition* 28, 1988: 3–71) argued that thought is systematic in a way pure connectionist networks cannot, in principle, explain: anyone who can think *John loves Mary* can think *Mary loves John* — the two thoughts share combinatorial parts that recombine, which requires, they claimed, an underlying symbolic syntax, not a pattern-matcher trained on enough examples of both shapes. For thirty years the argument looked mostly settled toward hybrid views. Large language models reopened it at a scale nobody in 1988 anticipated: systems built from nothing but weighted connections now pro-

duce output systematic enough to fool most casual tests, with no hand-built symbolic layer in sight — and the field is still arguing — empirically now, not only philosophically — whether that refutes Fodor and Pylyshyn or whether large networks quietly learn something symbol-like after all, a question chapter 13 picks up.

หลักการที่สี่คือสงครามกลางเมืองที่เก่ากว่านั้น และ AI ยุคนี้เปิดมันขึ้นใหม่ ไม่ได้ยุติมัน โฟดอร์กับเซนนอน โพลีชิน เปลี่ยนการปกป้องภาษาแห่งความคิดให้เป็นการโจมตีจริงๆ ต่อสถาปัตยกรรมคู่แข่งที่กำลังขึ้นในวิทยาศาสตร์การรู้คิดตอนนั้น: คอนเนชันนิสม์ (connectionism) เครือข่ายประมวลผลกระจายแบบขนาน (PDP) จากหนังสือสองเล่มปี 1986 ของเดวิด รูเมลฮาร์ต กับเจมส์ แม็คเคลแลนด์ "Connectionism and Cognitive Architecture: A Critical Analysis" (Cognition 28, 1988: 3–71) โต้ว่าความคิดมี systematicity (ความเป็นระบบของความคิด) ในแบบที่เครือข่ายคอนเนชันนิสม์บริสุทธิ์อธิบายไม่ได้ในหลักการ: ใครคิดได้ว่า John loves Mary ก็คิดได้ว่า Mary loves John — ความคิดสองอันนี้ใช้ชิ้นส่วนชุดเดียวกัน ประกอบสลับที่กัน และนั่นต้องอาศัยวากยสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์อยู่เบื้องหลัง พวกเขายัง ไม่ใช่ตัวจับคู่แบบรูปที่เทรนด้วยตัวอย่างของทั้งสองรูปมากพอ สามสิบปีต่อมา ข้อโต้แย้งนี้ดูเหมือนลงเอยไปทางมุมมองแบบผสมเป็นส่วนใหญ่ โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (large language models) เปิดมันขึ้นใหม่ในสเกลที่ไม่มีใครในปี 1988 คาดไว้: ระบบที่สร้างจากการเชื่อมต่อถ่วงน้ำหนักล้วนๆ ผลิตเอาต์พุตที่มี systematicity มากพอจะหลอกการทดสอบแบบผ่านๆ ส่วนใหญ่ได้ โดยไม่มีชิ้นสัญลักษณ์ที่สร้างด้วยมือให้เห็นสักชิ้น วงการยังเถียงกันอยู่ — เจริญประจักษ์แล้วตอนนี้ไม่ใช่เชิงปรัชญาอย่างเดียว — ว่านี่หักล้างโฟดอร์กับโพลีชินหรือไม่ หรือเครือข่ายขนาดใหญ่แอบเรียนรู้อะไรบางอย่างที่คล้ายสัญลักษณ์ไปแล้ว คำถามที่บทที่ 13 รับผิดชอบต่อไป

The fifth principle is the one no reply above touches: David Chalmers's distinction, first presented at the 1994 Tucson conference on consciousness and published as "Facing Up to the Problem of Consciousness" (*Journal of Consciousness Studies* 2, no. 3, 1995: 200–219), between the *easy* problems of mind — explaining discrimination, integration, reportability, attention, all of them tractable, in principle, by computational or neural mechanism — and

the *hard* problem: why any of that processing is accompanied by subjective experience at all, why there is something it is like to be the system doing it. A computational theory of mind, however complete, explains structure and function; Chalmers argues it can stay silent on why function comes with feeling, illustrated by his "zombie" duplicate — functionally identical to a conscious being, with no inner experience at all. Whatever one makes of zombies, the hard problem marks where this chapter's apparatus — programs, functions, computation — may run out of the right kind of thing to explain. What current AI revives is all four earlier principles at once, unresolved, at a scale nobody argued at before: the field keeps measuring behavior, because behavior is what it knows how to measure, while the Chinese Room's question has not gone anywhere.

หลักการที่ห้าคือหลักการที่ไม่มีคำตอบโต้ข้างต้นแต่ถึงเลย เดวิด ชาลเมอร์ส เสนอ
 มั่นครั้งแรกที่การประชุมทูลงว่าด้วยจิตสำนึกปี 1994 และตีพิมพ์เป็น "Facing Up
 to the Problem of Consciousness" (Journal of Consciousness Studies 2, no.
 3, 1995: 200–219) เขาแยก ปัญหาง่าย (the easy problems) ของจิต — อธิบาย
 การแยกแยะ การรวมเข้าด้วยกัน ความสามารถในการรายงาน ความใส่ใจ ทั้งหมดนี้
 กลไกเชิงคำนวณหรือเชิงประสาทจัดการได้ในหลักการ — ออกจากปัญหายาก (the
 hard problem): ทำไมกระบวนการเหล่านั้นถึงมาพร้อมประสบการณ์เชิงอัตวิสัย
 (subjective experience) เลยด้วยซ้ำ ทำไมถึงมี "ความรู้สึกว่าเป็นอย่างไร" ที่จะเป็น
 ระบบซึ่งกำลังทำสิ่งนั้นอยู่ ทฤษฎีจิตเชิงคำนวณอธิบายโครงสร้างกับหน้าที่ได้
 สมบูรณ์แค่ไหนก็ยังเป็นแค่นั้น และชาลเมอร์สได้ว่ามันนิ่งเงียบได้ต่อคำถามว่าทำไม
 หน้าที่จึงมาพร้อมความรู้สึก เขาใช้ "ซอมบี้" คู่แฝดของเขาเป็นภาพประกอบ —
 ซอมบี้เชิงปรัชญา (philosophical zombie) ที่เหมือนกันทุกประการเชิงหน้าที่กับสิ่งมี
 จิตสำนึก แต่ไม่มีประสบการณ์ภายในเลยสักนิด จะคิดกับซอมบี้อย่างไรก็ตาม ปัญหา
 ยากปักหมุดตรงจุดที่เครื่องมือของบหนี้ — โปรแกรม ฟังก์ชัน การคำนวณ — อาจไม่
 มีสิ่งที่ถูกชนิดเหลือให้อธิบาย ปัญญาประดิษฐ์ยุคนี้ปลุกทั้งสี่หลักการก่อนหน้าขึ้นมา
 พร้อมกัน ยังไม่มีข้อไหนถูกคลี่คลาย ในสเกลที่ไม่เคยมีใครเถียงกันมาก่อน: วงการวัด
 พฤติกรรมต่อไป เพราะพฤติกรรมคือสิ่งที่มันรู้วิธีวัด ส่วนคำถามของห้องจีนก็ยังอยู่ที่
 เดิม

The people, briefly. Putnam abandoned computational functionalism before many of his own students did, uneasy with a theory that could not survive his own triviality argument from chapter 02. Fodor defended the language of thought against successive rivals for forty years and outlived most of them. Searle has never claimed computers cannot in principle think — his target is the sufficiency of syntax, not the possibility of machine minds by other means. Chalmers named the hard problem in his twenties and has spent every year since being asked to solve it.

ผู้คน โดยย่อ พัฒนท้งหน้าที่นิยมเชิงคำนวณก่อนลูกศิษย์ของเขาเองหลายคนเสียอีก เขาไม่สบายใจกับทฤษฎีที่รอดข้อโต้แย้งเรื่องความจีบจ้อยของตัวเองในบทที่ 02 ไม่ได้ โฟดอร์ปกป้องภาษาแห่งความคิดจากคู่แข่งที่ผลัดกันเข้ามาตลอดสี่สิบปี และอยู่ยงกว่าคู่แข่งเหล่านั้นเกือบทั้งหมด เซิร์ลไม่เคยอ้างว่าคอมพิวเตอร์คิดไม่ได้ในหลักการ — เป้าของเขาคือความเพียงพอของวากยสัมพันธ์ ไม่ใช่ความเป็นไปได้ของจิตเครื่องจักรด้วยวิธีอื่น ชาลเมอร์สตั้งชื่อปัญหายากตอนอายุสี่สิบกว่า และถูกขอให้แก้มันทุกปีนับแต่นั้น

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 02's implementation problem is this chapter's silent premise: if implementing a program does not settle what a system is computing, functionalism inherits that gap directly. Chapter 08 returns to embodiment from Dreyfus's angle, against which the robot reply is a partial, contested answer. Chapter 09 owns the Lucas–Penrose argument, which aims Gödel's limits at this chapter's thesis from outside. Chapter 13 owns the full empirical run of connectionism versus symbols, grounding, and what interpretability finds inside the systems this chapter can only interrogate from outside.

ปัญหาการนำไปใช้จริงของบทที่ 02 คือข้อสมมติเงียบของบทนี้: ถ้าการนำโปรแกรมไปใช้จริงไม่ได้ชี้ขาดว่าระบบหนึ่งกำลังคำนวณอะไร หน้าทีนิยมก็รับช่องว่างนั้นมาเต็มๆ บทที่ 08 กลับไปหา embodied cognition (การรู้คิดแบบมีร่าง) จากมุมของเดร์ยฟัส และคำตอบโต้เชิงหุ่นยนต์เป็นคำตอบบางส่วนที่ยังถูกโต้กลับอยู่ บทที่ 09 เป็นเจ้าของข้อโต้แย้งลูคัส–เพนโรส ที่เล็งขีดจำกัดของเกอเดลมาที่วิทยานิพนธ์ของ

บทนี้จากภายนอก บทที่ 13 เป็นเจ้าของการเดินเชิงประจักษ์เต็มรูปแบบของคอนเนกชันนิสม์กับสัญลักษณ์ การยึดโยง และสิ่งที่ interpretability พบข้างในระบบที่บทนี้ทำได้แค่ชักถามจากภายนอก

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If Turing's operational test and Searle's understanding-requirement are both individually reasonable, can they be held at once — is passing the imitation game evidence of thought, weak evidence, or simply orthogonal to it? And if the hard problem is genuinely intractable to computational explanation, what follows for how we ought to treat systems whose behavior increasingly resembles a mind's, when behavior is the only thing any test — Turing's included — was ever built to measure?

ถ้าการทดสอบเชิงปฏิบัติการของทัวริงกับข้อเรียกร้องเรื่องความเข้าใจของเซิร์ล ต่างก็สมเหตุสมผลเมื่อพิจารณาแยกกัน เราถือทั้งสองอย่างไว้พร้อมกันได้หรือไม่ — การผ่านเกมเลียนแบบเป็นหลักฐานของการคิด เป็นหลักฐานที่อ่อน หรือไม่เกี่ยวข้องกับมันเลย และถ้าปัญหายากดื้อต่อคำอธิบายเชิงคำนวณจริงๆ อะไรตามมาสำหรับวิธีที่เราควรปฏิบัติต่อระบบที่พฤติกรรมของมันคล้ายจิตมากขึ้นทุกที ในเมื่อพฤติกรรมคือสิ่งเดียวที่การทดสอบใดๆ — ของทัวริงรวมอยู่ด้วย — เคยถูกสร้างขึ้นเพื่อวัด

Go deeper • อ่านต่อ

- Margaret A. Boden, *Mind as Machine: A History of Cognitive Science*, 2 vols., Oxford University Press, 2006 — the field's own history, told by one of its central participants.

Margaret A. Boden, *Mind as Machine: A History of Cognitive Science*, 2 vols., Oxford University Press, 2006 — ประวัติศาสตร์ของวงการเอง เล่าโดยหนึ่งในผู้มีบทบาทหลัก

- John R. Searle, "Minds, Brains, and Programs," *Behavioral and Brain Sciences* 3 (1980): 417–457; Jerry A. Fodor and Zenon W. Pylyshyn, "Connectionism and Cognitive Architecture: A Critical Analysis," *Cognition* 28 (1988): 3–71.

John R. Searle, "Minds, Brains, and Programs," *Behavioral and Brain Sciences* 3 (1980): 417–457; Jerry A. Fodor and Zenon W. Pylyshyn, "Connectionism and Cognitive Architecture: A Critical Analysis," *Cognition* 28 (1988): 3–71

— *The Computational Theory of Mind*, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

The Computational Theory of Mind, สารานุกรมปรัชญาสแตนฟอร์ด (SEP)

CHAPTER 05

Philosophy of Language

ปรัชญาภาษา

This chapter sits in Part I, the Court of Philosophy – the fifth hearing, where philosophy asks the machine what its code, and our own speech, actually mean.

การไต่สวนครั้งที่ 5 ในภาค I ศาลปรัชญา — ปรัชญาถามเครื่องจักรตรงๆ ว่าโค้ดของมัน และคำพูดของเราเอง แปลว่าอะไรกันแน่

How does code mean – and how do we?

โค้ดมีความหมายได้อย่างไร — แล้วเราล่ะ

On 17 June 2016, an anonymous attacker called a function named `splitDAO` inside The DAO, a decentralized investment fund that had raised over \$150 million in ether from thousands of contributors that spring. The function was supposed to let a member withdraw their share and then update the fund's internal ledger – but it updated the ledger *after* sending the funds, not before, so the attacker called it again from inside the same transaction, before the balance had changed, and kept calling it in a tight recursive loop. By the time the loop stopped, roughly 3.6 million ether – around \$50 million by the day's reporting – had drained into an account the attacker controlled (Chainlink, "Reentrancy Attacks and The DAO Hack Explained"). Nothing the attacker did violated a single line of the contract's code. Every call matched every rule exactly.

ทุกการเรียกใช้ตรงกับทุกกฎเป๊ะ และไม่มีสิ่งใดที่ผู้โจมตีทำละเมิดโค้ดของสัญญาแม่ แต่บรรทัดเดียว วันที่ 17 มิถุนายน 2016 ผู้โจมตีนิรนามคนหนึ่งเรียกฟังก์ชันชื่อ `splitDAO` ใน The DAO กองทุนลงทุนแบบกระจายศูนย์ที่ระดมอียเธอร์ได้กว่า 150 ล้านดอลลาร์จากผู้ร่วมลงทุนหลายพันคนในฤดูใบไม้ผลิปีนั้น ฟังก์ชันนี้มีไว้ให้สมาชิกถอนส่วนแบ่งของตัวเอง เสร็จแล้วจึงแก้บันทึกภายในของกองทุน แต่มันแก้บันทึก หลัง

จาก ส่งเงินออกไป ไม่ใช่ก่อน ผู้โจมตีจึงเรียกฟังก์ชันเดิมซ้ำจากในธุรกรรมเดียวกัน ตอนที่ยอดคงเหลือยังไม่ขยับ และเรียกซ้ำวนเป็นลูปเรียกตัวเอง (recursive loop) ถ้ายิบ กว่าลูปจะหยุด อีเธอร์ราว 3.6 ล้านหน่วย — ราว 50 ล้านดอลลาร์ตามรายงานวันนั้น — ไหลเข้าบัญชีที่ผู้โจมตีคุมอยู่ (Chainlink, "Reentrancy Attacks and The DAO Hack Explained")

Ethereum's community split over what had just happened. One faction invoked the movement's own slogan, "code is law" — a contract's terms are whatever its bytecode executes, and a transaction that follows the code to the letter cannot be theft, whatever a plain-English reading of the fund's purpose would say. The other faction held that a contract has a purpose beyond its literal text, and on 20 July 2016, at block 1,920,000, the majority forked the entire Ethereum blockchain to reverse the theft — the holdout minority who kept the original chain became Ethereum Classic (The Block, "The DAO Hack at 10"). Both camps were looking at identical bytes of source code. They disagreed about what those bytes meant.

ทั้งสองฝ่ายมองไบต์ชุดเดียวกันเป๊ะๆ ของซอร์สโค้ด แล้วอ่านความหมายไม่ตรงกัน ชุมชน Ethereum แยกเป็นสองฝ่ายทันทีเรื่องสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น ฝ่ายแรกยกคำขวัญของขบวนการเองขึ้นมา — "โค้ดคือกฎหมาย (code is law)" — เงื่อนไขของสัญญาคือสิ่งที่ bytecode ของมันสั่งทำงาน เท่านั้น ธุรกรรมที่เดินตามโค้ดตรงตัวย่อมไม่ใช่การขโมย ต่อให้อ่านความมุ่งหมายของกองทุนเป็นภาษาอังกฤษธรรมดาแล้วได้คำตอบตรงข้ามก็ตาม ฝ่ายที่สองถือว่าสัญญามีความมุ่งหมายอยู่เหนือตัวอักษร วันที่ 20 กรกฎาคม 2016 ที่บล็อกที่ 1,920,000 เสียข้างมากพอร์กล็อกเชน Ethereum ทั้งสายเพื่อพลิกการขโมยนั้นกลับ ฝ่ายข้างน้อยที่ยืนกรานอยู่กับสายเดิมกลายเป็น Ethereum Classic (The Block, "The DAO Hack at 10")

That disagreement is philosophy of language's oldest question, arriving through customs with a shipping label that says computer science. Fifty-five years earlier, Ludwig Wittgenstein had already named the trap waiting for anyone who thinks a written rule settles its own application: "This was our paradox: no course of action could be determined by a rule, because any course of action can be made out to accord with the rule" (*Philosophical*

Investigations §201, 1953). Saul Kripke's reading of the passage sharpens this into a skeptical challenge: nothing in a rule's text, and nothing in your past training on it, logically forces one continuation over any other of the infinitely many that "accord" with it (Kripke, *Wittgenstein on Rules and Private Language*, 1982). Computing built an entire discipline, formal semantics, on the bet that code was the one place this problem could finally be closed. The DAO is the place the bet came due: the reentrancy loop accorded perfectly with the contract's literal rules, and whether it violated the rule depended on an interpretation the bare text could not supply.

ข้อขัดแย้งนั้นคือคำถามเก่าแก่ที่สุดของปรัชญาภาษา เดินผ่านด้านศุลกากรมาพร้อมป้ายส่งของที่เขียนว่าวิทยาการคอมพิวเตอร์ (computer science) ห้าสิบห้าปีก่อนหน้านั้น Ludwig Wittgenstein ตั้งชื่อกับดักที่รอใครก็ตามที่เชื่อว่ากฎที่เขียนไว้ตัดสินการใช้งานของตัวเองได้ไว้แล้ว — "นี่คือปฏิกิริยาของเรา ไม่มีแนวทางปฏิบัติใดที่กฎจะกำหนดได้ เพราะแนวทางปฏิบัติใดก็ตามก็ทำให้ดูสอดคล้องกับกฎได้เสมอ" ("This was our paradox: no course of action could be determined by a rule, because any course of action can be made out to accord with the rule") (*Philosophical Investigations* §201, 1953) Saul Kripke อ่านข้อความนี้แล้วล้มให้คมขึ้นเป็นข้อท้าทายเชิงสงสัยนิยม — ไม่มีอะไรในตัวบทของกฎ และไม่มีอะไรในการฝึกฝนที่ผ่านมาของคุณกับมัน บังคับทางตรรกะให้เลือกความต่อเนื่องแบบหนึ่งเหนืออีกแบบ จากความเป็นไปได้นับไม่ถ้วนที่ "สอดคล้อง (accord)" กับกฎเท่าๆ กัน (Kripke, *Wittgenstein on Rules and Private Language*, 1982) วงการคอมพิวเตอร์สร้างสาขาวิชาขึ้นมาทั้งสาขา คือความหมายเชิงรูปนัย (formal semantics) บนการพนันว่าโค้ดคือที่แห่งเดียวที่ปิดปัญหานี้ได้จริง The DAO คือวันที่การพนันนั้นถึงกำหนดจ่าย รูปการเรียกซ้ำเข้าไปใหม่ (reentrancy) สอดคล้องกับกฎตามตัวอักษรของสัญญาอย่างสมบูรณ์ ส่วนคำถามว่ามันละเมิด กฎ หรือไม่ ขึ้นกับการตีความที่ตัวบทเปล่าๆ ให้ไม่ได้

Formal semantics offers two rival answers to "what does this program mean," and both were built to escape exactly Wittgenstein's problem by fixing meaning so completely that no ambiguity survives. Operational semantics, in the tradition Gordon Plotkin formalized in his 1981 Aarhus lecture notes "A Structural Approach to Operational Semantics" (Plotkin,

DAIMI FN-19, Aarhus University, 1981), defines a program's meaning as the sequence of machine states it produces — meaning as a trace, checkable by simulation. Denotational semantics, which Christopher Strachey and Dana Scott built at Oxford's Programming Research Group, instead assigns each program a mathematical object directly, typically a function from inputs to outputs, and handles the hard case — a loop, a recursive call — by finding the least fixed point of that function over a structured space called a domain (Scott & Strachey, "Toward a Mathematical Semantics for Computer Languages," PRG-6, 1971). Both approaches genuinely succeed at their stated job: they make *what happens* fully determinate. Neither one touches Wittgenstein's actual question, which was never about the machine's next state — it was about whether the state the machine reaches is the one the rule was *for*. That gap is exactly where the Ethereum fork fell.

ความหมายเชิงรูปนัย (formal semantics) ทำสำเร็จตามที่ประกาศไว้ แต่ตอบคนละคำถามกับที่ปรัชญาตั้งไว้ มันเสนอคำตอบคู่แข่งกันสองแบบต่อคำถาม "โปรแกรมนี้มีความหมายว่าอะไร" และสร้างทั้งสองแบบขึ้นมาเพื่อหนีปัญหาของ Wittgenstein โดยตรง ด้วยการตรึงความหมายแน่นจนไม่มีความกำกวมเหลือรอด ความหมายเชิงปฏิบัติการ (operational semantics) ตามประเพณีที่ Gordon Plotkin ทำให้เป็นรูปนัยในเอกสารประกอบการบรรยายที่ Aarhus ปี 1981 เรื่อง "A Structural Approach to Operational Semantics" (Plotkin, DAIMI FN-19, Aarhus University, 1981) นิยามความหมายของโปรแกรมเป็นลำดับสถานะของเครื่องที่มันสร้างขึ้น — ความหมายในฐานะร่องรอย (trace) ที่ตรวจได้ด้วยการจำลอง ความหมายเชิงนัยชี้ (denotational semantics) ที่ Christopher Strachey กับ Dana Scott สร้างที่ Programming Research Group ของ Oxford ทำอีกทาง คือจับวัตถุทางคณิตศาสตร์ใส่ให้แต่ละโปรแกรมตรงๆ โดยมากเป็นฟังก์ชันจากอินพุตไปเอาต์พุต และรับมือกรณียาก — ลูป การเรียกฟังก์ชันตัวเอง — ด้วยการหาจุดตรึงน้อยที่สุด (fixed point) ของฟังก์ชันนั้นเหนือพื้นที่มีโครงสร้างที่เรียกว่าโดเมน (domain) (Scott & Strachey, "Toward a Mathematical Semantics for Computer Languages," PRG-6, 1971) ทั้งคู่ทำให้ สิ่งที่เกิดขึ้น ชัดเจนแน่นอนเต็มที่

จริง แต่ไม่มีใครแตะคำถามของ Wittgenstein เลย คำถามนั้นไม่เคยเป็นเรื่องสถานะ
ถัดไปของเครื่อง มันเป็นเรื่องว่าสถานะที่เครื่องไปถึงคือสถานะที่กฎมีไว้เพื่อ หรือ
เปล่า ช่องว่างนั้นคือจุดที่การฟอร์ก Ethereum ตกลงไปพอดี

Protocols answer a different question about meaning: not what a message describes, but what it does. J. L. Austin's *How to Do Things with Words* — delivered as the William James Lectures at Harvard in 1955, published posthumously in 1962 after his death at 48 — named these performatives: utterances that are the act, not a report of it, valid only when "felicity conditions" hold, the right speaker, the right circumstance, the right procedure in the right order (SEP, "Speech Acts"). A commit does not describe a change to a repository; it is the change. A cryptographic signature does not report that you consented; producing it is the consenting. A TCP handshake does not describe an agreement to talk; completing it opens the channel. Protocol designers were enforcing felicity conditions mechanically — a malformed handshake simply fails, the way an insincere promise fails to bind — before Austin's vocabulary for it had even reached computing.

โปรโทคอลตอบคำถามคนละข้อเรื่องความหมาย ไม่ใช่ว่าข้อความบรรยายอะไร
แต่ว่ามันทำอะไร J. L. Austin ใน *How to Do Things with Words* — บรรยายในชุด
William James Lectures ที่ Harvard ปี 1955 พิมพ์ในปี 1962 หลังเขาเสียชีวิตด้วย
วัย 48 ปี — เรียกสิ่งเหล่านี้ว่าประพจน์เชิงกระทำ (performative) ถ้อยแถลงที่ตัวมัน
คือการกระทำ ไม่ใช่รายงานการกระทำ และใช้ได้ต่อเมื่อ "เงื่อนไขความสำเร็จของ
วจนกรรม (felicity condition)" เป็นจริง คือผู้พูดถูกคน สถานการณ์ถูกจังหวะ
ขั้นตอนถูกลำดับ (SEP, "Speech Acts") การ commit ไม่ได้บรรยายการเปลี่ยนแปลง
ในที่เก็บ (repository) มันคือการเปลี่ยนแปลงนั้น ลายเซ็นเข้ารหัส (cryptographic
signature) ไม่ได้รายงานว่าคุณยินยอม การสร้างมันขึ้นมามีคือการยินยอม การจับมือ
TCP (TCP handshake) ไม่ได้บรรยายข้อตกลงที่จะคุยกัน การทำให้มันสำเร็จคือการ
เปิดช่องสัญญาณ ผู้ออกแบบโปรโทคอลบังคับใช้เงื่อนไขความสำเร็จของวจนกรรม
ด้วยกลไกมาก่อนที่คำศัพท์ของ Austin จะเดินทางมาถึงวงการคอมพิวเตอร์ด้วยซ้ำ
— การจับมือที่ผิดรูปแบบก็ล้มเหลวไปเฉยๆ แบบเดียวกับคำสัญญาที่ไม่จริงใจ
ล้มเหลวในการผูกมัด

Meaning at the level of whole sentences split into two research programs computing has now run as a fifty-year experiment. Richard Montague's "The Proper Treatment of Quantification in Ordinary English" (1973, universally cited as PTQ) tried to give English the compositional rigor Frege had given arithmetic: every syntactic rule paired with a semantic rule, a sentence's meaning built strictly from its parts via intensional logic (SEP, "Montague Semantics"). Its rival needed no logical form at all. J. R. Firth's 1957 line — a word is known "by the company it keeps" — built on Zellig Harris's distributional hypothesis to found distributional semantics: a word's meaning just is the statistical shape of its neighboring words. Tomáš Mikolov and colleagues made that idea computationally cheap in 2013 with word2vec, and every large language model since has inherited the bet whole (Mikolov et al., "Efficient Estimation of Word Representations in Vector Space," arXiv:1301.3781, 2013). For four decades computing funded Montague's structure-first program; the last decade switched almost entirely to Firth's context-first one — and the switch produced fluent machines built on a theory of meaning with no place in it for a proposition.

ความหมายระดับประโยคทั้งประโยคแตกเป็นสองสายโปรแกรมวิจัย และวงการคอมพิวเตอร์ทดลองทั้งสองสายมาแล้วห้าสิบปี งาน "The Proper Treatment of Quantification in Ordinary English" ของ Richard Montague (1973 ที่ทุกคนอ้างในชื่อย่อ PTQ) พยายามมอบความเข้มงวดเชิงประกอบ (compositionality) ให้ภาษาอังกฤษ แบบที่ Frege มอบให้เลขคณิต — ทุกกฎวากยสัมพันธ์จับคู่กับกฎความหมายหนึ่งข้อ ความหมายของประโยคก่อกำขึ้นจากส่วนประกอบอย่างเคร่งครัดผ่านตรรกะเชิงเจตนา (intensional logic) (SEP, "Montague Semantics") คู่แข่งของมันไม่ต้องใช้รูปแบบตรรกะ (logical form) เลย ประโยคของ J. R. Firth ปี 1957 ที่ว่าเรารู้จักคำหนึ่ง "จากพวกที่มันคบหา" ต่อยอดสมมติฐานเชิงการกระจาย (distributional hypothesis) ของ Zellig Harris จนตั้งเป็นความหมายเชิงการกระจาย (distributional semantics) — ความหมายของคำก็คือรูปทรงเชิงสถิติของคำข้างเคียง เท่านั้นเอง Tomáš Mikolov และคณะทำให้ไอเดียนี้คำนวณได้ในราคาถูกเมื่อปี 2013 ด้วย word2vec และโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (large language model) ทุกตัวนับจากนั้นรับพันก้อนนี้ไว้เต็มๆ (Mikolov et al., "Efficient Estimation of Word Representations in Vector Space," arXiv:1301.3781,

2013) สี่ทศวรรษ เงินวิจัยไหลไปทางโครงสร้างมาก่อนของ Montague ทศวรรษล่า
 สูดย้ายไปทางบริบทมาก่อนของ Firth เกือบทั้งหมด และการย้ายครั้งนั้นให้
 เครื่องจักรที่พูดคล่อง บนทฤษฎีความหมายที่ไม่เหลือที่ว่างให้ประพจน์
 (proposition) เลยสักนิด

Which is the test an LLM actually runs on philosophy of language, and the verdict splits. Wittgenstein's later view — "the meaning of a word is its use in the language" (*Philosophical Investigations* §43) — looks vindicated by a model that has never touched a referent and still produces sentences no fluent speaker would flag as wrong. But Stevan Harnad named the missing piece in 1990, before any of this was built: a system that manipulates symbols by their shapes and their relations to other symbols alone, never anchored to what the symbols are about, is stuck trying to learn Chinese from a Chinese–Chinese dictionary — perfect internal coherence, zero contact with the world (Harnad, "The Symbol Grounding Problem," *Physica D* 42, 1990). The large language model is the best evidence a pure use-theory of meaning has ever been handed, and the clearest working model of exactly what grounding critics warned an ungrounded use-theory would look like.

โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLM) คือบททดสอบจริงที่ปรัชญาภาษาต้องเจอ และคำตัดสินแตกเป็นสองทาง มุมมองยุคหลังของ Wittgenstein — "ความหมายของคำหนึ่งคือการใช้งานของมันในภาษา" (*Philosophical Investigations* §43) — ดูได้รับการยืนยัน เพราะโมเดลที่ไม่เคยแตะสิ่งอ้างอิง (referent) สักครั้งยังผลิตประโยคที่ไม่ม่เจ้าของภาษาคนไหนทักว่าผิด แต่ Stevan Harnad ตั้งชื่อชิ้นส่วนที่ขาดหายไปตั้งแต่ปี 1990 ก่อนของพวกนี้ถูกสร้างขึ้นด้วยซ้ำ — ระบบที่ขยับสัญลักษณ์ด้วยรูปร่างของมันและความสัมพันธ์กับสัญลักษณ์อื่นเท่านั้น ไม่เคยยึดโยงกับสิ่งที่สัญลักษณ์พูดถึง ก็เหมือนติดอยู่กับการเรียนภาษาจีนจากพจนานุกรมจีน–จีน สอดคล้องกันในตัวเองอย่างสมบูรณ์ ไม่แตะโลกจริงเลยสักนิด (Harnad, "The Symbol Grounding Problem," *Physica D* 42, 1990) โมเดลภาษาขนาดใหญ่จึงเป็นทั้งหลักฐานที่ดีที่สุดที่ทฤษฎีความหมายจากการใช้ (use theory of meaning) แบบ

บริสุทธิเคยได้รับ และเป็นแบบจำลองใช้งานได้ที่ชัดที่สุดของสิ่งที่นักวิจารณ์เรื่องการยึดโยง (grounding) เตือนไว้ว่าทฤษฎีความหมายจากการใช้ที่ไม่ยึดโยงจะหน้าตาเป็นอย่างไร

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 01 supplies the logical apparatus — Frege's quantifiers — that both Montague and denotational semantics depend on. Chapter 02 returns to the type/token question this chapter only brushes: is a smart contract's deployed bytecode the same thing as its Solidity source? Chapter 04 runs the same grounding argument through the Chinese Room, and chapter 13 tests it against machines trained on nothing but text. Chapter 12 shows what happens when "the code says what it means" is pushed furthest — a proof assistant, where the rules really do settle every case.

บทที่ 01 ให้กลไกเชิงตรรกะที่ทั้ง Montague และความหมายเชิงนัยชี้ (denotational semantics) พึ่งพา — ตัวบ่งปริมาณ (quantifier) ของ Frege บทที่ 02 กลับไปหาปัญหาชนิด/ตัวอย่างจริง (type/token) ที่บทนี้แตะเพียงผิวเผิน — bytecode ที่ deploy จริงของ smart contract เป็นสิ่งเดียวกับซอร์ส Solidity ของมันหรือไม่ บทที่ 04 เดินข้อโต้แย้งเรื่องการยึดโยง (grounding) ชุดเดียวกันนี้ผ่านห้องจีน (Chinese Room) บทที่ 13 เอามันไปทดสอบกับเครื่องจักรที่ฝึกจากข้อความล้วนๆ บทที่ 12 แสดงปลายทางของ "โค้ดบอกความหมายของตัวมันเอง" เมื่อถูกผลักไปจนสุด — proof assistant ที่กฎตัดสินทุกกรณีได้จริง

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If formal semantics can specify a program's behavior completely and still leave open what the program was *for*, has it solved Wittgenstein's problem, or only changed which question gets answered? Did distributional semantics win because it is a better theory of meaning, or because it is the

theory computers could finally afford to run at scale? And if an ungrounded system passes every behavioral test of understanding, what work is "grounding" still doing, beyond naming a discomfort?

ถ้าความหมายเชิงรูปนัย (formal semantics) ระบุพฤติกรรมของโปรแกรมได้ครบถ้วน แต่ยังไม่ถึงคำถามข้างไว้ว่าโปรแกรมนั้นมีไว้เพื่ออะไร มันแก้ปัญหาลงของ Wittgenstein ได้จริง หรือแค่เปลี่ยนคำถามที่ตอบ ความหมายเชิงการกระจาย (distributional semantics) ชะนะเพราะเป็นทฤษฎีความหมายที่ดีกว่า หรือเพราะเป็นทฤษฎีที่คอมพิวเตอร์รันไหวในสเกลใหญ่เสียที และถ้าระบบที่ไม่ยึดโยงผ่านบททดสอบเชิงพฤติกรรมของความเข้าใจได้ทุกข้อ "การยึดโยง (grounding)" ยังทำงานอะไรอยู่ นอกจากตั้งชื่อให้ความรู้สึกไม่สบายใจ

Go deeper • อ่านต่อ

- Ludwig Wittgenstein, *Philosophical Investigations*, trans. G. E. M. Anscombe, Blackwell, 1953 — §§138–242 is the rule-following argument this chapter borrows.

Ludwig Wittgenstein, *Philosophical Investigations*, trans. G. E. M. Anscombe, Blackwell, 1953 — §§138–242 คือข้อโต้แย้งเรื่องการทำตามกฎ (rule-following) ที่บทนี้หยิบยืมมาใช้

- Richard Montague, "The Proper Treatment of Quantification in Ordinary English," in *Approaches to Natural Language*, ed. Hintikka, Moravcsik & Suppes, Reidel, 1973, pp. 221–242 (PTQ), read against Tomáš Mikolov, Kai Chen, Greg Corrado & Jeffrey Dean, "Efficient Estimation of Word Representations in Vector Space," arXiv:1301.3781, 2013 — the two theories of meaning computing actually tried, forty years apart.

Richard Montague, "The Proper Treatment of Quantification in Ordinary English," in *Approaches to Natural Language*, ed. Hintikka, Moravcsik & Suppes, Reidel, 1973, pp. 221–242 (PTQ), read against Tomáš Mikolov, Kai Chen, Greg Corrado & Jeffrey Dean, "Efficient Estimation of Word Representations in Vector Space," arXiv:1301.3781, 2013 — สองทฤษฎีความหมายที่วงการคอมพิวเตอร์ลองใช้จริง ห่างกันสี่สิบปี

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Montague Semantics" — the standing account of where formal and natural-language semantics meet.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Montague Semantics" — บันทึกหลัก
เรื่องจุดที่ความหมายเชิงรูปนัยกับความหมายภาษาธรรมชาติมาบรรจบกัน

CHAPTER 06

Ethics

จริยศาสตร์

This chapter sits in Part I, the Court of Philosophy – the sixth hearing, where philosophy asks the machine whether a decision keeps its moral weight once a system makes it.

การไต่สวนครั้งที่ 6 ในภาค I ศาลปรัชญา คือที่อยู่ของบทนี้ ปรัชญาถามเครื่องจักรว่าการตัดสินใจหนึ่งยังเก็บน้ำหนักทางศีลธรรมของมันไว้ได้หรือไม่ เมื่อระบบเป็นผู้ตัดสินแทน

Can a decision be delegated without losing its morality?

ส่งต่อการตัดสินใจให้สิ่งอื่นทำแทน โดยศีลธรรมของมันไม่หายไปด้วย ทำได้หรือไม่

On a spring afternoon in 2014, eighteen-year-old Brisha Borden and a friend grabbed an unlocked kid's bike and scooter in a Fort Lauderdale suburb, rode them half a block, and were arrested for burglary and petty theft — total value, \$80. The previous summer, forty-one-year-old Vernon Prater had been picked up for shoplifting \$86.35 of tools from a Home Depot; he had already been convicted of two armed robberies and an attempted armed robbery. Both were scored by COMPAS, a proprietary risk-assessment tool used across Broward County, Florida, to predict the likelihood of reoffending. Borden, Black and a first-time adult offender, scored 8 out of 10 — high risk. Prater, white and a repeat violent felon, scored 3 — low risk. Two years later, ProPublica's investigation found the algorithm had gotten it backward: Borden was not charged with any further crime; Prater was soon incarcerated again (Angwin et al., "Machine Bias," ProPublica, 23 May 2016).

Across more than 7,000 Broward County cases, Black defendants who did not reoffend were misclassified as high-risk at roughly twice the rate of white defendants who did not reoffend.

จำเลยผิวดำที่ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำ ถูกจัดเป็นความเสี่ยงสูงผิดพลาดในอัตราสองเท่าของจำเลยผิวขาวที่ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำ นับจากคดีในเขต Broward County กว่า 7,000 คดี สองคดีต่อไปนี้เป็นหน้าตาของตัวเลขนั้น บ่ายวันหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิปี 2014 Brisha Borden วัยสิบแปดปีกับเพื่อนคว่ำจักรยานเด็กและสกู๊ตเตอร์ที่ไม่ได้ล็อกในย่านชานเมือง Fort Lauderdale ขับไปครึ่งช่วงตึกก็ถูกจับข้อหาจี้แฉะและลักทรัพย์เล็กน้อย มูลค่ารวม 80 ดอลลาร์ ฤดูร้อนก่อนหน้านั้น Vernon Prater วัยสี่สิบเอ็ดปีถูกจับข้อหาขโมยเครื่องมือมูลค่า 86.35 ดอลลาร์จาก Home Depot เขาเคยต้องคำพิพากษารฐานปล้นทรัพย์ด้วยอาวุธมาแล้วสองครั้ง และพยายามปล้นทรัพย์ด้วยอาวุธอีกครั้ง ทั้งคู่ถูกให้คะแนนด้วย COMPAS เครื่องมือประเมินความเสี่ยงกรรมสิทธิ์เอกชนที่ใช้ทั่ว Broward County รัฐฟลอริดา เพื่อทำนายโอกาสกระทำความผิดซ้ำ Borden คนผิวดำ กระทำความผิดในฐานะผู้ใหญ่ครั้งแรก ได้คะแนน 8 จาก 10 — ความเสี่ยงสูง Prater คนผิวขาว อาชญากรรุนแรงซ้ำซาก ได้ 3 — ความเสี่ยงต่ำ สองปีต่อมา การสืบสวนของ ProPublica พบว่าอัลกอริทึมทายกลับด้านกันทั้งคู่ Borden ไม่ถูกตั้งข้อหาก่ออาชญากรรมใดเพิ่มอีกเลย ส่วน Prater กลับเข้าคุกในเวลาไม่นาน (Angwin et al., "Machine Bias," ProPublica, 23 May 2016)

Northpointe, COMPAS's maker, did not deny the numbers — it denied that they proved bias. Its scores were *calibrated*: among defendants who scored, say, 7, roughly the same share reoffended whether they were Black or white. ProPublica had measured a different quantity — the *error rates* within each racial group — and by that measure the tool was plainly unequal. Both sides were right about their own arithmetic, and this is where the story stops being a scandal about one company's software and becomes a theorem. Jon Kleinberg, Sendhil Mullainathan, and Manish Raghavan, and independently Alexandra Chouldechova, proved in 2016–17 that when the base rate of the outcome differs between two groups — as recidivism rates did between Black and white defendants in this data — no risk score can generally satisfy both calibration and equal error rates at once, except in narrow special cases (Kleinberg, Mullainathan & Raghavan, "Inherent Trade-Offs in the Fair

Determination of Risk Scores," arXiv:1609.05807; Chouldechova, "Fair Prediction with Disparate Impact," *Big Data* 5(2), 2017). COMPAS and ProPublica were not arguing about facts. They were standing on opposite sides of an impossibility result and each calling the other's axiom the wrong one — which means "make the algorithm fair" is not an engineering instruction until someone first answers a question philosophy has never closed: fair by which of several mutually exclusive criteria, and who gets to choose.

Northpointe ผู้สร้าง COMPAS ไม่ปฏิเสธตัวเลข มันปฏิเสธว่าตัวเลขพิสูจน์อคติคะแนนของบริษัทถูก ปรับเทียบ (calibration) มาแล้ว — ในบรรดาจำเลยที่ได้คะแนน สมมติว่า 7 สัดส่วนที่กระทำผิดซ้ำใกล้เคียงกันไม่ว่าคนนั้นจะผิวดำหรือผิวขาว ProPublica วัดคนละปริมาณ — อัตราความผิดพลาด (error rate) ภายในแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ — และวัดแบบนั้นแล้วเครื่องมือนี้ไม่เท่าเทียมอย่างชัดเจน เลขคณิตของทั้งสองฝ่ายถูกทั้งคู่ ตรงนี้เองที่เรื่องเล็กเป็นเรื่องอื้อฉาวของซอฟต์แวร์บริษัทเดียว และกลายเป็นทฤษฎีบท Jon Kleinberg, Sendhil Mullainathan และ Manish Raghavan รวมทั้ง Alexandra Chouldechova ที่ทำแยกกัน พิสูจน์ในปี 2016–17 ว่าเมื่ออัตราฐาน (base rate) ของผลลัพธ์ต่างกันระหว่างสองกลุ่ม — ดังที่อัตราการกระทำผิดซ้ำต่างกันระหว่างจำเลยผิวดำกับผิวขาวในข้อมูลชุดนี้ — ไม่มีคะแนนความเสี่ยงใดสนองทั้งการปรับเทียบและอัตราความผิดพลาดที่เท่ากันได้พร้อมกัน โดยทั่วไป ยกเว้นกรณีพิเศษแคบๆ (Kleinberg, Mullainathan & Raghavan, "Inherent Trade-Offs in the Fair Determination of Risk Scores," arXiv:1609.05807; Chouldechova, "Fair Prediction with Disparate Impact," *Big Data* 5(2), 2017) COMPAS กับ ProPublica ไม่ได้เถียงกันเรื่องข้อเท็จจริง ทั้งสองยืนยันคนละฝั่งของผลลัพธ์เชิงความเป็นไปไม่ได้ (impossibility result) และต่างชี้ว่าสัจพจน์ของอีกฝ่ายคือข้อที่ผิด "ทำให้อัลกอริทึมเป็นธรรม" จึงยังไม่ใช่ว่าคำสั่งเชิงวิศวกรรม จนกว่าจะมีคนตอบคำถามที่ปรัชญาไม่เคยปิดได้เสียก่อน — เป็นธรรมตามเกณฑ์ไหน ในบรรดาเกณฑ์หลายข้อที่ขัดกันเอง และใครเป็นคนเลือก

Delegating the decision does not just relocate the fairness question — it can dissolve the chain of responsibility that used to answer for it. A system that adapts from data after deployment can produce an output its own engineers cannot predict or fully reconstruct, which breaks the ordinary assump-

tion that a designer's intent traces forward into a machine's behavior. Andreas Matthias named this the *responsibility gap*: when a learning automaton's actions no longer trace predictably to any human's decision, neither the manufacturer nor the operator can be justly held liable by the old rules, and yet someone has been harmed (Matthias, "The Responsibility Gap," *Ethics and Information Technology* 6(3), 2004). Helen Nissenbaum had already catalogued the mechanics of this a decade earlier — "many hands" spreading a single harm across enough contributors that no one holds the whole of it, bugs treated as acts of nature, blame displaced onto "the computer," and software shipped under licenses that disclaim liability by default (Nissenbaum, "Computing and Accountability," *CACM* 37(1), 1994). A gap in responsibility is not an absence of harm. It is harm with the addressee missing.

การมอบหมายการตัดสินใจไม่ได้ย้ายคำถามเรื่องความเป็นธรรมไปที่อื่นเท่านั้น มันละลายห่วงโซ่ความรับผิดชอบที่เคยตอบคำถามนั้นได้ด้วย ระบบที่ปรับตัวจากข้อมูลหลังถูกใช้งานจริงให้ผลลัพธ์ที่วิศวกรผู้สร้างเองก็ทายไม่ถูกและสร้างย้อนกลับให้ครบไม่ได้ สมมติฐานปกติที่ว่าเจตนาของผู้ออกแบบสืบต่อไปถึงพฤติกรรมของเครื่องจักรจึงฟังลง Andreas Matthias ตั้งชื่อสิ่งนี้ว่า ช่องว่างความรับผิดชอบ (*responsibility gap*) — เมื่อการกระทำของอัตโนมัติที่เราเรียนรู้ได้ไม่สืบย้อนอย่างคาดเดาได้ไปหาการตัดสินใจของมนุษย์คนใดอีกต่อไป ทั้งผู้ผลิตและผู้ควบคุมต่างก็ไม่อาจถูกให้รับผิดชอบเป็นธรรมตามกฎหมาย ทั้งที่มีคนได้รับความเสียหายจริง (Matthias, "The Responsibility Gap," *Ethics and Information Technology* 6(3), 2004) Helen Nissenbaum ใส่เรียงกลไกของเรื่องนี้ไว้ก่อนหน้านี้สิบปี — "มือหลายมือ (*many hands*)" กระจายความเสียหายเดียวไปยังผู้มีส่วนร่วมมากพอจนไม่มีใครแบกไว้ทั้งก่อน บั๊กถูกมองเป็นภัยธรรมชาติ ความผิดถูกโยนให้ "คอมพิวเตอร์" และซอฟต์แวร์ถูกส่งมอบได้สัญญาอนุญาตที่ปฏิเสธความรับผิดชอบเป็นค่าตั้งต้น (Nissenbaum, "Computing and Accountability," *CACM* 37(1), 1994) ช่องว่างในความรับผิดชอบไม่ใช่การไม่มีความเสียหาย มันคือความเสียหายที่หาผู้รับไม่เจอ

If responsibility can slip away from a system, philosophy has to ask what a system is, morally — object, agent, or something newly in between. Luciano Floridi and Jeff Sanders argued that "moral agent" need not require free will,

consciousness, or intention at all: an entity that is interactive (responds to stimuli by changing state), autonomous (can change state without external stimulus), and adaptable (can change the very rules by which it changes state) qualifies as a moral agent at the relevant level of abstraction, whatever else it lacks (Floridi & Sanders, "On the Morality of Artificial Agents," *Minds and Machines* 14(3), 2004). That loosens moral agency enough to fit a recommendation engine or a trading bot without claiming it has an inner life. It leaves untouched, and does not answer, the harder question now being asked of the systems this book keeps discussing: whether something interactive and adaptive enough could also become a moral *patient* — able to be wronged, not just to act — a question no consensus method yet resolves.

ความรับผิดชอบหลุดลอยจากระบบได้ ปรัชญาจึงต้องถามว่ารระบบหนึ่ง คืออะไร ในเชิงศีลธรรม — วัตถุ ผู้กระทำ หรือของใหม่ที่อยู่ตรงกลาง Luciano Floridi และ Jeff Sanders โต้แย้งว่า "ผู้กระทำเชิงศีลธรรม (moral agent)" ไม่ต้องมีเจตจำนงเสรี จิตสำนึก หรือเจตนาเลยแม้แต่น้อย สิ่งใดก็ตามที่มีปฏิสัมพันธ์ (ตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยการเปลี่ยนสถานะ) เป็นอิสระ (เปลี่ยนสถานะได้เองโดยไม่ต้องมีสิ่งเร้าจากภายนอก) และปรับตัวได้ (เปลี่ยนกฎที่ใช้เปลี่ยนสถานะของตัวเองได้) ก็เข้าข่ายผู้กระทำเชิงศีลธรรมในระดับ abstraction ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่ามันจะขาดอะไรไปก็ตาม (Floridi & Sanders, "On the Morality of Artificial Agents," *Minds and Machines* 14(3), 2004) เจอนไซท์ที่ผ่อนลงเท่านั้นครอบคลุมเอนจินแนะนำ (recommendation engine) หรือบอตเทรดหุ้นได้ โดยไม่ต้องอ้างว่ามันมีชีวิตภายใน คำถามที่ยากกว่านั้นยังไม่ถูกแตะและไม่ถูกตอบ และมันกำลังถูกถามกับระบบที่หนังสือเล่มนี้พูดถึงซ้ำแล้วซ้ำเล่า — สิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์และปรับตัวได้มากพอ จะกลายเป็น ผู้ถูกกระทำเชิงศีลธรรม (moral patient) ได้ด้วยหรือไม่ คือถูกกระทำผิดต่อได้ ไม่ใช่แค่กระทำได้ ยังไม่มีวิธีใดที่ตกลงกันได้เป็นเอกฉันท์

Alignment research turns out to be metaethics wearing an engineer's badge. Iason Gabriel's 2020 analysis distinguishes several things "align an AI with human values" could mean — instructions, revealed preferences, idealized preferences, interests, or values — and argues the central difficulty is not discovering the one true set of moral principles, but designing prin-

ciples fair enough to win reflective endorsement across people who deeply and permanently disagree about ethics (Gabriel, "Artificial Intelligence, Values, and Alignment," *Minds and Machines* 30, 2020). That is exactly the problem political philosophers call the problem of legitimacy under pluralism — alignment did not invent a new question; it gave an old one a training loop and a deadline.

งานวิจัยด้าน alignment คือเมทาเอติกส์ (metaethics) ที่สวมป้ายวิศวกร บทวิเคราะห์ของ Iason Gabriel ในปี 2020 แยกแยะความหมายที่ "ปรับ AI ให้สอดคล้องกับคุณค่าของมนุษย์ (align an AI with human values)" เป็นได้ — คำสั่งความพึงพอใจที่แสดงออก ความพึงพอใจในอุดมคติ ผลประโยชน์ หรือคุณค่า — และได้แย้งว่าความยากหลักไม่ได้อยู่ที่การค้นหาค่าหลักศีลธรรมแท้จริงเพียงชุดเดียว แต่อยู่ที่การออกแบบหลักการที่เป็นธรรมมากพอจะได้รับการรับรองอย่างใคร่ครวญจากผู้คนที่เห็นต่างกันเรื่องจริยธรรมอย่างลึกซึ้งและถาวร (Gabriel, "Artificial Intelligence, Values, and Alignment," *Minds and Machines* 30, 2020) นั่นคือปัญหาเดียวกันเป๊ะกับที่นักปรัชญาการเมืองเรียกว่าปัญหาความชอบธรรมภายใต้พหุนิยม (legitimacy under pluralism) alignment ไม่ได้คิดคำถามใหม่ขึ้นมา มันเอาลูบการเทรน (training loop) กับเดดไลน์ไปใส่ให้คำถามเก่า

Privacy submits to the same delegation problem in a quieter register. Helen Nissenbaum's *contextual integrity*, developed across the 1990s and set out fully in *Privacy in Context* (2010), argues that privacy is neither secrecy nor control over information but the expectation that information flows according to the norms proper to the context it came from: a diagnosis flowing from doctor to insurer for billing is a different flow, governed by different norms, than the same fact flowing from doctor to employer (Nissenbaum, *Privacy in Context*, Stanford UP, 2010). Most data-collection systems are context-blind by construction — a field in a database carries no memory

of which norms it was gathered under — which is why so much that feels like a privacy violation involves no secret at all, only information moved into the wrong context.

ความเป็นส่วนตัวเจอปัญหาการมอบหมายแบบเดียวกัน เพียงแต่เสี่ยงบอกว่า ความครบถ้วนเชิงบริบท (contextual integrity) ของ Helen Nissenbaum พัฒนาขึ้นตลอดทศวรรษ 1990 และวางกรอบเต็มรูปแบบใน Privacy in Context (2010) โต้แย้งว่าความเป็นส่วนตัวไม่ใช่ความลับ และไม่ใช้การควบคุมข้อมูล แต่คือความคาดหวังว่าข้อมูลจะไหลไปตามบรรทัดฐานที่เหมาะสมกับบริบทต้นทางของมัน ผลวินิจฉัยโรคที่ไหลจากหมอไปยังบริษัทประกันเพื่อเรียกเก็บเงินคือการไหลแบบหนึ่ง มีบรรทัดฐานกำกับแบบหนึ่ง ต่างจากข้อเท็จจริงเดียวกันที่ไหลจากหมอไปยังนายจ้าง (Nissenbaum, Privacy in Context, Stanford UP, 2010) ระบบเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ตอบสนองต่อบริบทมาตั้งแต่โครงสร้าง ฟิลด์หนึ่งในฐานข้อมูลไม่จำว่าตัวมันถูกเก็บมาได้ บรรทัดฐานใด เรื่องที่ให้ความรู้สึกเหมือนการละเมิดความเป็นส่วนตัวจำนวนมากจึงไม่มีความลับเข้ามาเกี่ยวเลย มีแต่ข้อมูลที่ถูกย้ายเข้าไปในบริบทที่ผิด

Google convened an eight-member external AI ethics council, ATEAC, on 26 March 2019 and dissolved it entirely nine days later, after employee protest over two of its members made the board's continued existence untenable (MIT Technology Review, "Google Has Now Cancelled Its AI Ethics Board," 5 April 2019). An advisory board's authority depends entirely on the goodwill of the institution that convened it and can be withdrawn as easily as it was granted. Mechanism design does not ask for goodwill: a fairness constraint written into a training objective, or a differential-privacy bound written into a query system, keeps operating on the day nobody is in the room to enforce it — which is a narrower kind of ethics than a board's, but a harder one to dissolve by memo.

Google ตั้งสภาจริยธรรม AI ภายนอกแปดคนชื่อ ATEAC ขึ้นในวันที่ 26 มีนาคม 2019 และยุบทั้งทั้งสภาในอีกเก้าวันต่อมา หลังพนักงานประท้วงกรรมการสองคนจนสภาอยู่ต่อไม่ได้ (MIT Technology Review, "Google Has Now Cancelled Its AI Ethics Board," 5 April 2019) อำนาจของบอร์ดที่ปรึกษาขึ้นกับความเต็มใจของสถาบันที่ตั้งมันขึ้นมาทั้งหมด และถอนคืนได้ง่ายพอๆ กับที่มอบให้ mechanism

design (การออกแบบกลไก) ไม่ต้องพึ่งความเต็มใจ ข้อจำกัดความเป็นธรรมที่เขียนไว้ในเป้าหมายการเทรน หรือขอบเขต differential privacy ที่เขียนไว้ในระบบสืบค้นยังทำงานต่อในวันที่ไม่มีใครอยู่ในห้องคอยบังคับใช้ นั่นเป็นจริยธรรมที่แคบกว่าของบอร์ด แต่ยุบด้วยบันทึกภายในฉบับเดียวได้ยากกว่ามาก

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 02 supplies the deeper question of what kind of thing a "decision" made by software even is. Chapter 07 takes platform power into the register of governance, where the question stops being who is accountable and becomes who is sovereign. Chapter 13 returns to the responsibility gap through interpretability — can you hold a system accountable for a decision no one, including its designers, can fully read back out of it?

บทที่ 02 ให้คำถามที่ลึกกว่านั้น ว่า "การตัดสินใจ" ที่ทำโดยซอฟต์แวร์คือสิ่งประเภทไหนกันแน่ บทที่ 07 พาอำนาจของแพลตฟอร์มเข้าสู่ทะเบียนของธรรมาภิบาล ที่คำถามเล็กเป็นเรื่องใครรับผิดชอบ และกลายเป็นใครมีอธิปไตย บทที่ 13 กลับมาที่ช่องว่างความรับผิดชอบผ่าน interpretability — คุณให้ระบบรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่ไม่มีใคร รวมถึงผู้ออกแบบมันเอง อ่านย้อนออกมาได้ครบ ได้หรือไม่

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If calibration and error-rate balance cannot both hold, is choosing between them a technical decision at all, or is every deployed risk score a silent vote on which kind of injustice a society will tolerate? Does Floridi and Sanders's minimal moral agency dissolve responsibility further by making blame diffusable to "the system," or does it at least make the diffusion visible enough to argue about? And if legitimacy under pluralism was always the real problem behind alignment, what does computer science have to offer political philosophy that centuries of contract theory did not already try?

ถ้าการปรับเทียบ (calibration) กับความสมดุลของอัตราความผิดพลาดเป็นจริงพร้อมกันไม่ได้ การเลือกระหว่างสองอย่างนี้ยังนับเป็นการตัดสินใจเชิงเทคนิคอยู่หรือไม่ หรือคะแนนความเสี่ยงทุกตัวที่ถูกลำนำไปใช้จริงคือการโหวตเงียบๆ ว่าสังคมจะยอม

ทนความอยู่ดีธรรมแบบไหน ผู้กระทำเชิงศีลธรรมแบบชั้นต่ำของ Floridi และ Sanders ทำให้ความรับผิดชอบละลายลงไปอีก ด้วยการเปิดทางให้ความผิดกระจายไปที่ "ระบบ" หรืออย่างน้อยก็ทำให้การกระจายนั้นมองเห็นได้ชัดพอจะถกกันได้ และถ้าความชอบธรรมภายใต้พหุนิยม (legitimacy under pluralism) คือปัญหาจริงที่อยู่หลัง alignment มาตลอด วิทยาการคอมพิวเตอร์มีอะไรจะเสนอให้ปรัชญาการเมือง ที่ทฤษฎีสัญญาประชาคมนับศตวรรษยังไม่เคยลอง

Go deeper • อ่านต่อ

- Cathy O'Neil, *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*, Crown, 2016 — the general-audience case this chapter's theorem underwrites.

Cathy O'Neil, *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*, Crown, 2016 — กรณีศึกษาสำหรับผู้อ่านทั่วไปที่ทฤษฎีบทของบทนี้คำอยู่เบื้องหลัง

- Jon Kleinberg, Sendhil Mullainathan & Manish Raghavan, "Inherent Trade-Offs in the Fair Determination of Risk Scores," arXiv:1609.05807, 2016, read against Alexandra Chouldechova, "Fair Prediction with Disparate Impact," *Big Data* 5(2), 2017 — the impossibility result from both directions.

Jon Kleinberg, Sendhil Mullainathan & Manish Raghavan, "Inherent Trade-Offs in the Fair Determination of Risk Scores," arXiv:1609.05807, 2016, read against Alexandra Chouldechova, "Fair Prediction with Disparate Impact," *Big Data* 5(2), 2017 — ผลลัพธ์เชิงความเป็นไปไม่ได้ (impossibility result) จากทั้งสองทิศทาง

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Ethics of Artificial Intelligence and Robotics" — the standing map of this chapter's whole terrain.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Ethics of Artificial Intelligence and Robotics" — แผนที่หลักของภูมิประเทศทั้งหมดในบทนี้

CHAPTER 07

Political Philosophy

ปรัชญาการเมือง

This chapter sits in Part I, the Court of Philosophy – the seventh hearing, where philosophy asks the machine who is actually governing when its code sets the terms.

การไต่สวนครั้งที่ 7 ในภาค I ศาลปรัชญา — ปรัชญาถามเครื่องจักรว่าใครกันแน่ที่ปกครอง เมื่อโค้ดของมันเป็นผู้วางเงื่อนไข

Who governs when code is law?

เมื่อโค้ดคือกฎหมาย ใครคือผู้ปกครอง

On 16 August 2017, days after the violence in Charlottesville, Cloudflare CEO Matthew Prince terminated the account of The Daily Stormer, a neo-Nazi website, cutting off the DNS and content-delivery service that kept it reachable on the open internet. In an internal email later published by Gizmodo, Prince described his own reasoning with unusual honesty: "Literally, I woke up in a bad mood and decided someone shouldn't be allowed on the Internet," he wrote. "No one should have that power" (Gizmodo, "Cloudflare CEO on Terminating Service to Neo-Nazi Site," 2017). No court had ordered the takedown. No legislature had voted on it. One executive, at one infrastructure company, flipped a switch, and a publication that had survived years of public outrage disappeared from the reachable internet within hours. Prince was right that no one should have that power — and right, too, that in that moment, he had it.

สิ่งพิมพ์ที่รอดความโกรธของสาธารณชนมาหลายปีหายไปจากอินเทอร์เน็ตภายในไม่กี่ชั่วโมง เพราะผู้บริหารคนเดียวกดสวิตช์เดียว วันที่ 16 สิงหาคม 2017 ไม่กี่วันหลังความรุนแรงที่ Charlottesville Matthew Prince ซีอีโอของ Cloudflare ยกเลิกบัญชีของ The Daily Stormer เว็บไซต์นีโอนาซี ตัดบริการ DNS และ content-delivery ที่

ทำให้เว็บนั้นเข้าถึงได้บนอินเทอร์เน็ตสาธารณะ ในอีเมลภายในที่ Gizmodo เผยแพร่ภายหลัง Prince อธิบายเหตุผลของตัวเองตรงไปตรงมาผิดปกติ — "พูดตรงๆ ผมตื่นมาแล้วอารมณ์ไม่ดี เลยตัดสินใจว่าใครบางคนไม่ควรได้รับอนุญาตให้อยู่บนอินเทอร์เน็ต" เขาเขียน "ไม่มีใครควรมีอำนาจแบบนั้น" (Gizmodo, "Cloudflare CEO on Terminating Service to Neo-Nazi Site," 2017) ไม่มีศาลสั่งถอด ไม่มีสภานิติบัญญัติลงมติ มีเพียงบริษัทโครงสร้างพื้นฐานบริษัทเดียว Prince พูดถูกที่ว่าไม่มีใครควรมีอำนาจแบบนั้น และถูกอีกข้อที่ว่าในเวลานั้นอำนาจนั้นอยู่ในมือเขาเอง

Lawrence Lessig had already named the mechanism a decade earlier. *Code and Other Laws of Cyberspace* (1999, revised as *Code 2.0* in 2006) argues that four forces regulate behavior — law, social norms, the market, and architecture — and that in digital environments, architecture usually wins, because it does not ask for compliance, it makes the disfavored action impossible rather than illegal (Lessig, *Code and Other Laws of Cyberspace*). A law against a website can be appealed, delayed, ignored pending review. A DNS provider withdrawing service is not a rule about the website; it is the website's disappearance, instantly and everywhere, the moment the change propagates. Cloudflare's decision is Lessig's thesis in its purest form: code did not enforce the law here, code *was* the only law that mattered, and it was written by a company's terms of service rather than by any legislature.

Lawrence Lessig ตั้งชื่อกลไกนี้ไว้ก่อนหน้าสิบปี *Code and Other Laws of Cyberspace* (1999 ปรับปรุงเป็น *Code 2.0* ในปี 2006) โต้แย้งว่าสี่แรงกำกับพฤติกรรมของคน — กฎหมาย บรรทัดฐานทางสังคม ตลาด และสถาปัตยกรรม (architecture) — และในโลกดิจิทัล สถาปัตยกรรมชนะเกือบทุกครั้ง เพราะมันไม่ขอให้ใครปฏิบัติตาม มันทำให้สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ทำไม่ได้เลย แทนที่จะแค่ผิดกฎหมาย (Lessig, *Code and Other Laws of Cyberspace*) กฎหมายที่เล่นงานเว็บไซต์หนึ่งยังอุทธรณ์ได้ ยืดเวลาได้ เพิกเฉยระหว่างรอทบทวนได้ ผู้ให้บริการ DNS ที่ถอนบริการไม่ได้ออกกฎเกี่ยวกับเว็บไซต์นั้น มันคือการหายไปของเว็บไซต์นั่นเอง ทันทันทีและทุกทีในวินาทีที่การเปลี่ยนแปลงแพร่กระจายจนครบ การตัดสินใจของ Cloudflare คือ

วิทยานิพนธ์ของ Lessig ในรูปบริสุทธิ์ที่สุด — โค้ดไม่ได้บังคับใช้กฎหมายในกรณีนี้ โค้ด คือ กฎหมายฉบับเดียวที่มีความหมาย และผู้เขียนมันคือข้อกำหนดการให้บริการของบริษัทหนึ่ง ไม่ใช่สภานิติบัญญัติใด

Every major platform now runs something that functions like a legal system without being one. Kate Klonick's "The New Governors" describes Facebook, Twitter, and YouTube as private jurisdictions complete with legislation (terms of service), adjudication (content moderation review), and — since October 2020 — an appellate layer: Facebook's Oversight Board, a \$130-million-endowed panel of twenty members whose rulings on content decisions are contractually binding on the company, and which overturned four of the first five decisions it reviewed (Klonick, "The New Governors," *Harvard Law Review* 131, 2018). It is jurisprudence's full apparatus, minus the one thing that ordinarily justifies it: no user elected the legislature, and the constitution can be rewritten unilaterally by the company that wrote it the first time. Prince's discomfort with his own power was, in effect, an admission that he had briefly become one of Klonick's "new governors" without any of the checks a real government answers to.

แพลตฟอร์มใหญ่ทุกเจ้าวันนี้เดินระบบที่ทำงานเหมือนระบบกฎหมาย โดยไม่ได้เป็นระบบกฎหมาย บทความ "The New Governors" ของ Kate Klonick อ่าน Facebook, Twitter และ YouTube เป็นเขตอำนาจศาลเอกชนที่ครบเครื่อง — มีฝ่ายนิติบัญญัติ (ข้อกำหนดการให้บริการ) มีการตัดสินคดี (การพิจารณาควบคุมเนื้อหา) และตั้งแต่เดือนตุลาคม 2020 มีชั้นอุทธรณ์ — Oversight Board ของ Facebook คณะกรรมการยี่สิบคนที่มีเงินทุนตั้งต้น 130 ล้านดอลลาร์ คำวินิจฉัยเรื่องเนื้อหาของคณะนี้ผูกพันบริษัทตามสัญญา และคณะนี้พลิกคำตัดสินสี่ในห้าคดีแรกที่พิจารณา (Klonick, "The New Governors," *Harvard Law Review* 131, 2018) กลไกนิติศาสตร์อยู่ครบ ขาดแต่สิ่งเดียวที่ปกติทำให้กลไกแบบนี้ชอบธรรม — ไม่มีผู้ใช้คนใดเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัตินี้ และบริษัทที่เขียนรัฐธรรมนูญของมันครั้งแรกก็เขียนใหม่ฝ่ายเดียวได้ ความอึดอัดของ Prince ต่ออำนาจตัวเองจึงเท่ากับยอมรับว่าเขาเป็น "ผู้ปกครองใหม่ (new governors)" ของ Klonick อยู่ชั่วคราว โดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลแบบที่รัฐบาลจริงต้องรับผิดชอบเลยสักอย่าง

The deeper stake, Shoshana Zuboff argues, is not who moderates speech but who extracts and owns the "behavioral surplus" generated by everyone's use of these systems — the data left over once a service has been rendered, repurposed to predict and shape future behavior and sold as a prediction product to advertisers and beyond. *The Age of Surveillance Capitalism* (2019) contends this is a genuinely new form of power, distinct from the industrial capitalism that classical liberal theory built its protections against, because it operates through unilateral claims on experience that the subject never consented to and typically cannot see, let alone exit (Zuboff, *The Age of Surveillance Capitalism*, PublicAffairs, 2019). Contract law and privacy torts were built to police visible transactions between two parties who both know an exchange occurred; they were not built for a form of extraction whose whole design depends on the other party not noticing.

เดิมพันที่ลึกกว่านั้น Shoshana Zuboff ได้แย้งว่าไม่ใช่ใครควบคุมคำพูด แต่คือใครสกัดและเป็นเจ้าของ "ส่วนเกินเชิงพฤติกรรม (behavioral surplus)" ที่ออกจากการใช้งานระบบเหล่านี้ของทุกคน — ข้อมูลที่เหลือค้างหลังส่งมอบบริการเสร็จ ถูกนำกลับมาใช้ทำนายและกำหนดพฤติกรรมในอนาคต แล้วขายเป็นสินค้าทำนายให้ผู้ลงโฆษณาและไกลกว่านั้น *The Age of Surveillance Capitalism* (2019) เสนอว่านี่คืออำนาจรูปแบบใหม่จริงๆ คนละอย่างกับทุนนิยมอุตสาหกรรมที่ทฤษฎีเสรีนิยมคลาสสิกสร้างเกราะขึ้นมาต้าน เพราะมันทำงานผ่านการอ้างสิทธิ์ฝ่ายเดียวเหนือประสบการณ์ที่เจ้าของไม่เคยยินยอม และตามปกติก็มองไม่เห็น นับประสาอะไรกับการถอนตัวออกมา (Zuboff, *The Age of Surveillance Capitalism*, PublicAffairs, 2019) กฎหมายสัญญาและการละเมิดเรื่องความเป็นส่วนตัวถูกสร้างมากำกับธุรกรรมที่มองเห็นได้ระหว่างสองฝ่ายที่ต่างรู้ว่ามีแลกเปลี่ยน ไม่ได้สร้างมาสำหรับการสกัดที่ทั้งการออกแบบวางอยู่บนการที่อีกฝ่ายไม่รู้ตัว

Not every digital institution has defaulted to sovereign-or-corporate. Elinor Ostrom's *Governing the Commons* (1990) identified design principles by which real communities manage shared resources without either a state's coercion or a market's pricing — clearly bounded membership, rules matched to local conditions, graduated sanctions, cheap and accessible conflict resolution, and governance nested across scales — overturning the

assumption, inherited from Garrett Hardin, that shared resources are doomed to overuse absent private ownership or state control (Ostrom, *Governing the Commons*, 1990). Ostrom and Charlotte Hess later extended the same principles explicitly to knowledge and digital commons, arguing that open-source projects, Wikipedia, and shared research infrastructure could be read and governed the same way (Hess & Ostrom, eds., *Understanding Knowledge as a Commons*, MIT Press, 2007). Linux and Wikipedia are the proof this third path is not merely theoretical: neither a state nor a corporation, and yet governed well enough to outlast most of both.

สถาบันดิจิทัลไม่ได้ลงเอยเป็นรัฐหรือบริษัทเสมอไป Governing the Commons (1990) ของ Elinor Ostrom ระบุหลักการออกแบบที่ชุมชนจริงใช้จัดการทรัพยากรร่วม (commons) โดยไม่พึ่งทั้งการบังคับของรัฐและการตั้งราคาของตลาด — สมาชิกภาพที่มีขอบเขตชัด กฎที่เข้ากับสภาพท้องถิ่น บทลงโทษแบบขั้นบันได การระงับข้อพิพาทที่ถูกและเข้าถึงง่าย และธรรมาภิบาลที่ซ้อนกันข้ามระดับ — และล้มสมมติฐานที่สืบทอดจาก Garrett Hardin ว่าทรัพยากรร่วมมีชะตาต้องถูกใช้จนหมดหากไม่มีกรรมสิทธิ์เอกชนหรือการควบคุมของรัฐ (Ostrom, *Governing the Commons*, 1990) ภายหลัง Ostrom กับ Charlotte Hess ขยายหลักการชุดเดียวกันไปสู่ความรู้ และทรัพยากรร่วมดิจิทัลอย่างตรงไปตรงมา โดยโต้แย้งว่าโปรเจกต์โอเพนซอร์ส Wikipedia และโครงสร้างพื้นฐานการวิจัยที่ใช้ร่วมกัน อ่านและปกครองได้ด้วยวิธีเดียวกัน (Hess & Ostrom, eds., *Understanding Knowledge as a Commons*, MIT Press, 2007) Linux และ Wikipedia คือหลักฐานว่าเส้นทางที่สามนี้ไม่ใช่แค่ทฤษฎี — ไม่ใช่รัฐ ไม่ใช่บริษัท แต่ปกครองได้ดีพอจะอยู่ยืนกว่าทั้งสองแบบส่วนใหญ่

When a state itself delegates to code, the failure mode changes shape entirely. Danielle Citron's "Technological Due Process" (2008) warns that automated systems collapse two functions administrative law has always kept separate — writing the general rule and applying it to one person's case — into a single, undocumented act, evading the notice, hearing, and reasoned explanation either function alone would owe a citizen (Citron, "Technological Due Process," *Washington University Law Review* 85, 2008). Michigan's unemployment agency ran exactly this experiment between 2013 and 2015: its MiDAS system flagged fraud automatically, ran start-to-finish without

human review in most cases, and falsely accused more than 34,000 people, at an error rate later estimated at 85 percent, triggering wage garnishments and bankruptcies (IEEE Spectrum, "Michigan's MiDAS Unemployment System"). No rulemaking notice, no individual hearing, no appeal built in — due process was not violated by any one decision; it had been designed out of the system before the first case was ever flagged.

เมื่อรัฐเองยกอำนาจให้โค้ด รูปแบบความล้มเหลวเปลี่ยนไปทั้งหมด บทความ "Technological Due Process" (2008) ของ Danielle Citron เตือนว่าระบบอัตโนมัติสองหน้าที่ที่กฎหมายปกครองแยกจากกันมาตลอด — เขียนกฎหมายไปใช้กับคดีของบุคคลหนึ่ง — ให้เหลือการกระทำเดียวที่ไม่มีบันทึก และหลบเลี่ยงการแจ้งเตือน การไต่สวน และคำอธิบายที่มีเหตุผล ซึ่งแต่ละหน้าที่ล้าพังกิด ค้างพลเมืองอยู่แล้ว (Citron, "Technological Due Process," Washington University Law Review 85, 2008) หน่วยงานประกันการว่างงานของรัฐมิชิแกนรันการทดลองนี้เป๊ะๆ ระหว่างปี 2013 ถึง 2015 ระบบ MiDAS ตั้งธงการฉ้อโกงอัตโนมัติเดินตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่มีมนุษย์ทบทวนในกรณีส่วนใหญ่ และกล่าวหาผิดคนไปกว่า 34,000 คน ด้วยอัตราความผิดพลาดที่ประเมินภายหลังได้ที่ 85 percent จนเกิดการอายัดค่าจ้างและการล้มละลายตามมา (IEEE Spectrum, "Michigan's MiDAS Unemployment System") ไม่มีการแจ้งเตือนการออกกฎ ไม่มีการไต่สวนรายบุคคล ไม่มีการอุทธรณ์อยู่ในระบบ กระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (due process) ไม่ได้ถูกละเมิดโดยคำตัดสินครั้งใดครั้งหนึ่ง — มันถูกออกแบบให้หายไปจากระบบก่อนคดีแรกจะถูกตั้งธงเสียอีก

Benjamin Bratton's *The Stack* (2015) offers the frame that holds Cloudflare, Facebook, Zuboff's harvesters, and Michigan's benefits algorithm as one phenomenon rather than four unrelated scandals: planetary computation — cloud, city, address, interface, user, layered as a single accidental megastructure — now performs sovereign functions (deciding who may speak, who receives a public benefit, who is reachable at all) continuously and at a scale no state apparatus can match, without ever standing for election or answering to a constitution (Bratton, *The Stack*, MIT Press,

2015). The state has not been abolished by the stack. It has been joined by a second, unelected one, and most days it is not obvious which one actually decided.

The Stack (2015) ของ Benjamin Bratton ให้กรอบที่มัด Cloudflare, Facebook, เครื่องเก็บเกี่ยวข้อมูลของ Zuboff และอัลกอริทึมสวัสดิการของมิชิแกน เข้าเป็นปรากฏการณ์เดียว ไม่ใช่เรื่องอื้อฉาวที่เรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกัน การคำนวณระดับดาวเคราะห์ (planetary computation) — คลาวด์ เมือง ที่อยู่ อินเทอร์เน็ต ผู้ใช้ ซ้อนกันเป็นมหาโครงสร้างเดียวที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ — ทำหน้าที่แบบอริปไตยอยู่ตอนนี้ ตัดสินว่าใครพูดได้ ใครได้รับสวัสดิการสาธารณะ ใครยังเข้าถึงได้อยู่หรือไม่ ทำต่อเนื่องและในสเกลที่กลไกรัฐใดก็เทียบไม่ติด โดยไม่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งและไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐธรรมนูญฉบับใด (Bratton, The Stack, MIT Press, 2015) สแตกนี้ไม่ได้ยกเลิกรัฐ มันเพียงส่งรัฐที่สองซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเข้ามาสมทบ และเกือบทุกวันก็ไม่ชัดเจนว่าฝ่ายไหนเป็นผู้ตัดสินใจจริง

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 06 owns the responsibility gap this chapter's automated systems keep opening, asking who is accountable rather than who governs. Chapter 11 explains the bracket that lets "behavioral surplus" be priced as a quantity while what it is of goes unasked. Chapter 14 picks up Ostrom's commons again through consensus protocols — cooperation among strangers with no sovereign to enforce it.

บทที่ 06 เป็นเจ้าของช่องว่างความรับผิดชอบที่ระบบอัตโนมัติในบทนี้เปิดค้างไว้ครั้งแล้วครั้งเล่า และถามว่าใครรับผิดชอบ ไม่ใช่ใครปกครอง บทที่ 11 อธิบายวงเล็บที่ทำให้ "ส่วนเกินเชิงพฤติกรรม (behavioral surplus)" ตั้งราคาเป็นปริมาณได้ ขณะที่ไม่มีใครถามว่ามันเป็นส่วนเกิน ของ อะไร บทที่ 14 หยิบทรัพยากรร่วม (commons) ของ Ostrom กลับมาอีกครั้งผ่านโพรโทคอลฉันทามติ (consensus protocol) — ความร่วมมือระหว่างคนแปลกหน้าโดยไม่มีผู้มีอริปไตยคอยบังคับใช้

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

Is "code is law" a warning about what has already happened, or a program for what should happen next — and does confusing the two let more power slide into architecture than anyone actually voted for? Can a private platform hold due-process-like authority legitimately, short of becoming a state in miniature complete with the checks that make states bearable? And does Ostrom's commons model generalize to physical infrastructure — cables, satellites, spectrum — the way it generalized from irrigation to code, or does infrastructure's need for capital always pull governance back toward a state or a firm?

"โค้ดคือกฎหมาย (code is law)" เป็นคำเตือนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว หรือเป็นแผนงานสำหรับสิ่งที่ควรเกิดต่อไป และการสับสนสองอย่างนี้ปล่อยให้อำนาจไหลเข้าไปอยู่ในสถาปัตยกรรมมากกว่าที่ใครลงคะแนนให้จริงหรือไม่ แพลตฟอร์มเอกชนถืออำนาจแบบกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างชอบธรรมได้หรือไม่ โดยไม่ต้องกลายเป็นรัฐจำลองที่มีกลไกตรวจสอบถ่วงดุลครบชุดแบบที่ทำให้รัฐพอทนได้ และโมเดลทรัพยากรร่วมของ Ostrom ขยายไปถึงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ — สายเคเบิล ดาวเทียม คลื่นความถี่ — ได้แบบเดียวกับที่มันขยายจากการชลประทานไปสู่โค้ดหรือไม่ หรือความต้องการเงินทุนของโครงสร้างพื้นฐานจะดึงธรรมาภิบาลกลับไปหารัฐหรือบริษัทเสมอ

Go deeper • อ่านต่อ

- Lawrence Lessig, *Code: Version 2.0*, Basic Books, 2006 — the revised edition of the argument this chapter's opening case runs on rails built by.

Lawrence Lessig, *Code: Version 2.0*, Basic Books, 2006 — ฉบับปรับปรุงของข้อโต้แย้งที่กรณีเปิดเรื่องของบทนี้วางอยู่บนรางที่มันวางไว้

- Kate Klonick, "The New Governors: The People, Rules, and Processes Governing Online Speech," *Harvard Law Review* 131 (2018), read against Elinor Ostrom & Charlotte Hess, eds., *Understanding Knowledge as a Commons: From Theory to Practice*, MIT Press, 2007 — private jurisprudence against the commons it displaced.

Kate Klonick, "The New Governors: The People, Rules, and Processes Governing Online Speech," *Harvard Law Review* 131 (2018), read against Elinor Ostrom & Charlotte Hess, eds., *Understanding Knowledge as a Commons: From Theory to Practice*, MIT Press, 2007 — นิติศาสตร์เอกชน เทียบกับทรัพยากรร่วมที่มันเข้ามาแทนที่

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Political Legitimacy" — the standing account of what a governing power owes the governed, against which every case in this chapter can be measured.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Political Legitimacy" — บันทึกหลัก เรื่องสิ่งที่อำนาจปกครองพึงมีต่อผู้ถูกปกครอง ซึ่งทุกกรณีในบทนี้วัดเทียบกับมันได้

CHAPTER 08

Aesthetics & Phenomenology

สุนทรียศาสตร์และปรากฏการณ์วิทยา

This chapter sits in Part I, the Court of Philosophy – the eighth and final hearing before the benches switch, where philosophy asks the machine what the critics and the artists notice that the builders do not.

การไต่สวนครั้งที่ 8 คือครั้งสุดท้ายก่อนมานั่งคู่ความจะสลับฝั่ง บทนี้อยู่ในภาค I ศาลปรัชญา ที่ปรัชญากลามเครื่องจักรว่านักวิจารณ์และศิลปินเห็นอะไรที่ผู้สร้างมองไม่เห็น

What do the critics and the artists see that the builders miss?

นักวิจารณ์และศิลปินเห็นอะไรที่ผู้สร้างมองข้ามไป

In October 2018, Christie's auctioned *Portrait of Edmond de Belamy*, a blurred, unfinished-looking image of a stout man in a dark coat, estimated at \$7,000–10,000. It sold for \$432,500. The work had been produced by a generative adversarial network trained by Obvious, a three-person Paris collective, on roughly 15,000 portraits scraped from WikiArt — and, as reporters soon discovered, on code adapted almost unmodified from a public GitHub repository written by Robbie Barrat, a teenager Obvious never publicly credited until pressed (Hyperallergic, "Christie's Sells 'AI-Generated' Art for \$432,500 As Controversy Swirls Over Creators' Use of Copied Code"). Where a painter signs a canvas, Obvious printed, in the lower-right corner, the mathematical objective their network had trained against: $\min G \max D \mathbb{E}x[\log(D(x))] + \mathbb{E}z[\log(1-D(G(z)))]$ — the generator and discriminator's loss function, standing in for a hand. The painting had, quite literally, signed itself with its own machinery instead of an author.

ภาพที่ตั้งราคาประเมินไว้ 7,000–10,000 ดอลลาร์ ขายไปที่ 432,500 ดอลลาร์
Christie's ประมูล *Portrait of Edmond de Belamy* ในเดือนตุลาคม 2018 ภาพ
เบลอ ดูเหมือนวาดไม่เสร็จ เป็นชายร่างท้วมในเสื้อโค้ตสีเข้ม ผู้ผลิตคือ generative

adversarial network ที่ Obvious กลุ่มศิลปินสามคนจากปารีสเทรนจากภาพเหมือนราว 15,000 ภาพที่ดึงมาจาก WikiArt และนักข่าวค้นพบในเวลาต่อมาว่ายังใช้โค้ดที่ดัดแปลงมาแทบไม่เปลี่ยนแปลงจากที่เก็บ GitHub สาธารณะของ Robbie Barrat วัยรุ่นคนหนึ่ง ที่ Obvious ไม่เคยให้เครดิตต่อสาธารณะจนกระทั่งถูกกดดัน (Hyperallergic, "Christie's Sells 'AI-Generated' Art for \$432,500 As Controversy Swirls Over Creators' Use of Copied Code") ตรงมุมล่างขวา ในจุดที่จิตรกรจะเซ็นชื่อบนผืนผ้าใบ Obvious พิมพ์เป้าหมายทางคณิตศาสตร์ที่เครือข่ายของพวกเขาเทรนเทียบไว้แทน — $\min G \max D \mathbb{E}[\log(D(x))] + \mathbb{E}[\log(1-D(G(z)))]$ — ฟังก์ชันการสูญเสีย (loss function) ของ generator กับ discriminator ยืนยันที่ลายมือ ภาพวาดนี้เซ็นชื่อตัวเองด้วยกลไกของมันเอง ไม่ใช่ด้วยผู้ประพันธ์ ตามตัวอักษรจริงๆ

Every question this chapter has to ask is already sitting in that signature. Whose work is it — Obvious's, for choosing the dataset and the frame and the price? Barrat's, for writing the network that actually learned the weights? The eighteenth- and nineteenth-century portraitists in WikiArt, whose brushwork the model had statistically absorbed and recombined? Or no one's, because a loss function has no hand at all? The builders of computing have their own, older answer to a related question — not who made a thing beautiful, but why beauty should matter to engineering at all — and it is worth hearing their case before the critics take the stand.

ลายเซ็นนั้นบรรจุทุกคำถามที่ตอนนี้ต้องถามไว้แล้ว ผลงานนี้เป็นของใคร ของ Obvious ที่เลือกชุดข้อมูล กรอบ และราคา ของ Barrat ที่เขียนเครือข่ายซึ่งเรียนค่าน้ำหนัก (weight) ออกมาจริงๆ ของจิตรกรผู้วาดภาพเหมือนในศตวรรษที่สิบแปด และสิบเก้าใน WikiArt ที่โมเดลดูดซับฝึกแปรงของพวกเขาไปผสมใหม่ทางสถิติ หรือไม่ใช้ของใครเลย เพราะฟังก์ชันการสูญเสียไม่มีมือ ผู้สร้างวงการคอมพิวเตอร์มีคำตอบของตัวเองที่เก่ากว่านั้น ต่อคำถามข้างเคียงกัน — ไม่ใช่ใครทำให้สิ่งหนึ่งงดงาม แต่ทำไมความงามจึงควรมีความหมายต่อวิศวกรรมตั้งแต่ต้น ควรฟังข้อโต้แย้งฝ่ายนี้ ก่อนที่นักวิจารณ์จะขึ้นให้การ

G. H. Hardy opened *A Mathematician's Apology* (1940) with a claim that sounds like vanity and is actually an epistemic demand: "Beauty is the first test: there is no permanent place in the world for ugly mathematics" (Hardy, *A Mathematician's Apology*, 1940). Computing inherited the demand and gave it teeth. Edsger Dijkstra's 1968 letter to *Communications of the ACM*, "Go To Statement Considered Harmful," argued that unrestrained jumps in a program's control flow make it impossible for a reader to hold a correctness argument in mind — not merely ugly, but unverifiable, because a mind that cannot trace a program's structure cannot check its proof. Donald Knuth, who had begun the project in 1962, published the first volume of *The Art of Computer Programming* that same year and has spent more than six decades still writing it, volume by volume, because for Knuth an algorithm's elegance and its correctness were never two separate virtues to trade against each other. In this tradition, beauty is not decoration applied after the logic works. It is the condition under which a human being — not just a compiler — can tell that the logic works at all.

"ความงามคือบททดสอบข้อแรก โลกนี้ไม่มีที่ทางถาวรให้กับคณิตศาสตร์ที่น่าเกลียด" ("Beauty is the first test: there is no permanent place in the world for ugly mathematics") G. H. Hardy เปิด *A Mathematician's Apology* (1940) ด้วยประโยคที่ฟังเหมือนความหลงตัวเอง แต่เป็นข้อเรียกร้องเชิงญาณวิทยา (epistemic) (Hardy, *A Mathematician's Apology*, 1940) วงการคอมพิวเตอร์รับข้อเรียกร้องนี้มาแล้วใส่เขียวเล็บให้ จดหมายปี 1968 ของ Edsger Dijkstra ถึง *Communications of the ACM* เรื่อง "Go To Statement Considered Harmful" ได้แย้งว่าการกระโดดข้ามอย่างไร้ข้อจำกัดใน control flow ของโปรแกรมทำให้อ่านถือข้อโต้แย้งเรื่องความถูกต้องไว้ในหัวไม่ได้ ไม่ใช่แค่ที่น่าเกลียด แต่ตรวจสอบไม่ได้ เพราะจิตที่ไล่ตามโครงสร้างของโปรแกรมไม่ทัน ย่อมตรวจพบพิสูจน์ของมันไม่ได้ Donald Knuth เริ่มโปรเจกต์ของเขาในปี 1962 ออกเล่มแรกของ *The Art of Computer Programming* ในปีเดียวกัน และยังเขียนต่อทีละเล่มมากกว่าหกทศวรรษ เพราะสำหรับ Knuth ความสวยงามของอัลกอริทึมกับความถูกต้องไม่เคยเป็นคุณธรรมสองอย่างที่ดึงเอามาแลกกัน ในประเพณีนี้ ความงามไม่ใช่เครื่องประดับที่แปะทีหลังเมื่อตรรกะทำงานแล้ว มันคือเงื่อนไขที่ทำให้มนุษย์คนหนึ่ง ไม่ใช่แค่คอมพิวเตอร์ บอกได้ว่าตรรกะนั้นทำงานจริงหรือไม่

Hubert Dreyfus thought the builders were solving the wrong problem entirely. In a 1965 RAND paper commissioned to evaluate artificial intelligence research and titled, pointedly, "Alchemy and Artificial Intelligence," he argued that treating cognition as rule-governed symbol manipulation missed what Heidegger and Merleau-Ponty had already shown about ordinary human competence: skillful coping in a world — knowing how to finish a sentence, cross a room, read a face — is holistic, embodied, and pre-theoretical, not decomposable into the explicit rules a program could follow (RAND, *Alchemy and Artificial Intelligence*, P-3244, 1965). The expanded argument, *What Computers Can't Do* (1972), was met with outrage from the AI community it targeted and quietly vindicated by a discipline that had not yet been founded. Rodney Brooks's subsumption robots, described in "Elephants Don't Play Chess" (1990), abandoned symbolic world-models entirely for layered, reactive behaviors coupled directly to sensors and motors — Brooks's own slogan, "the world is its own best model," is close enough to Dreyfus's phenomenology that embodied robotics reads, in hindsight, like Dreyfus's critique built rather than merely argued. Large language models complicate the picture from the opposite direction: fluent, contextually apt conversation produced by systems with no body, no world to cope in, and nothing at stake in any outcome — an achievement Dreyfus's argument, on its face, should not have permitted. Whether that is a refutation or a change of subject remains open: fluent text is not obviously the same accomplishment as skillful worldly coping, and defenders of the critique — including Dreyfus's own later essay "Why Heideggerian AI Failed" (2007) — would say the goalposts moved rather than the argument broke.

Hubert Dreyfus คิดว่าผู้สร้างแก้ปัญหาผิดข้อทั้งหมด เปเปอร์ RAND ปี 1965 ที่เขาได้รับมอบหมายให้ประเมินงานวิจัยปัญญาประดิษฐ์ ตั้งชื่ออย่างจริงจังว่า "Alchemy and Artificial Intelligence" ข้อโต้แย้งของเขาคือ การมองการรู้คิด (cognition) เป็นการจัดการสัญลักษณ์ตามกฎ พลาดสิ่งที่ Heidegger และ Merleau-Ponty แสดงไว้แล้วเรื่องความสามารถของมนุษย์ธรรมดา การรับมือกับโลกอย่างชำนาญ — รู้วิธีพูดประโยคให้จบ เดินข้ามห้อง อ่านสีหน้าคน — เป็นเรื่ององค์รวม มีร่าง (embodied) และมาก่อนทฤษฎี แยกย่อยลงเป็นกฎชุดแข็งที่โปรแกรมทำตามได้ไม่ได้ (RAND, *Alchemy and Artificial Intelligence*, P-3244, 1965) ฉบับขยาย What

Computers Can't Do (1972) เจอความโกรธเกรี้ยวจากวงการ AI ที่มันเล่นงาน และได้รับการพิสูจน์ว่าถูกต้องอย่างเงิบๆ จากสาขาวิชาที่ตอนนั้นยังไม่ถือกำเนิด หุ่นยนต์แบบ subsumption ของ Rodney Brooks ใน "Elephants Don't Play Chess" (1990) ทั้งแบบจำลองโลกเชิงสัญลักษณ์ทั้งหมด หันไปใช้พฤติกรรมเป็นขั้นๆ ที่ตอบสนองทันทีและต่อตรงกับเซนเซอร์และมอเตอร์ คำขวัญของ Brooks เองที่ว่า "โลกคือแบบจำลองที่ดีที่สุดของตัวเอง" ไกล่ปรัการภาวนาของ Dreyfus มากพอที่หุ่นยนต์แบบมีร่าง (embodied robotics) เมื่อมองย้อนกลับไปได้เหมือนข้อวิจารณ์ของ Dreyfus ถูกสร้างขึ้นจริง ไม่ใช่แค่ถูกโต้แย้งไว้ โมเดลภาษาขนาดใหญ่ทำให้ภาพซับซ้อนขึ้นจากทิศตรงข้าม — บทสนทนาที่คล่องแคล่วและเข้ากับบริบทผลิตโดยระบบที่ไม่มีร่างกาย ไม่มีโลกให้ต้องรับมือ และไม่มีอะไรเป็นเดิมพันในผลลัพธ์ใด เป็นความสำเร็จที่ข้อโต้แย้งของ Dreyfus เมื่อคู่มือเดินไม่ควรอนุญาตให้เกิด นี่เป็นการหักล้างหรือแค่เปลี่ยนหัวข้อ ยังเป็นคำถามเปิด ข้อความที่คล่องแคล่วไม่ใช่ความสำเร็จเดียวกันอย่างชัดเจนกับการรับมือโลกอย่างชำนาญ และผู้ปกป้องข้อวิจารณ์นี้ รวมถึงบทความยุคหลังของ Dreyfus เองเรื่อง "Why Heideggerian AI Failed" (2007) จะบอกว่าเป่าถูกย้าย ไม่ใช่ข้อโต้แย้งพัง

Heidegger's own later work supplies the vocabulary for what happened to Barrat's code once it entered Obvious's pipeline. "The Question Concerning Technology" (1954, developed from a 1949 Bremen lecture) argues that modern technology's essence is a mode of revealing he calls *Gestell*, en-framing: the world shows up not as something encountered on its own terms but as *standing-reserve* (*Bestand*) — resource, on tap, awaiting further ordering (Wikipedia, "Gestell"). Barrat's repository, released in the spirit of open-source sharing, was absorbed by Obvious as exactly this: not an authored work to be encountered and credited, but raw material on tap for a saleable print. This is also the moment this chapter owes its reader the fact usually left out of Heidegger's aesthetics: he joined the Nazi Party on 1 May 1933, ten days after being elected Rector of Freiburg, delivered a rectoral address endorsing the regime, and never fully accounted for either afterward. A philosopher who diagnosed the ordering of the world into mere re-

source is not thereby cleared of having served, at the one moment his institutional power was greatest, a regime that ordered human beings into exactly that category.

คำศัพท์สำหรับสิ่งที่เกิดกับโค้ดของ Barrat เมื่อมันเข้าสู่สายการผลิตของ Obvious มาจากงานยุคหลังของ Heidegger เอง "The Question Concerning Technology" (1954 พัฒนาจากการบรรยายที่ Bremen ในปี 1949) ได้แย้งว่าแก่นแท้ของ เทคโนโลยีสมัยใหม่คือรูปแบบหนึ่งของการเปิดเผยที่เขาเรียกว่า Gestell การจัดกรอบ (enframing) — โลกไม่ปรากฏตัวในฐานะสิ่งที่ถูกพบเจอตามเงื่อนไขของมันเอง แต่ปรากฏเป็น คลังสำรองพร้อมใช้ (standing-reserve) (Bestand) ทรัพยากรที่พร้อมจ่าย รอการจัดระเบียบต่อไป (Wikipedia, "Gestell") ที่เก็บโค้ดของ Barrat เผยแพร่ด้วยจิตวิญาณของการแบ่งปันแบบโอเพนซอร์ส Obvious ดูซับซ้อนไปแบบนี้เป๊ะ ไม่ใช่ผลงานที่มีผู้ประพันธ์และควรได้รับเครดิต แต่เป็นวัตถุดิบพร้อมจ่ายสำหรับงานพิมพ์ที่ขายได้ ตรงนี้บ่นนี้ติดค้างข้อเท็จจริงกับผู้อ่าน ข้อเท็จจริงที่มักถูกละไว้จากสุนทรียศาสตร์ของ Heidegger เขาเข้าพรรณาชีวิตวันที่ 1 พฤษภาคม 1933 สิบวันหลังได้รับเลือกเป็นอธิการบดีของ Freiburg กล่าวสุนทรพจน์รับตำแหน่ง อธิการบดีสนับสนุนระบอบนั้น และไม่เคยอธิบายทั้งสองเรื่องได้ครบถ้วนในภายหลัง นักปรัชญาที่วินิจฉัยการจัดระเบียบโลกให้เหลือแค่ทรัพยากร ไม่ได้พ้นผิดจากการรับใช้ระบอบที่จัดระเบียบมนุษย์ลงในหมวดหมู่เดียวกันนั้นเป๊ะ ในช่วงที่อำนาจในสถาบันของเขาสูงที่สุด

Andy Clark and David Chalmers's "The Extended Mind" (1998) offers, unexpectedly, the frame that ties the signature back to the hammer. Their parity principle holds that a part of the world counts as part of a cognitive process if it plays the role a part of the brain would play were the process run entirely in the head — illustrated by Otto, their thought-experiment Alzheimer's patient, whose notebook functions as his memory precisely because he consults it as unreflectively as a person consults recollection (Clark & Chalmers, "The Extended Mind," *Analysis* 58(1), 1998). That transparency-in-use is close to Heidegger's earlier and more famous idea, from *Being and Time* (1927): a hammer, skillfully wielded, withdraws from attention and becomes *ready-to-hand* (*zuhanden*); only a broken hammer becomes *present-at-hand* (*vorhanden*), a mere object demanding inspec-

tion. Elegant code disappears into a reader's understanding the same way; Otto's notebook disappears into his remembering the same way; and a programmer pairing with a language model that completes half their key-strokes is asking, in practice, exactly Otto's question — where does the boundary of authorship sit once part of the work happens somewhere the hand never touched. Obvious signed their canvas with an equation because, whether they knew it or not, that was the one honest answer available: the hand had already withdrawn.

กรอบที่ผู้กลายเป็นนั้นกลับไปหาค้อนมาจากที่ไม่มีใครคาด — "The Extended Mind" (1998) ของ Andy Clark และ David Chalmers หลักความเสมอภาค (parity principle) ของพวกเขายืนยันว่าส่วนหนึ่งของโลกนับเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรู้คิดได้ ถ้ามันเล่นบทบาทที่ส่วนหนึ่งของสมองจะเล่น หากกระบวนการนั้นทำงานอยู่ในหัวทั้งหมด ตัวอย่างคือ Otto ผู้ป่วยอัลไซเมอร์ในการทดลองทางความคิดของพวกเขา สมุดบันทึกทำหน้าที่เป็นความทรงจำของเขาเป๊ะ เพราะเขาเปิดดูมันโดยไม่ต้องคิดทบทวน เหมือนคนคนหนึ่งเรียกความทรงจำของตัวเองขึ้นมา (Clark & Chalmers, "The Extended Mind," *Analysis* 58(1), 1998) ความโปร่งใสในการใช้งานแบบนี้ใกล้เคียงยุคก่อนหน้าและดังกว่าของ Heidegger จาก *Being and Time* (1927) — ค้อนที่ถูกใช้อย่างชำนาญจะถอนตัวจากความสนใจและกลายเป็นพร้อมมือ (ready-to-hand) (zuhanden) มีแต่ค้อนที่หักเท่านั้นที่กลายเป็น ประจักษ์ต่อหน้า (present-at-hand) (vorhanden) วัตถุธรรมดาที่เรียกร้องการตรวจสอบ โค้ดที่ส่งงามหายเข้าไปในความเข้าใจของผู้อ่านแบบเดียวกัน สมุดบันทึกของ Otto หายเข้าไปในการจดจำของเขาแบบเดียวกัน และโปรแกรมเมอร์ที่ทำงานคู่กับโมเดลภาษาที่เต็มศักยภาพให้ครั้งหนึ่ง กำลังถามคำถามของ Otto อยู่ในทางปฏิบัติ — เส้นแบ่งของความเป็นผู้ประพันธ์อยู่ตรงไหน เมื่อส่วนหนึ่งของงานเกิดขึ้นในที่ที่มือไม่เคยแตะ Obvious เขียนผืนผ้าใบด้วยสมการ เพราะไม่ว่าพวกเขาจะรู้ตัวหรือไม่ นั่นคือคำตอบที่สัตย์เพียงคำตอบเดียวที่เหลืออยู่ — มือถอนตัวไปแล้ว

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 04 supplies the deeper argument about symbols, minds, and the Chinese Room that Dreyfus's critique runs alongside. Chapter 05 returns to Barrat's code through Wittgenstein's rule-following problem — what a repository "says" once someone else runs it. Chapter 13 continues the embodiment question through the grounding problem in learning machines.

บทที่ 04 ให้ข้อโต้แย้งที่ลึกกว่าเรื่องสัญลักษณ์ จิต และห้องจีน (Chinese Room) ที่ข้อวิจารณ์ของ Dreyfus วังขนานไปด้วย บทที่ 05 กลับไปหาโค้ดของ Barrat ผ่านปัญหาการทำตามกฎ (rule-following) ของ Wittgenstein — ที่เก็บหนึ่ง "พูด" อะไรเมื่อคนอื่นรันมัน บทที่ 13 สานคำถามเรื่องการมีร่าง (embodiment) ต่อผ่านปัญหาการยึดโยง (grounding) ในเครื่องจักรเรียนรู้

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If elegance is a precondition for verifiability rather than decoration, does an unreadable but provably correct proof — the kind machines increasingly produce — count as beautiful in Hardy's sense, or has that criterion quietly stopped applying? Was Dreyfus's critique refuted by fluent language models, or did fluency simply stop being the test that mattered? And once authorship can be distributed across a dataset, a borrowed repository, a curatorial choice, and a signature that is itself an equation, is "who made this" still a question with one right answer?

ถ้าความสง่างามเป็นเงื่อนไขล่วงหน้าของการตรวจสอบได้ (verifiability) ไม่ใช่เครื่องประดับ บทพิสูจน์ที่อ่านไม่ออกแต่พิสูจน์ได้ว่าถูกต้อง แบบที่เครื่องจักรผลิตออกมามากขึ้นทุกที นับเป็นความงามในความหมายของ Hardy หรือไม่ หรือเกณฑ์นั้นเลิกใช้ไปแล้วอย่างเงียบๆ ข้อวิจารณ์ของ Dreyfus ถูกหักล้างโดยโมเดลภาษาที่พูดคล่องแคล่วหรือไม่ หรือความคล่องแคล่วแค่เล็กเป็นบททดสอบที่สำคัญ และเมื่อความเป็นผู้ประพันธ์กระจายออกไปได้ทั้งชุดข้อมูล ที่เก็บที่หยิบยืมมา ทางเลือกเชิงภัณฑารักษ์ (curatorial choice) และลายเซ็นที่ตัวมันเองคือสมการ "ใครทำสิ่งนี้" ยังเป็นคำถามที่มีคำตอบถูกต้องเพียงหนึ่งเดียวอยู่หรือไม่

Go deeper • อ่านต่อ

- Donald Knuth, *The Art of Computer Programming*, Addison-Wesley, begun 1962, first volume published 1968 — the canonical case that correctness and elegance were never two different virtues.

Donald Knuth, *The Art of Computer Programming*, Addison-Wesley, begun 1962, first volume published 1968 — กรณีตัวอย่างหลักที่ว่าความถูกต้องกับความสง่างามไม่เคยเป็นคุณธรรมสองอย่างที่แยกจากกัน

- Hubert L. Dreyfus, "Alchemy and Artificial Intelligence," RAND Corporation, P-3244, 1965, read against Andy Clark & David J. Chalmers, "The Extended Mind," *Analysis* 58(1), 1998 — the critique of disembodied cognition against the theory that lets a notebook, or a network, count as part of a mind.

Hubert L. Dreyfus, "Alchemy and Artificial Intelligence," RAND Corporation, P-3244, 1965, read against Andy Clark & David J. Chalmers, "The Extended Mind," *Analysis* 58(1), 1998 — ข้อวิจารณ์การรู้คิดแบบไร้ร่างกาย เทียบกับทฤษฎีที่ยอมให้สมุดบันทึกหรือเครือข่ายหนึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของจิตได้

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Martin Heidegger" — the standing account of enframing, readiness-to-hand, and the biography neither can be read apart from.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Martin Heidegger" — บันทึกหลักเรื่องการจัดกรอบ ความพร้อมมือ และประวัติชีวิตที่ทั้งสองเรื่องแยกอ่านออกจากกันไม่ได้

CHAPTER 09

Computability

การคำนวณได้

This is the first hearing of Part II. Computation stops being the witness and takes the examiner's chair — and its first question is aimed at itself: what does its own founding limit actually prove?

ภาค II เปิดการไต่สวนครั้งแรกครั้งนี้ การคำนวณถูกจากเก้าอี้พยานไปนั่งเก้าอี้ผู้ซักถาม และคำถามแรกพุ่งเข้าใส่ตัวมันเอง: ชีตจำกัดที่เป็นรากฐานของมันพิสูจน์อะไรได้จริง?

What do the limits of computation prove about the limits of reason?

ชีตจำกัดของการคำนวณ พิสูจน์อะไรเกี่ยวกับชีตจำกัดของเหตุผลได้บ้าง?

Two papers settled the same question six weeks apart in 1936, and neither author had read the other's proof. Alonzo Church's "An Unsolvable Problem of Elementary Number Theory" appeared on 15 April in the *American Journal of Mathematics* (58: 345–363), showing by lambda-definability that no algorithm decides the *Entscheidungsproblem* — the question, posed by David Hilbert and Wilhelm Ackermann in *Grundzüge der theoretischen Logik* (1928), of whether a mechanical procedure could certify the validity of any first-order sentence. Alan Turing's own paper, "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem," was received by the *Proceedings of the London Mathematical Society* on 28 May — and reached the identical negative answer by an entirely different route: a human clerk idealized down to a paper tape, a finite set of states, and a table of instructions. Turing, disappointed to learn he had been beaten to publication, added an appendix proving that his machines and Church's lambda-definable functions compute exactly the same class of functions. Two definitions of

"mechanical," invented independently, turned out to coincide exactly. That coincidence is the whole of the evidence for what is now called the Church–Turing thesis, and evidence is not the same thing as proof.

สองงานวิจัยในปี 1936 ตอบคำถามเดียวกันห่างกันหกสัปดาห์ โดยผู้เขียนทั้งสองไม่เคยอ่านบทพิสูจน์ของอีกฝ่าย บทความ "An Unsolvable Problem of Elementary Number Theory" ของ Alonzo Church ออกวันที่ 15 เมษายน ใน American Journal of Mathematics (58: 345–363) แสดงด้วย lambda-definability ว่าไม่มีอัลกอริทึมใดตัดสิน Entscheidungsproblem (ปัญหาการตัดสินใจ) ได้ — คำถามที่ David Hilbert กับ Wilhelm Ackermann ตั้งไว้ใน Grundzüge der theoretischen Logik (1928) ว่ากระบวนการเชิงกลไกรับรองความสมเหตุสมผลของประโยคอันดับหนึ่ง (first-order sentence) ใดๆ ได้หรือไม่ Proceedings of the London Mathematical Society รับบทความของ Alan Turing เอง "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem" วันที่ 28 พฤษภาคม คำตอบเป็นลบอย่างเดียวกันเป๊ะ แต่มาคนละทางโดยสิ้นเชิง: เสมียมนมนุษย์ที่ถูกลดรูปเหลือเทปกระดาษ ชุดสถานะจำกัดชุดหนึ่ง และตารางคำสั่ง Turing ผิดหวังที่รู้ว่าไม่มีคอมพิวเตอร์หน้า จึงเติมภาคผนวกพิสูจน์ว่าเครื่องของเขากับฟังก์ชัน lambda-definable ของ Church คำนวนพังก์ชันคลาสเดียวกันพอดี นิยามของ "เชิงกลไก" สองแบบ คิดขึ้นแยกกันโดยอิสระ กลับทับกันสนิท ความบังเอิญนั้นคือหลักฐานทั้งหมดที่มีให้กับสิ่งที่วันนี้เรียกว่าข้อตั้ง Church–Turing (Church–Turing thesis) และหลักฐานไม่ใช่สิ่งเดียวกับบทพิสูจน์

It cannot be a theorem, because "effectively calculable" was never a formal term before Turing formalized it — you cannot prove an identity between something precise and something that, until that moment, was only an intuition. What Turing actually did was analyze, by exhaustion, everything a human "computer" — a person following fixed instructions with pencil and paper — could do: read a symbol, change an internal state, write a symbol, shift attention. Every rival formalism proposed since — Gödel–Herbrand's general recursive functions, Emil Post's production systems, register machines — has been proven equivalent to Turing's, and Stephen Kleene, who named the conjecture "Church's Thesis" in 1943, treated that convergence as inductive support rather than deductive closure. So the thesis sits in a

category Hilbert's program never anticipated: not quite mathematics, not quite empirical science, held up by the fact that everyone who has tried to break it has instead confirmed it.

มันเป็นทฤษฎีที่ทไม่ได้ เพราะ "คำนวณได้อย่างมีประสิทธิภาพ" (effectively calculable) ไม่เคยเป็นคำเชิงรูปนัยมาก่อนที่ Turing จะทำให้มันเป็นรูปนัย จะพิสูจน์ความเท่ากันระหว่างสิ่งที่แม่นยำกับสิ่งที่ถึงตอนนั้นยังเป็นแค่สัญชาตญาณย่อมทำไม่ได้ สิ่งที่ Turing ทำจริงๆ คือไล่ให้ครบทุกกรณีว่ามนุษย์ที่ทำหน้าที่ "computer" — คนที่ทำตามคำสั่งตายตัวด้วยดินสอกับกระดาษ — ทำอะไรได้บ้าง: อ่านสัญลักษณ์ เปลี่ยนสถานะภายใน เขียนสัญลักษณ์ ย้ายความสนใจ ฟอर्मลลิสม์ (formalism) คู่แข่งทุกตัวที่เสนอมาดังแต่นั้น — ฟังก์ชันเวียนบังเกิดทั่วไป (general recursive functions) ของ Gödel–Herbrand, ระบบการผลิต (production systems) ของ Emil Post, เครื่องรีจิสเตอร์ (register machines) — ถูกพิสูจน์แล้วว่าเทียบเท่ากับของ Turing และ Stephen Kleene ผู้ตั้งชื่อข้อคาดการณ์นี้ว่า "Church's Thesis" ในปี 1943 อ่านการลู่เข้าหากันนั้นเป็นหลักฐานสนับสนุนเชิงอุปนัย ไม่ใช่การปิดเชิงนิรนัย ข้อตั้งนี้จึงตกอยู่ในหมวดที่โครงการของ Hilbert ไม่เคยคาดถึง: ไม่ใช่คณิตศาสตร์เต็มตัว ไม่ใช่วิทยาศาสตร์เชิงประจักษ์เต็มตัว ยืนอยู่ได้เพราะทุกคนที่พยายามหักล้างมันกลับยืนยันมันแทน

That instability is itself philosophically productive, because the method Turing used to reach it — diagonalization, turning a system's own machinery against itself — outgrew the theorem it built. Cantor used it in 1891 to show no list of real numbers can be complete; Gödel adapted it in 1931 to build an arithmetical sentence that asserts its own unprovability; Turing adapted it again to show no algorithm can decide, for an arbitrary program, whether it halts — feed a hypothetical halting-decider its own description and a contradiction falls out in one line. The same skeleton reappears in Tarski's proof that no sufficiently rich language can define its own truth predicate, and in Frederic Fitch's 1963 paradox of knowability. Diagonalization stopped being a mathematician's trick around the middle of the twentieth

eth century and became philosophy's standard proof that a system cannot fully turn its lights on itself — the argument form this book's own courtroom spine depends on.

ความไม่มั่นคงนั่นเองให้ผลผลิตเชิงปรัชญา เพราะวิธีที่ Turing ใช้ไปถึงมัน — การทแยงมุม (diagonalization) การหักกลไขของระบบกลับมาโจมตีตัวมันเอง — โทเคินทฤษฎีบทที่มันสร้างไปไกล Cantor ใช้มันในปี 1891 แสดงว่าไม่มีรายการจำนวนจริงใดครบถ้วนได้ Gödel ตัดแปลงมันในปี 1931 สร้างประโยคเลขคณิตที่ยืนยันความพิสูจน์ไม่ได้ของตัวเอง Turing ตัดแปลงมันอีกครั้ง แสดงว่าไม่มีอัลกอริทึมใดตัดสินปัญหาการหยุด (halting problem) ได้ สำหรับโปรแกรมใดก็ตามจะบอกไม่ได้ว่ามันจะหยุดทำงานหรือไม่ — บ้อนตัวตัดสิน halting problem สมมติด้วยคำอธิบายของตัวมันเอง ความขัดแย้งไหลออกมาในบรรทัดเดียว โครงเดียวกันไหลซ้ำในบทพิสูจน์ของ Tarski ที่ว่าไม่มีภาษาใดที่รู้มรรยพจะนิยามภาคแสดงความจริง (truth predicate) ของตัวเองได้ และในปฏิทรรศน์ความรู้ได้ (paradox of knowability) ของ Frederic Fitch ปี 1963 รวากลางศตวรรษที่ 20 diagonalization เลิกเป็นกลเม็ดของนักคณิตศาสตร์ และกลายเป็นบทพิสูจน์มาตรฐานของปรัชญาที่ว่าระบบหนึ่งส่องไฟดูตัวเองให้ทั่วไม่ได้ — รูปแบบข้อโต้แย้งที่แกนห้องพิจารณาดีของหนังสือเล่มนี้เองพึงพาวอยู่

It is also the argument form behind the most publicized claim in this territory. J. R. Lucas told the Oxford Philosophical Society in 1959, and then argued in print in "Minds, Machines and Gödel" (*Philosophy* 36, 1961: 112–127), that Gödel's theorem refutes mechanism: for any consistent formal system *F* strong enough to encode arithmetic, Gödel's construction yields a true sentence *F* cannot prove, yet a human reasoner, standing outside *F* and reflecting on it, can see that the sentence is true — so no single formal system captures everything a mind can know, and minds are therefore not machines. Roger Penrose revived the argument at greater length in *The Emperor's New Mind* (1989) and defended a reinforced version in *Shadows of the Mind* (1994). The standard reply, developed across decades of responses from Paul Benacerraf onward, is that the argument smuggles in exactly the certainty Gödel's *second* incompleteness theorem forbids: to "see" that the Gödel sentence for *F* is true, the reasoner must already know *F* is consist-

ent, and no consistent system — human or mechanical — can prove its own consistency from within. The argument also assumes a human mind is well modeled as one single, fixed, consistent formal system in the first place, which nothing here establishes. Computation, examining this claim on its own witness stand, cannot certify it; but philosophy answers back here too, because the machine's own founding thesis has the identical shape of unprovable self-trust — the Church–Turing thesis cannot certify its own domain without appealing to an intuition about "mechanical" that no formalism proves, any more than the human reasoner can certify F's consistency from inside F.

ข้อกล่าวอ้างที่โด่งดังที่สุดในอาณาเขตนี้นับในรูปแบบข้อโต้แย้งอันเดียวกัน J. R. Lucas พูดต่อหน้า Oxford Philosophical Society ในปี 1959 แล้วเขียนโต้แย้งเป็นลายลักษณ์อักษรใน "Minds, Machines and Gödel" (Philosophy 36, 1961: 112–127) ว่าทฤษฎีบทของ Gödel ทักล้างกลไกนิยม (mechanism): สำหรับระบบรูปนัย F ที่สมเหตุสมผลใดๆ ที่แข็งแรงพอจะเข้ารหัสเลขคณิตได้ การสร้างของ Gödel ให้ประโยชน์จริงประโยชน์หนึ่งที่ F พิสูจน์ไม่ได้ แต่ผู้ให้เหตุผลที่เป็นมนุษย์ ยืนอยู่นอก F และไตร่ตรองมัน กลับเห็นได้ว่าประโยชน์นั้นจริง — ฉะนั้นไม่มีระบบรูปนัยเดียวใดจับทุกสิ่งที่จิตรู้ได้ครบ และจิตจึงไม่ใช่เครื่องจักร Roger Penrose รื้อฟื้นข้อโต้แย้งนี้ให้ยาวขึ้นใน The Emperor's New Mind (1989) และปกป้องเวอร์ชันที่เสริมกำลังแล้วใน Shadows of the Mind (1994) คำตอบโต้มาตรฐาน สัมมนาหลายทศวรรษนับจาก Paul Benacerraf เป็นต้นมา คือข้อโต้แย้งนี้แอบสอดความแน่นอนแบบเดียวกับที่ทฤษฎีบทความไม่สมบูรณ์ข้อที่สองของ Gödel ห้ามไว้เข้ามาพอดี: การจะ "เห็น" ว่าประโยค Gödel สำหรับ F เป็นจริง ผู้ให้เหตุผลต้องรู้ก่อนแล้วว่า F สมเหตุสมผล และไม่มีระบบที่สมเหตุสมผล — มนุษย์หรือเครื่องจักรก็ตาม — พิสูจน์ความสมเหตุสมผลของตัวเองจากภายในได้ ข้อโต้แย้งนี้ยังสมมติตั้งแต่แรกว่าจิตมนุษย์ถูกจำลองได้ดีในฐานะระบบรูปนัยหนึ่งเดียว ตายตัว สมเหตุสมผล ซึ่งไม่มีอะไรในที่นี้ยืนยันให้การคำนวณ เมื่อสอบข้อกล่าวอ้างนี้จากที่นั้งพยานของตัวเอง รับรองมันไม่ได้ แต่ปรัชญาก็ตอบกลับตรงนี้เหมือนกัน เพราะข้อตั้งก่อตั้งของเครื่องจักรเองมีรูปทรงเดียวกันกับความไวใจตัวเองที่พิสูจน์ไม่ได้ — Church–Turing thesis รับรอง

อาณาเขตของตัวเองไม่ได้ถ้าไม่อาศัยสัญชาตญาณเรื่อง "เซิงกลไก" ที่ไม่มี
ฟอร์มัลลิสต์ใดพิสูจน์ ไม่ต่างจากที่ผู้ให้เหตุผลมนุษย์รับรองความสมเหตุสมผลของ F
จากภายใน F ไม่ได้

Turing knew his own thesis had an edge, because he drew it himself. His 1939 Princeton doctoral thesis, "Systems of Logic Based on Ordinals," introduced oracle machines: Turing machines equipped with a black-box oracle answering questions no Turing machine could resolve unaided. B. Jack Copeland and Diane Proudfoot later named the research program built on that opening "hypercomputation," and Copeland has argued that exotic physical setups — closed timelike curves, or the infinite-proper-time computations permitted in a Malament–Hogarth spacetime — might in principle realize an oracle. The honest objection is the verification problem: even if such a device were built, nothing from outside could ever confirm it had computed a genuinely non-Turing-computable function rather than an extremely large Turing-computable one. Here physics, not logic, casts the deciding vote on whether the thesis bounds all possible computation or only computation as our universe happens to permit it.

Turing รู้ว่าข้อตั้งของตัวเองมีขอบ เพราะเขาเป็นคนขีดมันเอง วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่ Princeton ปี 1939 ของเขา "Systems of Logic Based on Ordinals" เปิดตัวเครื่องออราเคิล (oracle machine): เครื่องทัวริงที่ติดออราเคิลกล่องดำไว้ ตอบคำถามที่เครื่องทัวริงตอบเองไม่ได้ B. Jack Copeland และ Diane Proudfoot ตั้งชื่อโครงการวิจัยที่ออกจากช่องนั้นในภายหลังว่าไฮเปอร์คอมพิวเตอร์ (hypercomputation) และ Copeland โต้แย้งว่าโครงสร้างทางฟิสิกส์ที่แปลกประหลาด — closed timelike curve หรือการคำนวณแบบ infinite-proper-time ที่กาลอวกาศแบบ Malament–Hogarth เปิดทางให้ — อาจทำให้ออราเคิลเป็นจริงได้ ในหลักการ ข้อคัดค้านที่ตรงไปตรงมาคือปัญหาการตรวจสอบยืนยัน (verification problem): ต่อให้สร้างอุปกรณ์แบบนั้นขึ้นมาได้ ก็ไม่มีอะไรจากภายนอกยืนยันได้ว่ามันคำนวณฟังก์ชันที่ non-Turing-computable แท้ๆ ไม่ใช่ฟังก์ชันที่ Turing-computable แต่ใหญ่โตมโหฬาร ตรงนี้ฟิสิกส์ไม่ใช่ตรรกศาสตร์ เป็นผู้ลงคะแนนชี้ขาดว่าข้อตั้งนี้ล้อมการคำนวณที่เป็นไปได้ทั้งหมด หรือล้อมแค่การคำนวณเท่าที่เอกภพของเราเผชิญอนุญาต

Gödel himself licensed far less than his popularizers claim. In his 1951 Gibbs Lecture he stated a disjunction and stopped there: either the human mind is not equivalent to any finite machine, or there exist mathematical problems absolutely undecidable by any means — or both — but he refused to say which, remaining a mathematical Platonist who suspected the first disjunct without ever asserting he had proved it. What Gödel proved is a limit inside formal systems; what Lucas, Penrose, and a century of secondary literature have drawn from it is a conclusion about minds that the theorem itself never reaches.

Gödel เองอนุญาตไว้น้อยกว่าที่คนเผยแพร่งานของเขาอ้างมาก ในการบรรยาย Gibbs Lecture ปี 1951 เขาวางเงื่อนไขแบบ "หรือ" (disjunction) ไว้แล้วหยุดตรงนั้น: จิตมนุษย์ไม่เทียบเท่าเครื่องจักรจำกัดใดๆ หรือไม่ก็มีปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ตัดสินไม่ได้เด็ดขาดไม่ว่าด้วยวิธีใด — หรือทั้งสองอย่าง — แต่เขาปฏิเสธที่จะบอกว่าข้อไหน เขายังเป็นนักเพลโตนิยมทางคณิตศาสตร์ที่เอนไปทางข้อแรกโดยไม่เคยยืนยันว่าตนพิสูจน์มันได้ สิ่งที่ Gödel พิสูจน์คือขีดจำกัดภายในระบบรูปนัย สิ่งที่ Lucas, Penrose และวรรณกรรมรองตลอดหนึ่งศตวรรษดึงออกมาจากมัน คือข้อสรุปเรื่องจิตที่ตัวทฤษฎีบทเองไปไม่ถึง

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 00 named 1936 as the moment the machine fell out of a philosophical proof; this chapter returns to ask what that moment actually licenses. Chapter 01 owns Gödel and Curry–Howard as logic's shared inheritance. Chapter 04 owns the question the Lucas–Penrose argument tries to settle from outside — whether the mind is what the brain computes. Chapter 10 tightens "in principle" into a measurable resource. Chapter 12 shows what proof assistants do with incompleteness once it is treated as an engineering constraint rather than a philosophical verdict.

บทที่ 00 เรียกปี 1936 ว่าเป็นช่วงที่เครื่องจักรหล่นออกมาจากบทพิสูจน์เชิงปรัชญา บทนี้ย้อนกลับไปถามว่าช่วงเวลานั้นอนุญาตอะไรไว้จริงๆ บทที่ 01 เป็นเจ้าของ Gödel และ Curry–Howard ในฐานะมรดกร่วมของตรรกศาสตร์ บทที่ 04 เป็นเจ้าของคำถามที่ข้อโต้แย้งของ Lucas–Penrose พยายามตัดสินจากภายนอก — ว่า

จิตคือสิ่งที่สมองคำนวณหรือไม่ บทที่ 10 ปืบ "ในหลักการ" ให้กลายเป็นทรัพยากรที่วัดได้ บทที่ 12 แสดงว่า proof assistant ทำอะไรกับความไม่สมบูรณ์ เมื่อมันถูกมองเป็นข้อจำกัดเชิงวิศวกรรมแทนคำตัดสินเชิงปรัชญา

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

Is the Church–Turing thesis falsifiable — and would a working hypercomputer refute it, or merely relocate the boundary it draws? Does Gödel's 1951 disjunction ever get resolved, or does it stay open the way the thesis itself does? And if minds turn out to be Turing-equivalent, does that settle functionalism, or only computability — a question this chapter can raise but not answer.

Church–Turing thesis พิสูจน์เท็จได้ (falsifiable) หรือไม่ — และถ้ามี hypercomputer ที่ใช้งานได้จริง มันจะหักล้างข้อตั้งนี้ หรือแค่ย้ายเส้นขอบที่มันขีดไว้? เงื่อนไขแบบ "หรือ" ของ Gödel ในปี 1951 เคยถูกคลี่คลายไหม หรือยังเปิดค้างเหมือนที่ตัวข้อตั้งเองเปิดค้างอยู่? และถ้าจิตกลายเป็นสิ่งที่ Turing-equivalent จริง นั่นยุติข้อถกเถียงเรื่องหน้าที่นิยม (functionalism) หรือยุติแค่เรื่องการคำนวณได้ — คำถามที่บทนี้ตั้งได้แต่ตอบไม่ได้

Go deeper • อ่านต่อ

- B. Jack Copeland, Carl J. Posy, and Oron Shagrir, eds., *Computability: Turing, Gödel, Church, and Beyond* (Cambridge, MA: MIT Press, 2013).

B. Jack Copeland, Carl J. Posy, and Oron Shagrir, eds., *Computability: Turing, Gödel, Church, and Beyond* (Cambridge, MA: MIT Press, 2013).

- Alonzo Church, "An Unsolvable Problem of Elementary Number Theory," *American Journal of Mathematics* 58 (1936): 345–363; Alan Turing, "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem," *Proceedings of the London Mathematical Society*, ser. 2, 42 (1936–37): 230–265, received 28 May 1936 — doi.org/10.1112/plms/s2-42.1.230.

Alonzo Church, "An Unsolvable Problem of Elementary Number Theory," American Journal of Mathematics 58 (1936): 345–363; Alan Turing, "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem," Proceedings of the London Mathematical Society, ser. 2, 42 (1936–37): 230–265, received 28 May 1936 — doi.org/10.1112/plms/s2-42.1.230.

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "The Church-Turing Thesis" — plato.stanford.edu/entries/church-turing.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "The Church-Turing Thesis" — plato.stanford.edu/entries/church-turing.

CHAPTER 10

Complexity

ความซับซ้อน

Second hearing of Part II. Chapter 09 asked what computation can do at all; this one asks what it can do before the universe runs out of patience – and whether that second question is merely practical or cuts as deep as any distinction philosophy has drawn.

การไต่สวนครั้งที่สองของภาค II บทที่ 09 ถามว่าการคำนวณทำอะไรได้บ้างในหลักการ บทนี้ถามว่ามันทำอะไรได้ก่อนเอกภพจะหมดความอดทน — และคำถามที่สองนั้นเป็นแค่เรื่องเชิงปฏิบัติ หรือคมลึกเท่ากับข้อแบ่งแยกใดๆ ที่ปรัชญาเคยขีดไว้

Is "possible in principle but not in practice" a metaphysical category?

"เป็นไปได้ในหลักการแต่ไม่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ" นับเป็นหมวดหมู่เชิงอภิปรัชญาหรือไม่?

In May 1971, at the third ACM Symposium on Theory of Computing, Stephen Cook presented "The Complexity of Theorem-Proving Procedures," proving that Boolean satisfiability — given a formula, does some assignment of true/false to its variables make it true? — has a peculiar property: every problem whose proposed solutions can be *checked* quickly reduces to it. Two years later, cut off from Western journals, Leonid Levin proved the identical theorem in the Soviet Union without having seen Cook's paper — a second independent convergence on the same result, the same shape as Church and Turing thirty-five years earlier. Richard Karp's 1972 paper "Reducibility Among Combinatorial Problems" then showed that twenty-one familiar hard problems — the travelling salesman, graph coloring, clique — are all satisfiability in disguise. Cook, Levin, and Karp had located a single fault line: P, the class of problems solvable quickly, against NP, the class whose

solutions can be checked quickly once found. Whether P equals NP is the most consequential open question in mathematics, and almost every expert believes the answer is no.

Boolean satisfiability มีคุณสมบัติประหลาดข้อหนึ่ง: ทุกปัญหาที่คำตอบเสนาออกมาแล้วตรวจสอบได้เร็ว ล้วนลดรูปมาเป็นมันได้หมด Stephen Cook พิสูจน์ข้อนี้ในบทความ "The Complexity of Theorem-Proving Procedures" ที่เสนอต่องาน ACM Symposium on Theory of Computing ครั้งที่สาม เดือนพฤษภาคม 1971 — โจทย์คือให้สูตรตรรกะมาหนึ่งสูตร แล้วถามว่ามีการกำหนดค่าจริง/เท็จให้ตัวแปรแบบใดแบบหนึ่งที่ทำให้สูตรเป็นจริงหรือไม่ สองปีต่อมา Leonid Levin พิสูจน์ทฤษฎีบทเดียวกันเป๊ะในสหภาพโซเวียต ถูกตัดขาดจากวารสารตะวันตก ไม่เคยเห็นบทความของ Cook — การรู้เข้าหากันโดยอิสระครั้งที่สองสู่ผลลัพธ์เดียวกัน รูปทรงเดียวกับ Church และ Turing เมื่อสามสิบห้าปีก่อนหน้า บทความของ Richard Karp ปี 1972 เรื่อง "Reducibility Among Combinatorial Problems" ตามมาชี้ว่าปัญหายากที่คุ้นหน้ากันดี 21 ปัญหา — พนักงานขายเดินทาง (travelling salesman), การระบายสีกราฟ, คลิค (clique) — ล้วนเป็น satisfiability ที่แปลงร่างมา Cook, Levin และ Karp ระบุรอยแยกเดียวกันได้: P คือคลาสของปัญหาที่แก้ได้เร็ว ส่วน NP คือคลาสที่คำตอบตรวจสอบได้เร็วเมื่อหาเจอแล้ว P เท่ากับ NP หรือไม่ คือคำถามเปิดที่สะเทือนมากที่สุดในคณิตศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญแทบทุกคนเชื่อว่าคำตอบคือไม่เท่า

Scott Aaronson's 2011 manifesto "Why Philosophers Should Care About Computational Complexity" argues that this is not a technicality philosophy can set aside as an engineering detail. Classical epistemic logic assumes an agent who believes all the logical consequences of what she believes — logical omniscience — and treats the assumption as an idealization, the way physics idealizes frictionless planes. Complexity theory shows it is not an idealization but an impossibility: for many ordinary beliefs, deriving every consequence would outlast the universe even granted every computer humanity could ever build. Aaronson extends the same lens to Hume's prob-

lem of induction, to Newcomb's problem, and to economic rationality — in each case, a puzzle that looked purely conceptual turns out to have a computational skeleton nobody had priced in.

ปรัชญาโละเรื่องนี้ทั้งเป็นรายละเอียดทางวิศวกรรมไม่ได้ แกลงการณ์ปี 2011 ของ Scott Aaronson เรื่อง "Why Philosophers Should Care About Computational Complexity" ได้แย้งไว้อย่างนั้น ตรรกศาสตร์เชิงญาณ (epistemic logic) แบบคลาสสิกสมมติผู้กระทำที่เชื่อผลสืบเนื่องเชิงตรรกะทุกข้อของสิ่งที่ตนเชื่อ — ความรอบรู้เชิงตรรกะ (logical omniscience) — และถือว่าข้อสมมตินี้เป็นอุดมคติ แบบที่ฟิสิกส์อุดมคติระนาบไร้แรงเสียดทาน ทฤษฎีความซับซ้อนชี้ว่ามันไม่ใช่อุดมคติ แต่เป็นไปได้: ความเชื่อธรรมดาจำนวนมาก ถ้าจะอนุมานผลสืบเนื่องให้ครบทุกข้อ ต้องใช้เวลานานเกินอายุเอกภพ ต่อให้ยกคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องที่มนุษยชาติสร้างได้มาให้หมดก็ตาม Aaronson ส่องเลนส์เดียวกันนี้ไปที่ปัญหาการอุปนัยของ Hume ปัญหาของ Newcomb และเหตุผลเชิงเศรษฐศาสตร์ — ทุกกรณี ปริศนาที่ดูเป็นเรื่องมโนทัศน์ล้วนๆ กลับมีโครงเชิงคำนวณซ่อนอยู่ข้างในที่ไม่มีใครเคยตีราคาไว้

The clearest case of that skeleton is what P vs NP says about creativity. Checking a completed Sudoku, or a proposed mathematical proof, takes a fixed, modest amount of work regardless of how the answer was found; searching the space of all possible arrangements or all possible proofs is — if $P \neq NP$ — exponentially harder in the worst case, no matter how cleverly the search is organized. A mathematician's flash of insight, the moment a proof strategy presents itself, may be doing something no systematic algorithm can replace: recognizing is cheap, finding is not, and the distance between them is precisely what complexity theory measures. Chess supplies an older, purer instance of the same gap. Ernst Zermelo proved in 1913 that chess is *determined* — one of "White forces a win," "Black forces a win," or "both force at worst a draw" is simply true, since the game tree is finite. Nobody knows which, because "finite" and "searchable" are different claims;

the game tree is too large for exhaustive analysis by any device anyone expects to build. "Solved in principle" and "true" turn out to be much further apart than either word suggests.

โครงนั้นเห็นชัดที่สุดในสิ่งที่ P vs NP บอกเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ การตรวจซูโดกุที่เต็มเสร็จแล้ว หรือบทพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ที่เสนอมา ใช้แรงงานเท่าเดิมและไม่มาก ไม่ว่าคำตอบนั้นจะได้มาอย่างไร แต่การไล่ค้นปริภูมิของการจัดเรียงที่เป็นไปได้ทั้งหมด หรือบทพิสูจน์ที่เป็นไปได้ทั้งหมด — ถ้า $P \neq NP$ — ยากขึ้นแบบยกกำลัง (exponentially) ในกรณีเลวร้ายที่สุด จัดระเบียบการค้นให้ฉลาดแค่ไหนก็ไม่ช่วย ปรกาศความเข้าใจของนักคณิตศาสตร์ วินาทีที่กลยุทธ์การพิสูจน์ผุดขึ้นมาเอง อาจกำลังทำสิ่งที่ไม่มีอัลกอริทึมเชิงระบบใดแทนได้: จำได้ว่าถูกนั้นถูก หามันเจอนั้นแพง และระยะห่างระหว่างสองอย่างนี้คือสิ่งที่ทฤษฎีความซับซ้อนวัดพอดี หากกรูให้ตัวอย่างที่เก่ากว่าและบริสุทธิ์กว่าของช่องว่างเดียวกัน Ernst Zermelo พิสูจน์ในปี 1913 ว่าหากกรูกกำหนดผลไว้แล้ว (determined) — หนึ่งในสามข้อ "ขาวบังคับให้ชนะได้" "ดำบังคับให้ชนะได้" หรือ "ทั้งสองฝ่ายบังคับได้อย่างน้อยที่สุดคือเสมอ" เป็นจริงแน่นอน เพราะต้นไม้เกม (game tree) ของมันจำกัด ไม่มีใครรู้ว่าข้อไหน เพราะ "จำกัด" กับ "ค้นหาได้ทั่วถึง" เป็นข้อกล่าวอ้างคนละเรื่อง ต้นไม้เกมใหญ่เกินกว่าอุปกรณ์ใดๆ ที่ใครคาดหวังว่าจะสร้างขึ้นได้จะวิเคราะห์ครบทุกกรณี "แก้ได้ในหลักการ" กับ "จริง" ห่างกันมากกว่าที่คำสองคำนั้นบอกเป็นนัย

Herbert Simon anticipated the gap from the other direction, decades before complexity theory could measure it. His *Administrative Behavior* (1947) and "A Behavioral Model of Rational Choice" (*Quarterly Journal of Economics* 69, 1955: 99–118) replaced the classical agent — who surveys every option and every consequence before choosing the best — with a *satisficer*, who stops at the first option clearing a "good enough" threshold. Simon meant this as psychology, a description of how managers and shoppers actually decide; complexity theory later gave it a floor that is not psychological at all. Any

agent operating under a real time budget — human, corporation, or algorithm — is a bounded-rational agent as a matter of physical necessity, whether or not it wants to be.

Herbert Simon เห็นช่องว่างนี้จากอีกด้าน หลายทศวรรษก่อนทฤษฎีความซับซ้อนจะวัดมันได้ หนังสือ *Administrative Behavior* (1947) และบทความ "A Behavioral Model of Rational Choice" (*Quarterly Journal of Economics* 69, 1955: 99–118) ของเขาถอดผู้กระทำให้แบบคลาสสิก — ผู้สำรวจตัวเลือกและผลลัพธ์ทุกข้อก่อนเลือกตัวที่ดีที่สุด — ออก แล้วใส่ผู้กระทำให้แบบ *satisficing* (การพอใจแค่ว่าพอ) เข้าไปแทน คนที่หยุดตรงตัวเลือกแรกที่ผ่านเกณฑ์ "ดีพอ" Simon ตั้งใจให้เป็นจิตวิทยาเป็นคำอธิบายว่าผู้จัดการและคนซื้อของตัดสินใจกันจริงๆ อย่างไร ทฤษฎีความซับซ้อนมาทีหลังและวางพื้นให้มันใหม่ พื้นที่ไม่เกี่ยวกับจิตวิทยาเลย ผู้กระทำใดก็ตามที่ทำงานได้จบเวลาจริง — มนุษย์ บริษัท หรืออัลกอริทึม — เป็นผู้กระทำที่มีเหตุผลมีขอบเขต (*bounded rationality*) โดยความจำเป็นทางกายภาพ อยากรู้หรือไม่อยากรู้ก็ตาม

The same fault line, treated as a resource rather than an obstacle, built modern cryptography. Whitfield Diffie and Martin Hellman's "New Directions in Cryptography" (*IEEE Transactions on Information Theory* 22, 1976: 644–654) proposed that a "trapdoor one-way function" — easy to compute forward, computationally infeasible to invert without a secret key — could let two strangers agree on a shared secret over an open channel, though the paper offered no working example. RSA supplied one soon after: multiplying two three-hundred-digit primes takes a processor milliseconds; factoring the product back into its primes is believed, by every known method, to take longer than the universe has existed. Every padlock icon in a browser rests not on a proof but on an unproven complexity conjecture — one-way functions are, quite literally, the applied physics of keeping a secret.

รอยแยกเดียวกันนั้น เมื่อถูกใช้เป็นทรัพยากรแทนที่จะเป็นอุปสรรค สร้างวิทยาการเข้ารหัสสมัยใหม่ขึ้นมา บทความ "New Directions in Cryptography" ของ Whitfield Diffie และ Martin Hellman (*IEEE Transactions on Information*

Theory 22, 1976: 644–654) เสนอว่าฟังก์ชันประตูกลทางเดียว (trapdoor one-way function) — คำนวณไปข้างหน้าง่าย ผกผันกลับโดยไม่มีกุญแจลับแทบเป็นไปได้ในเชิงคำนวณ — จะทำให้คนแปลกหน้าสองคนตกลงความลับร่วมกันผ่านช่องทางเปิดได้ ด้วยความเองไม่มีตัวอย่างที่ใช้งานจริงเสนอไว้ RSA ให้ตัวอย่างนั้นในเวลาไม่นานต่อมา: การคูณจำนวนเฉพาะสามร้อยหลักสองตัวกินเวลาโปรเซสเซอร์ระดับมิลลิวินาที ส่วนการแยกตัวประกอบผลคูณกลับเป็นจำนวนเฉพาะเดิม เชื่อกันว่าทุกวิธีที่รู้จักจะใช้เวลานานกว่าอายุของเอกภพ ไอคอนแม่กุญแจทุกอันบนเบราวเซอร์วางอยู่บนข้อคาดการณ์เชิงความซับซ้อนที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ ไม่ได้วางอยู่บนบทพิสูจน์ — ฟังก์ชันทางเดียว (one-way function) คือฟิสิกส์ประยุกต์ของการเก็บความลับ ตามความหมายตรงตัวเป๊ะๆ

Complexity theory's strangest offspring reworks what a proof even is. Shafi Goldwasser, Silvio Micali, and Charles Rackoff's "The Knowledge Complexity of Interactive Proof-Systems" (17th ACM Symposium on Theory of Computing, Providence, 1985; full version, *SIAM Journal on Computing* 18, 1989: 186–208) showed that a prover can convince a verifier a statement is true — "these two graphs are isomorphic," "I know the password" — through an interactive back-and-forth whose transcript, read afterward by anyone who wasn't part of the exchange, proves nothing at all. The evidential force lives entirely in the live interrogation and its shrinking probability of letting a cheat through, not in a static object anyone can inspect later. That breaks with every proof from Euclid onward, where a proof is a fixed thing you hand someone and they check alone; here philosophy has grounds to object that computation has redefined "proof" to mean something merely statistical, and complexity theory's honest answer is that the older picture of certainty was never available at scale in the first place — chapter 12 finishes that argument.

ลูกที่แปลกที่สุดของทฤษฎีความซับซ้อนรื้อนิยามของคำว่า "บทพิสูจน์" ใหม่ทั้งอัน บทความ "The Knowledge Complexity of Interactive Proof-Systems" ของ Shafi Goldwasser, Silvio Micali และ Charles Rackoff (17th ACM Symposium on Theory of Computing, Providence, 1985; ฉบับเต็มใน *SIAM Journal on Computing* 18, 1989: 186–208) แสดงว่าผู้พิสูจน์ (prover) โน้มน้าวผู้ตรวจสอบ

(verifier) ให้เชื่อว่าข้อความหนึ่งเป็นจริงได้ — "กราฟสองอันนี้ isomorphic กัน" "ฉันรู้รหัสผ่าน" — ผ่านการโต้ตอบไปมาแบบสด และบันทึกบทสนทนาของการโต้ตอบนั้น เมื่อคนที่ไม่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนมาอ่านย้อนหลัง พิสูจน์อะไรไม่ได้เลยสักอย่าง น้ำหนักเชิงหลักฐานอยู่ที่การซักถามสด (live interrogation) และความน่าจะเป็นที่หกลงเรื่อยๆ ของการปล่อยคนโก่งลอดผ่าน ไม่ได้อยู่ที่วัตถุหนึ่งที่ใครจะหยิบมาตรวจย้อนหลังได้ นั่นแตกต่างกับบทพิสูจน์ทุกชิ้นนับแต่ Euclid เป็นต้นมา ที่บทพิสูจน์คือของตายตัวซึ่งยื่นให้ใครคนหนึ่งไปตรวจเองตามลำพัง ตรงนี้ปรัชญามีเหตุผลจะคัดค้านว่าการคำนวณนิยาม "บทพิสูจน์" ใหม่ให้เหลือแค่เรื่องเชิงสถิติ คำตอบตรงไปตรงมาของทฤษฎีความซับซ้อนคือ ภาพความแน่นอนแบบเก่านั้นไม่เคยมีจริงในระดับใหญ่มาตั้งแต่ต้น — บทที่ 12 จะปิดข้อโต้แย้งนี้ให้จบ

Whether "possible in principle but not in practice" earns the name meta-physical depends on whether the boundary is fixed or merely historical. Worst-case complexity classes are mathematical facts, but real instances are not always worst cases: practical SAT solvers now settle satisfiability questions with millions of variables that theory calls intractable, because most real formulas are far from the adversarial examples the proofs are built on. The gap between " $P \neq NP$ " and "this particular problem, today, on this hardware, is out of reach" is where sociology and engineering quietly do the work that pure complexity theory cannot yet certify.

"เป็นไปได้ในหลักการแต่ไม่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ" จะสมควรได้ชื่อว่าเชิงอภิปรายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าเส้นขอบนั้นตายตัว หรือเป็นแค่เรื่องเชิงประวัติศาสตร์ คลาสความซับซ้อน (complexity class) แบบกรณีเลวร้ายที่สุดเป็นข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์ แต่ตัวอย่างจริงไม่ได้เป็นกรณีเลวร้ายที่สุดเสมอไป: ตัวแก้ SAT เชิงปฏิบัติทุกวันนี้ปิดคำถาม satisfiability ที่มีตัวแปรเป็นล้านตัวได้ ทั้งที่ทฤษฎีเรียกมันว่าแก้ไม่ได้ในทางปฏิบัติ (intractable) เพราะสูตรจริงส่วนใหญ่อยู่ไกลจากตัวอย่างปฏิปักษ์ (adversarial examples) ที่บทพิสูจน์เหล่านั้นสร้างขึ้นบนฐานของมัน ช่องว่างระหว่าง " $P \neq NP$ " กับ "ปัญหาข้อนี้โดยเฉพาะ วันนี้ บนฮาร์ดแวร์นี้ อยู่นอกเอื้อม" คือจุดที่สังคมวิทยาและวิศวกรรมทำงานเจียวๆ แทนสิ่งที่ทฤษฎีความซับซ้อนล้วนๆ ยังรับรองไม่ได้

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 09 established what computation can do at all; this chapter measures what it can do inside a clock. Chapter 03 asked whether machine testimony counts as knowledge; interactive proof is that question with a probability attached. Chapter 06 meets the same impossibility-result shape in algorithmic fairness. Chapter 11 takes up Kolmogorov complexity, the cousin of computational complexity that measures description length rather than running time.

บทที่ 09 วางไว้ว่าการคำนวณทำอะไรได้บ้างในหลักการ บทนี้วัดว่ามันทำอะไรได้ภายในเวลาที่มีจำกัด บทที่ 03 ถามว่าคำให้การของเครื่องจักรนับเป็นความรู้หรือไม่ interactive proof คือคำถามข้อนั้นที่ติดความน่าจะเป็นมาด้วย บทที่ 06 เจอรูปแบบผลลัพธ์ความเป็นไปไม่ได้แบบเดียวกันในความเป็นธรรมเชิงอัลกอริทึม (algorithmic fairness) บทที่ 11 รับช่วงต่อด้วย Kolmogorov complexity ญาติของความซับซ้อนเชิงคำนวณที่วัดความยาวคำอธิบายแทนเวลาในการรัน

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If P vs NP were resolved tomorrow, would it settle a metaphysical question or only a mathematical one? Does the gap between worst-case hardness and real-world tractability mean complexity classes describe the world, or only the adversaries mathematicians have chosen to imagine? And if bounded rationality is a physical necessity for any agent, what is left of the classical picture of a fully rational ideal observer that philosophy built its theories of knowledge and choice around?

ถ้า P vs NP ถูกคลี่คลายพรุ่งนี้ มันยุติคำถามเชิงอภิปราย หรือยุติแค่คำถามเชิงคณิตศาสตร์? ช่องว่างระหว่างความยากแบบกรณีเลวร้ายที่สุดกับความแก้ได้จริงในโลกจริง แปลว่าคลาสความซับซ้อนอธิบายโลก หรืออธิบายแค่ปฏิกิริยาที่นักคณิตศาสตร์เลือกจะจินตนาการขึ้นมา? และถ้าเหตุผลมีขอบเขต (bounded rationality) เป็นความจำเป็นทางกายภาพของผู้กระทำทุกราย ภาพคลาสสิกของผู้สังเกตการณ์ในอุดมคติที่มีเหตุผลเต็มเปี่ยม ภาพที่ปรัชญาสร้างทฤษฎีความรู้และการเลือกขึ้นมาบนมัน ยังเหลืออะไรอยู่?

Go deeper • อ่านต่อ

- Scott Aaronson, *Quantum Computing Since Democritus* (Cambridge: Cambridge University Press, 2013).

Scott Aaronson, *Quantum Computing Since Democritus* (Cambridge: Cambridge University Press, 2013).

- Stephen Cook, "The Complexity of Theorem-Proving Procedures," *Proceedings of the Third Annual ACM Symposium on Theory of Computing* (1971): 151–158; Scott Aaronson, "Why Philosophers Should Care About Computational Complexity" (2011) — arxiv.org/abs/1108.1791.

Stephen Cook, "The Complexity of Theorem-Proving Procedures," *Proceedings of the Third Annual ACM Symposium on Theory of Computing* (1971): 151–158; Scott Aaronson, "Why Philosophers Should Care About Computational Complexity" (2011) — arxiv.org/abs/1108.1791.

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Computational Complexity Theory" — plato.stanford.edu/entries/computational-complexity.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Computational Complexity Theory" — plato.stanford.edu/entries/computational-complexity.

CHAPTER 11

Information

สารสนเทศ

Third hearing of Part II. Chapters 09 and 10 measured what computation can do and how long it takes; this one asks what computation actually moves when it runs at all — and whether that thing is the whole world, or a very useful abstraction from it.

การไต่สวนครั้งที่สามของภาค II บทที่ 09 และ 10 วัดไปแล้วว่าการคำนวณทำอะไรได้ และใช้เวลานานเท่าไร บทนี้ถามสิ่งที่อยู่ก่อนหน้านี้: เวลาการคำนวณทำงาน มันเคลื่อนอะไรกันแน่ — และสิ่งนั้นคือโลกทั้งใบ หรือเป็นเพียง abstraction ที่สกัดออกมาจากโลกและใช้ได้ดีมาก

Is information the stuff the world is made of?

สารสนเทศคือเนื้อวัสดุที่โลกทั้งใบก่อขึ้นมาหรือไม่?

Claude Shannon opened "A Mathematical Theory of Communication" in the *Bell System Technical Journal* in July and October 1948 with a sentence that would outlive the telephone-switching problem it was written to solve: "Frequently the messages have meaning; that is, they refer to or are correlated according to some system with certain physical or conceptual entities. These semantic aspects of communication are irrelevant to the engineering problem." Chapter 00 quoted the line to mark computing's original forgetting; this chapter audits what the bracket actually bought, and what it cost. What Shannon needed was a way to quantify how much a signal could be compressed and how reliably it could survive noise, regardless of what it was about — and his measure, entropy, $H = -\sum p \log p$, does exactly that. A page of Shakespeare and a page of the same length generated by a fair coin flip can carry identical Shannon information if their symbol frequencies match, because the quantity is about surprise, not significance. The bracket was honest and correct for the problem in front of him. It has been treated

as a metaphysics ever since — a discipline that can measure information without asking what it is of eventually builds systems it can quantify and cannot interpret, and that gap is this chapter's subject.

ประโยคเปิดของ Claude Shannon อยู่ยืนยาวกว่าปัญหาการสลับสายโทรศัพท์ที่มันถูกเขียนขึ้นมาแก้ เขาเปิดบทความ "A Mathematical Theory of Communication" ใน Bell System Technical Journal เดือนกรกฎาคมและตุลาคม 1948 ว่า "บ่อยครั้งที่ข้อความมีความหมาย นั่นคือ มันอ้างถึงหรือมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่มีอยู่จริงทางกายภาพหรือทางคณิตศาสตร์บางระบบ แม้จะมีความหมาย (semantic) เหล่านี้ของการสื่อสารไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาเชิงวิศวกรรม" บทที่ 00 ยกประโยคนี้นมาปกหมุดการพิมพ์ครั้งแรกของวงการคำนวณ บทนี้ตรวจบัญชีว่าวงเล็บนั้นชื่ออะไรมาได้ และจ่ายอะไรไป สิ่งที่ Shannon ต้องการคือเครื่องมือบอกว่าสัญญาณหนึ่งบีบอัดได้แค่ไหน และทนสัญญาณรบกวนได้แค่ไหน โดยไม่ต้องสนว่ามันพูดถึงอะไร เอนโทรปี (entropy) $H = -\sum p \log p$ ของเขาทำงานนั้นได้พอดี หน้ากระดาษจากงานของ Shakespeare กับหน้ากระดาษยาวเท่ากันที่ได้จากการโยนเหรียญที่ยุติธรรม มีสารสนเทศแบบ Shannon เท่ากันได้ ถ้าความถี่ของสัญลักษณ์ตรงกัน เพราะปริมาณนี้วัดความประหลาดใจ ไม่ใช่ความสำคัญ วงเล็บนั้นชื่อตรงและถูกต้องกับปัญหาที่วางอยู่ตรงหน้าเขา แต่คนรุ่นหลังอ่านมันเป็นอภิปราย สาขาวิชาที่วัดสารสนเทศได้โดยไม่ต้องถามว่าเป็นสารสนเทศของอะไร ลงเอยด้วยการสร้างระบบที่วัดปริมาณได้ แต่ตีความไม่ได้ และช่องว่างนั้นคือเรื่องของบทนี้

Shannon's entropy measures a message against a known probability distribution of possible messages; it says nothing about a single object's own intrinsic structure. Andrei Kolmogorov's "Three Approaches to the Quantitative Definition of Information" (*Problems of Information Transmission* 1, no. 1, 1965) supplied that: the complexity of a string is the length of the shortest program that outputs it and stops. A million zeros compresses to a short program ("print 0, one million times"); a string of the same length generated by fair coin flips compresses, with overwhelming probability, to nothing shorter than itself — a formal definition of randomness as incompressibility. Kolmogorov was not first. Ray Solomonoff had described algorithmic probability independently at Caltech in 1960 and published "A Formal Theory of Inductive Inference" (*Information and Control* 7, 1964: 1–

22, 224–254) for a different purpose entirely: not measuring randomness but formalizing induction itself. Solomonoff's universal prior weights every hypothesis by the length of the shortest program that generates the observed data, turning "prefer the simplest explanation" from a maxim into an equation — Occam's razor with a ruler. Solomonoff's work went almost unnoticed until Kolmogorov's later, more rigorously presented papers cited it; priority runs one way, fame ran the other, and Jorma Rissanen's minimum description length principle (1978) turned the same idea into a working tool for choosing between statistical models.

เอนโทรปีของ Shannon วัดข้อความหนึ่งเทียบกับการแจกแจงความน่าจะเป็นที่รู้อยู่แล้วของข้อความที่เป็นไปได้ มันไม่บอกอะไรเลยเกี่ยวกับโครงสร้างในตัวของวัตถุชิ้นเดียว สิ่งที่ยกได้คือบทความ "Three Approaches to the Quantitative Definition of Information" ของ Andrei Kolmogorov (Problems of Information Transmission 1, no. 1, 1965) ความซับซ้อนโคลโมโกรอฟ (Kolmogorov complexity) ของสตริงหนึ่งคือความยาวของโปรแกรมที่สั้นที่สุดที่พิมพ์สตริงนั้นออกมาแล้วหยุด เลขศูนย์หนึ่งล้านตัวย่อลงเหลือโปรแกรมสั้นๆ ("พิมพ์ 0 หนึ่งล้านครั้ง") สตริงยาวเท่ากันที่ได้จากการโยนเหรียญยุติธรรม แทบทุกกรณีย่อให้สั้นกว่าตัวมันเองไม่ได้ นั่นคือนิยามเชิงรูปนัยของความสับสน: บีบอัดไม่ได้ (incompressibility) Kolmogorov ไม่ใช่คนแรก Ray Solomonoff อธิบายความน่าจะเป็นเชิงอัลกอริทึม (algorithmic probability) ด้วยตัวเองที่ Caltech ตั้งแต่ปี 1960 และตีพิมพ์ "A Formal Theory of Inductive Inference" (Information and Control 7, 1964: 1–22, 224–254) เพื่อจุดประสงค์คนละอย่าง ไม่ใช่วัดความสับสน แต่ทำให้การอุปนัยเป็นรูปนัย prior สากล (universal prior) ของ Solomonoff ให้น้ำหนักสมมติฐานทุกข้อตามความยาวของโปรแกรมที่สั้นที่สุดที่สร้างข้อมูลที่สังเกตได้ "เลือกคำอธิบายที่ง่ายที่สุด" จึงเลิกเป็นคติพจน์และกลายเป็นสมการ — มีดโกนของ Occam ที่มีไม้บรรทัดกำกับ งานของ Solomonoff แทบไม่มีใครเหลียวแล จนบทความรุ่นหลังของ Kolmogorov ที่เรียบเรียงเข้มงวดกว่าอ้างถึงมัน ความเป็นคนแรกไปทางหนึ่งชื่อเสียงไปอีกทาง ส่วนหลักความยาวคำอธิบายน้อยที่สุด (minimum description length, MDL) ของ Jorma Rissanen ปี 1978 ทำไฉนทีเดียวกันให้เป็นเครื่องมือใช้งานจริงสำหรับเลือกกระหว่างโมเดลทางสถิติ

Rolf Landauer supplied the fact that keeps information from floating free of physics altogether. "Irreversibility and Heat Generation in the Computing Process" (*IBM Journal of Research and Development* 5, 1961: 183–191) showed that erasing one bit of memory — a logically irreversible operation, since the bit's prior state cannot be recovered from its blank successor — necessarily dissipates a minimum quantity of heat, on the order of $kT \ln 2$. The claim sat as a theoretical curiosity for half a century until Antoine Bérut and colleagues built a single colloidal particle in a bistable potential and measured the predicted heat directly, published as "Experimental Verification of Landauer's Principle Linking Information and Thermodynamics" (*Nature* 483, 2012: 187–189). Landauer's own slogan, "information is physical," is not a metaphor: a bit erased anywhere in the universe has a thermodynamic price tag, which is exactly why Maxwell's demon — the imagined creature that seems to violate the second law of thermodynamics by sorting fast molecules from slow ones for free — turns out to owe its debt not at the sorting but at the moment it must erase its own memory of which molecule went where.

สิ่งที่ยึดสารสนเทศไว้กับฟิสิกส์ไม่ให้ลอยหลุดไปเป็นอิสระ มาจาก Rolf Landauer และถูกเรียกภายหลังว่าหลักการแลนเดาเออร์ (Landauer's principle) บทความ "Irreversibility and Heat Generation in the Computing Process" (*IBM Journal of Research and Development* 5, 1961: 183–191) แสดงว่าการลบความจำหนึ่งบิตต้องปล่อยความร้อนออกมาอย่างน้อยในระดับ $kT \ln 2$ — ปฏิบัติการนี้ย้อนกลับไม่ได้เชิงตรรกะ เพราะสถานะก่อนหน้าของบิตกู้คืนจากสถานะว่างที่ตามมาไม่ได้ ข้อกล่าวอ้างนั้นอนเป็นเรื่องน่าสนใจเชิงทฤษฎีอยู่ครั้งศตวรรษ จน Antoine Bérut กับทีมสร้างอนุภาคคอลลอยด์เดี่ยวในศักย์แบบสองสถานะ (bistable potential) แล้ววัดความร้อนที่หายไ้ได้ตรงๆ ตีพิมพ์เป็น "Experimental Verification of Landauer's Principle Linking Information and Thermodynamics" (*Nature* 483, 2012: 187–189) คำขวัญของ Landauer เอง "สารสนเทศคือสิ่งเชิงกายภาพ" ไม่ใช่คำอุปมา บิตที่ถูกลบ ไม่ว่าที่ไหนในเอกภพ มีป้ายราคาทางเทอร์โมไดนามิกส์ติดอยู่ ปิศาจของ Maxwell จึงจ่ายหนี้ในที่ที่ไม่มีใครคาด — สิ่งมีชีวิตในจินตนาการตัวนั้น

ดูเหมือนละเมียดกฎข้อที่สองของเทอร์โมไดนามิกส์ได้ ด้วยการแยกโมเลกุลเร็วออกจากโมเลกุลช้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่หนี้ไม่ได้เกิดตอนแยก มันเกิดตอนที่มันต้องลบความจำของตัวเองว่าโมเลกุลไหนไปทางไหน

John Archibald Wheeler took the physical entanglement of information and pushed it all the way to ontology. "Information, Physics, Quantum: The Search for Links," delivered at a Santa Fe Institute meeting in 1989 and published the following year, proposed that "every it — every particle, every field of force, even the spacetime continuum itself — derives its function, its meaning, its very existence entirely" from "the apparatus-elicited answers to yes-or-no questions, binary choices, bits." Existence, on this reading, is downstream of measurement. Luciano Floridi's philosophy of information generalizes the same instinct into a proposed successor discipline to metaphysics, built on the claim that reality is best described at "levels of abstraction" defined by the observables a system tracks — informational structure, not stuff, as what is ultimately real.

John Archibald Wheeler ผลักความพัวพันเชิงกายภาพของสารสนเทศไปจนสุดทางถึงภววิทยา (ontology) บทความ "Information, Physics, Quantum: The Search for Links" ที่เขาบรรยายในงานประชุมของ Santa Fe Institute ปี 1989 และตีพิมพ์ปีถัดมา เสนอว่า "ทุก it — อนุภาคทุกตัว สนามแรงทุกสนาม แม้แต่ตัวความต่อเนื่องของกาลอวกาศเอง — ได้รับหน้าที่ ความหมาย และการมีอยู่ของตัวมันทั้งหมด" มาจาก "คำตอบที่อุปกรณ์ดึงออกมาจากคำถามใช่หรือไม่ใช่ ตัวเลือกรฐานสอง บิต" อ่านแบบนี้ การมีอยู่คือสิ่งที่ตามหลังการวัด ปรัชญาสารสนเทศของ Luciano Floridi ขยายสัญญาณเดียวกันขึ้นเป็นสาขาที่เสนอตัวสืบทอดตำแหน่งของอภิปรัชญาฐานของมันคือข้ออ้างว่าความเป็นจริงอธิบายได้ดีที่สุดที่ "ระดับของ abstraction" ที่นิยามด้วยสิ่งที่สังเกตได้ (observables) ที่ระบบหนึ่งติดตาม โครงสร้างเชิงสารสนเทศไม่ใช่วัตถุ คือสิ่งที่จริงในท้ายที่สุด

Here the examination turns, because a fact about physical cost is not the same claim as a fact about physical constitution, and philosophy is entitled to press exactly that distinction. Landauer proved that erasing information costs energy; he did not thereby prove that energy, mass, and spacetime are

made of information rather than merely correlated with it whenever computation happens inside them. Floridi's own framework quietly concedes the point by making "information" relative to a chosen level of abstraction — a physicist's level and a biologist's level carve the same event into different informational units, which is difficult to square with information being the one substrate underneath both. Wheeler's participatory universe remains a research program rather than an established result, and most physicists who work on quantum foundations treat "it from bit" as a suggestive slogan, not a settled dependency. The identification overreaches exactly where Shannon's original bracket was most honest: a theory that measures information while setting meaning aside cannot, without further argument, turn around and claim that meaning was never there to set aside.

ตรงนี้การชักถามหันหัวกลับ เพราะข้อเท็จจริงเรื่องต้นทุนเชิงกายภาพไม่ใช่ข้ออ้างเดียวกับข้อเท็จจริงเรื่ององค์ประกอบเชิงกายภาพ และปรัชญามีสิทธิ์กดที่รอยแยกนั้นตรงๆ Landauer พิสูจน์ว่าการลบสารสนเทศมีต้นทุนเป็นพลังงาน เขาไม่ได้พิสูจน์ตามมาว่าพลังงาน มวล และกาลอวกาศ สร้างขึ้นจาก สารสนเทศ แทนที่จะเพียงสัมพันธ์กับมันทุกครั้งที่การคำนวณเกิดขึ้นข้างในนั้น กรอบคิดของ Floridi เองยอมรับประเด็นนี้อยู่หลายๆ ด้วยการทำให้ "สารสนเทศ" สัมพันธ์กับระดับของ abstraction ที่เลือกไว้ — ระดับของนักฟิสิกส์กับระดับของนักชีววิทยาหันเหตุการณ์เดียวกันออกเป็นหน่วยสารสนเทศคนละชุด และชุดคนละอย่างนั้นเข้ากันได้ยากกับการที่สารสนเทศเป็นสารตั้งต้นหนึ่งเดียวได้ทั้งสองระดับ เอกภพเชิงมีส่วนร่วม (participatory universe) ของ Wheeler ยังเป็นโครงการวิจัย ไม่ใช่ผลลัพธ์ที่ยืนยันแล้ว และนักฟิสิกส์ส่วนใหญ่ที่ทำงานด้านรากฐานควอนตัมถือว่า it from bit (สสารจากบิต) เป็นคำขวัญที่ชวนคิด ไม่ใช่การพึ่งพาที่ยุติแล้ว การระบุตัวตนแบบนี้ยื่นเกินไปตรงจุดที่วงเล็บดั้งเดิมของ Shannon ชี้อตรงที่สุดพอดี ทฤษฎีที่วัดสารสนเทศได้ด้วยการกันความหมายออกไป จะหันกลับมาอ้างว่าความหมายไม่เคยมีอยู่ให้กันออกตั้งแต่แรก โดยไม่มีข้อโต้แย้งเพิ่ม ไม่ได้

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 00 quoted Shannon's bracket to mark computing's forgetting; this chapter audits it in full. Chapter 01 keeps to Shannon's earlier, narrower 1937 circuit work. Chapter 02 takes up Floridi's informational realism as a question about what a program is. Chapter 10 supplies the sibling notion — computational complexity measures time, Kolmogorov complexity measures description length, and the two rarely coincide. Chapter 15 takes digital physics — it-from-bit's descendants, from Zuse to Wolfram — to the question of whether the universe itself computes.

บทที่ 00 ยกวงเล็บของ Shannon มาปิดหุ้มการลืมของวงการคำนวณ บทนี้ตรวจบัญชีมันเต็มจำนวน บทที่ 01 อยู่กับงานวงจรปี 1937 ของ Shannon ที่เก่ากว่าและแคบกว่า บทที่ 02 หยิบสำนิยมเชิงสารสนเทศ (informational realism) ของ Floridi มาตั้งเป็นคำถามว่าโปรแกรมหนึ่งคืออะไร บทที่ 10 ให้แนวคิดพี่น้องของมัน — ความซับซ้อนเชิงคำนวณวัดเวลา Kolmogorov complexity วัดความยาวคำอธิบาย ทั้งสองแทบไม่เคยตรงกัน บทที่ 15 พาฟิสิกส์เชิงดิจิทัล (digital physics) ทายาทของ it from bit ตั้งแต่ Zuse ถึง Wolfram ไปหาคำถามว่าเอกภพเองคำนวณหรือไม่

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If Kolmogorov complexity is uncomputable in general — no algorithm can determine the shortest program for an arbitrary string — what does that limit say about how far Occam's razor can ever be mechanized? Does Landauer's principle really license "information is physical," or only "erasing information has a physical cost," and is the difference between those two claims the whole of the dispute over digital physics? And if levels of abstraction are chosen by observers rather than discovered in nature, can philosophy of information still claim to be describing what is real rather than what is useful to track?

ความซับซ้อนโคลโมโกรอฟคำนวณไม่ได้โดยทั่วไป ไม่มีอัลกอริทึมใดหาโปรแกรมสั้นที่สุดของสตริงใดๆ ได้ — ชิดจํากัดนั้นบอกอะไรเกี่ยวกับว่ามีดีโกนของ Occam จะกลายเป็นกลไกได้ไกลแค่ไหน? หลักการแลนเดาเออร์อนุญาตให้พูดว่า "สารสนเทศคือสิ่งเชิงกายภาพ" ได้จริงหรือ หรืออนุญาตแค่ "การลบสารสนเทศมีต้นทุนเชิง

กายภาพ" และความต่างระหว่างสองข้ออ้างนี้คือข้อพิพาททั้งหมดเรื่องฟิสิกส์เชิง
 ดิจิทัลใช่หรือไม่? และถ้าระดับของ abstraction ถูกผู้สังเกตการณ์เลือกขึ้น ไม่ใช่ถูก
 ค้นพบในธรรมชาติ ปรัชญาสารสนเทศยังอ้างได้อยู่หรือว่ากำลังอธิบายสิ่งที่จริง
 ไม่ใช่สิ่งที่มีประโยชน์จะติดตาม?

Go deeper • อ่านต่อ

- James Gleick, *The Information: A History, a Theory, a Flood* (New York: Pantheon, 2011).

James Gleick, *The Information: A History, a Theory, a Flood* (New York: Pantheon, 2011).

- Claude Shannon, "A Mathematical Theory of Communication," *Bell System Technical Journal* 27 (1948): 379–423, 623–656; Ray Solomonoff, "A Formal Theory of Inductive Inference," *Information and Control* 7 (1964): 1–22, 224–254.

Claude Shannon, "A Mathematical Theory of Communication," *Bell System Technical Journal* 27 (1948): 379–423, 623–656; Ray Solomonoff, "A Formal Theory of Inductive Inference," *Information and Control* 7 (1964): 1–22, 224–254.

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Information" — plato.stanford.edu/entries/information.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Information" — plato.stanford.edu/entries/information.

CHAPTER 12

Types and Proofs

ชนิดกับบทพิสูจน์

Fourth hearing of Part II. The last three chapters asked what computation can do, how long it takes, and what it moves; this one asks what happens to the oldest philosophical prize — certainty — once proof itself becomes a checkable artifact.

บทนี้ถามว่าเกิดอะไรขึ้นกับรางวัลเชิงปรัชญาที่เก่าแก่ที่สุด — ความแน่นอน — เมื่อบทพิสูจน์เองกลายเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ตรวจสอบได้ นี่คือการไต่สวนครั้งที่สี่ของภาค II สามบทก่อนหน้านี้ถามว่าการคำนวณทำอะไรได้ ใช้เวลานานแค่ไหน และเคลื่อนอะไร

What happens to certainty when proof becomes an artifact?

ความแน่นอนจะเหลืออะไร เมื่อบทพิสูจน์กลายเป็นสิ่งประดิษฐ์

In 1976 Kenneth Appel and Wolfgang Haken proved the four-color theorem with the help of a computer program that checked close to fifteen hundred map configurations no human being would ever survey by hand — chapter 03 already sat with the shock that verdict caused: a proof too long for any mathematician to read start to finish. Nearly thirty years later Georges Gonthier closed a different case about the same theorem. His formalization, completed in the Coq proof assistant and published as "Formal Proof — The Four-Color Theorem" (Notices of the American Mathematical Society 55, 2008: 1382–1393), did not merely rerun Appel and Haken's argument; it re-derived the whole proof, combinatorics and case-checking alike, as a sequence of steps validated by a small trusted kernel that a single person can, in principle, audit line by line. The theorem that once symbolized proof out-

running human comprehension became, in Gonthier's hands, the theorem that showed comprehension could be replaced by something more exacting than any human reader: a machine that does not skim.

ปี 1976 ทฤษฎีบทสี่สี (four-color theorem) ถูกพิสูจน์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ไล่ตรวจการจัดวางแผนที่เกือบหนึ่งพันห้าร้อยแบบ จำนวนที่ไม่มีมนุษย์คนไหนไล่ด้วยมือไหว คนพิสูจน์คือ Kenneth Appel และ Wolfgang Haken บทที่ 03 นั่งอยู่กับแรงสั่นสะเทือนของคำตัดสินนั้นมาแล้ว: บทพิสูจน์ที่ยาวเกินกว่านักคณิตศาสตร์คนใดจะอ่านจบตั้งแต่ต้นจนจบ เกือบสามสิบปีต่อมา Georges Gonthier ปิดอีกคดีหนึ่งของทฤษฎีบทเดียวกัน การทำให้เป็นรูปนัย (formalization) ของเขา เสร็จใน proof assistant ชื่อ Coq และตีพิมพ์เป็น "Formal Proof — The Four-Color Theorem" (Notices of the American Mathematical Society 55, 2008: 1382–1393) ไม่ได้รันข้อโต้แย้งของ Appel กับ Haken ซ้ำเฉยๆ มันสร้างบทพิสูจน์ทั้งขึ้นขึ้นใหม่ ทั้ง combinatorics และการไล่ตรวจกรณี ให้เป็นลำดับขั้นตอนที่ kernel (แกนตรวจสอบ) เล็กๆ ที่ไวใจได้รับรองความถูกต้อง และคนคนเดียวตรวจได้ที่ละบรรทัด ในหลักการ ทฤษฎีบทที่เคยเป็นสัญลักษณ์ของบทพิสูจน์ที่วิ่งพันความเข้าใจของมนุษย์ กลายมาเป็นทฤษฎีบท ในมือของ Gonthier ที่แสดงว่าความเข้าใจถูกแทนที่ได้ด้วยบางอย่างที่เข้มงวดกว่าผู้อ่านมนุษย์คนใด: เครื่องจักรที่ไม่อ่านผ่านๆ

What makes Gonthier's kernel trustworthy is a correspondence discovered, not designed, twice over. Haskell Curry noticed in 1934 that the types assigned to combinators in combinatory logic could be read as axiom schemes of intuitionistic implicational logic, and in 1958 that a fragment of Hilbert-style proof systems coincided with a fragment of typed combinatory logic. William Howard made the analogy exact three decades later without knowing Curry's full history, circulating a manuscript in 1969 that was finally published as "The Formulae-as-Types Notion of Construction" in a 1980 festschrift for Curry edited by Jonathan Seldin and J. Roger Hindley. Howard showed that a proof, written in the natural-deduction style Gerhard Gentzen had introduced in 1935, and a program, written in the simply typed lambda calculus, are the same object viewed from two directions: a proposition is a type, a proof of it is a program of that type, and simplifying a proof — removing a detour — is executing the program. N. G. de Bruijn ar-

rived at a version of the same idea independently at almost the same time, building it into his Automath system before either he or Howard knew of the other's work. Three researchers, working from logic, from combinators, and from an automated proof-checker, kept finding the identical seam — the strongest kind of evidence this book has for its own claim that philosophy and computing are one project rediscovered rather than two projects borrowed from each other.

สิ่งที่ทำให้ kernel ของ Gonthier ไวใจได้คือความสอดคล้อง (correspondence) ที่ถูกค้นพบ ไม่ใช่ถูกออกแบบ และค้นพบเข้าถึงสองรอบ Haskell Curry สังเกตในปี 1934 ว่าชนิด (type) ที่กำกับ combinator ในตรรกะเชิงการจัด (combinatory logic) อ่านได้ในฐานะ axiom scheme ของตรรกะเชิงเงื่อนไขแบบสัญชาตญาณนิยม (intuitionistic) และในปี 1958 ว่าส่วนหนึ่งของระบบพิสูจน์แบบ Hilbert ตรงกับส่วนหนึ่งของตรรกะเชิงการจัดที่มีชนิดกำกับ สามทศวรรษถัดมา William Howard ทำการเทียบเคียงนั้นให้แม่นยำ โดยไม่รู้ประวัติทั้งหมดของ Curry เขาส่งต้นฉบับเวียนอ่านในปี 1969 และมันได้ตีพิมพ์ในที่สุดเป็น "The Formulae-as-Types Notion of Construction" ใน festschrift ปี 1980 ที่ทำขึ้นให้ Curry โดยมี Jonathan Seldin และ J. Roger Hindley เป็นบรรณาธิการ Howard แสดงว่าบทพิสูจน์ที่เขียนในสัจตรการนิรนัยธรรมชาติ (natural deduction) ที่ Gerhard Gentzen เสนอไว้ในปี 1935 กับโปรแกรมที่เขียนในแคลคูลัสแลมบ์ดาที่มีชนิดอย่างง่าย (simply typed lambda calculus) คือวัตถุชิ้นเดียวกันที่มองจากคนละด้าน: ประพจน์คือชนิด บทพิสูจน์ของประพจน์คือโปรแกรมของชนิดนั้น และการลดรูปบทพิสูจน์ — ตัดทางอ้อมทิ้ง — คือการรันโปรแกรม N. G. de Bruijn คิดไอดี้อยู่คนเดียวกันนี้ขึ้นเองในเวลาไล่เลี่ยกันแทบพอดี และวางมันลงในระบบ Automath ของเขา ก่อนที่เขา กับ Howard จะรู้ว่าอีกฝ่ายทำเรื่องเดียวกันอยู่ นักวิจัยสามคน คนหนึ่งมาจากตรรกศาสตร์ คนหนึ่งมาจาก combinator คนหนึ่งมาจากตัวตรวจสอบบทพิสูจน์อัตโนมัติ ต่างเจอรอยต่อเดียวกันครั้งแล้วครั้งเล่า — หลักฐานที่หนักที่สุดที่หนังสือเล่มนี้มี สำหรับข้อกล่าวอ้างของมันเองว่าปรัชญากับการคำนวณคือโครงการเดียวกันที่ถูกค้นพบซ้ำ ไม่ใช่สองโครงการที่ยืมของกัน

The correspondence gave a century-old heresy its revenge. L. E. J. Brouwer's 1908 paper "The Unreliability of the Logical Principles" rejected the law of excluded middle — the claim that every statement is either true or false — for mathematics whose objects are mental constructions rather than mind-independent facts, building on the intuitionistic program he had opened in his 1907 dissertation. For most of the twentieth century this looked like a minority taste, a scruple most working mathematicians could safely ignore. Curry–Howard explains why it stopped being optional inside a proof assistant: a constructive proof that something exists must, under the correspondence, be a program that builds the thing, while a classical proof by contradiction — assume no such object exists, derive a contradiction, conclude one does — corresponds to no program at all, because it never says how to build anything. Coq, Agda, and Lean are, at their foundations, implementations of intuitionistic type theory not out of philosophical loyalty to Brouwer but because only the constructive fragment hands back code you can run. Intuitionism became load-bearing engineering exactly at the point where it stopped being asked to defend itself philosophically.

ความสอดคล้องนี้คือการแก้แค้นของความนอกกรีตที่มีอายุนับศตวรรษ บทความปี 1908 ของ L. E. J. Brouwer เรื่อง "The Unreliability of the Logical Principles" ปฏิเสธกฎแห่งไตรวินิจฉัย (law of excluded middle) — ข้อกล่าวอ้างที่ว่าทุกประพจน์เป็นจริงหรือเท็จอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ — สำหรับคณิตศาสตร์ที่วัตถุของมันเป็นสิ่งสร้างทางจิต ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นอิสระจากจิต ต่อยอดจากโครงการสัญชาตนิยม (intuitionism) ที่เขาเปิดไว้ในวิทยานิพนธ์ปี 1907 ตลอดศตวรรษที่ 20 เกือบทั้งศตวรรษ ข้อปฏิเสธนี้ดูเหมือนรสนิยมของคนกลุ่มน้อย เป็นความลึกลับที่นักคณิตศาสตร์ผู้ทำงานจริงมองข้ามได้อย่างปลอดภัย Curry–Howard อธิบายว่าทำไมมันเล็กเป็นทางเลือกในโลกของ proof assistant: บทพิสูจน์เชิงสร้าง (constructive proof) ที่ว่าบางสิ่งมีอยู่ ภายใต้ความสอดคล้องนี้ ต้องเป็นโปรแกรมที่สร้างสิ่งนั้นออกมา ส่วนบทพิสูจน์เชิงคลาสสิก (classical proof) แบบพิสูจน์โดยข้อขัดแย้ง — สมมติว่าไม่มีวัตถุนั้นอยู่ อนุมานความขัดแย้ง สรุปว่ามันมีอยู่ — ไม่ตรงกับโปรแกรมใดเลย เพราะมันไม่บอกวิธีสร้างอะไรสักอย่าง Coq, Agda และ Lean ที่รากฐานคือการสร้าง (implementation) ของทฤษฎีชนิดสัญชาตนิยม (intuitionistic type theory) ไม่ใช่

เพราะภักดีทางปรัชญาต่อ Brouwer แต่เพราะมีแต่ส่วนเชิงสร้างเท่านั้นที่คืนโค้ดที่รันได้กลับมาให้ สัญชาตญาณกลายเป็นวิศวกรรมที่แบกน้ำหนักจริง พอดีตรงจุดที่มันเล็ก ถูกขอให้ปกป้องตัวเองเชิงปรัชญา

Once that machinery existed, mathematics started handing it its hardest, longest proofs. Thomas Hales completed a proof of the Kepler conjecture — that no packing of equal spheres is denser than the familiar grocer's stack — in 1998, but the 250-page argument, part conventional and part computer-assisted, took twelve referees four years and left them only 99 percent confident it was correct. Hales responded in 2003 by launching the Flyspeck project to re-derive every step inside HOL Light and Isabelle; the formalization was completed in 2014, checked and independently rechecked that year, and published as "A Formal Proof of the Kepler Conjecture" (*Forum of Mathematics, Pi*, 2017). Flyspeck's tens of thousands of lemmas rest on a kernel small enough for a handful of people to inspect completely, in place of twelve referees who could only sample a proof too long to read whole. Lean's mathlib, a continuously growing, community-verified library built on the same foundations, now formalizes results across the whole of mathematics as they are proved, turning "has this been checked" into a question with a machine-checkable answer rather than a matter of reputation.

พอกลไกนั้นมีอยู่ คณิตศาสตร์ก็ยื่นบทพิสูจน์ที่ยากที่สุดและยาวที่สุดของตัวเองให้มัน ตรวจ Thomas Hales พิสูจน์ข้อคาดการณ์ของ Kepler (Kepler conjecture) สำเร็จ ในปี 1998 ว่าไม่มีวิธีอัดทรงกลมขนาดเท่ากันแบบใดแน่นไปกว่ากองผลไม้ที่พ่อค้าเรียงไว้ แต่ข้อโต้แย้ง 250 หน้ามันเป็นแบบดั้งเดิมครั้งหนึ่ง ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยอีกครั้งหนึ่ง กินเวลาผู้ตรวจทานสิบสองคนไปสี่ปี และจบลงที่ความมั่นใจเพียง 99 เปอร์เซ็นต์ว่าถูกต้อง Hales ตอบด้วยการเปิดโครงการ Flyspeck ในปี 2003 เพื่อสร้างทุกขั้นตอนขึ้นใหม่ภายใน HOL Light และ Isabelle งานรูปนัยเสร็จในปี 2014 ตรวจสอบและตรวจซ้ำโดยอิสระในปีเดียวกัน ตีพิมพ์เป็น "A Formal Proof of the Kepler Conjecture" (*Forum of Mathematics, Pi*, 2017) บทตั้ง (lemma) หลายหมื่นข้อของ Flyspeck วางอยู่บน kernel ที่เล็กพอให้คนหยิบมือเดียวตรวจได้ครบทุกบรรทัด แทนผู้ตรวจทานสิบสองคนที่สู้อ่านได้เพียงบางส่วนของบทพิสูจน์ที่ยาวเกินกว่าจะอ่านจบ mathlib ของ Lean คลังที่โตขึ้นทุกวันและชุมชนช่วยกันตรวจ ยืนยัน

รากฐานเดียวกัน วันนี้นั้นทำผลลัพธ์ทั่วทั้งคณิตศาสตร์ให้เป็นรูปนัยไปพร้อมกับผลลัพธ์เหล่านั้นถูกพิสูจน์ "เรื่องนี้ถูกตรวจสอบแล้วหรือยัง" จึงเลิกเป็นเรื่องของชื่อเสียง และกลายเป็นคำถามที่เครื่องจักรตอบได้

Vladimir Voevodsky pushed the foundations themselves one step further. *Homotopy Type Theory: Univalent Foundations of Mathematics* — the collective volume written by the Institute for Advanced Study program he led, published in 2013 — proposed reading types not as bare sets but as spaces, and proofs of equality between elements as paths between points — under Voevodsky's univalence axiom, structures that are isomorphic can be treated as identical, which gives mathematics's oldest and most abused word, "equal," a precise, checkable meaning it had never quite had before.

Vladimir Voevodsky ดันตัวรากฐานเองไปอีกขั้น *Homotopy Type Theory: Univalent Foundations of Mathematics* เล่มรวมที่เขียนโดยโปรแกรมของ Institute for Advanced Study ที่เขาเป็นผู้นำ ตีพิมพ์ปี 2013 เสนอให้อ่านชนิด (type) ไม่ใช่เซตเปล่าๆ แต่เป็นปริภูมิ (space) และอ่านบทพิสูจน์ความเท่ากัน ระหว่างสมาชิกเป็นเส้นทางระหว่างจุด ภายใต้สัจพจน์เอกค่า (univalence axiom) ของ Voevodsky โครงสร้างที่ isomorphic กันถือเป็นสิ่งเดียวกันได้ คำว่า "เท่ากัน" คำที่เก่าแก่ที่สุดและถูกใช้ผิดหนักที่สุดในคณิตศาสตร์ จึงได้ความหมายที่แม่นยำและตรวจสอบได้ ความหมายที่มันไม่เคยมีจริงๆ มาก่อน

None of this delivers the certainty Hilbert wanted in 1930. A proof assistant's guarantee is only as strong as its kernel, and the kernel rests on a compiler, which rests on hardware, which can fail — the same regress Wittgenstein pressed against any rule that claims to interpret itself, and the same one chapter 03 raised as a Gettier problem for sensors and pipelines. What Curry-Howard delivers instead is certainty re-engineered as a budget: instead of trusting a 250-page argument and twelve tired referees, trust a kernel of a few thousand lines, state exactly what would have to fail for the proof to be wrong, and let that be the whole of the remaining doubt.

Philosophy wanted proof to end an argument once and for all; computation's counteroffer is a proof that tells you precisely how small the argument left over actually is.

ไม่มีอะไรในนี้ส่งมอบความแน่นอนแบบที่ Hilbert ต้องการในปี 1930 การรับประกันของ proof assistant แข็งแรงเท่า kernel ของมันเท่านั้น kernel วางอยู่บนคอมไพเลอร์ คอมไพเลอร์วางอยู่บนฮาร์ดแวร์ และฮาร์ดแวร์พังได้ — การถอยกลับไม่รู้จบ (regress) อันเดียวกับที่ Wittgenstein กดดันกฎใดๆ ที่อ้างว่าตีความตัวเองได้ และอันเดียวกับที่บทที่ 03 ยกขึ้นมาเป็นปัญหาเก็ตติเยร์ (Gettier problem) ของเซนเซอร์และไปป์ไลน์ สิ่งที่ Curry–Howard ส่งมอบให้แทนคือความแน่นอนที่ถูกออกแบบใหม่เป็นงบประมาณ: แทนที่จะไวใจข้อโต้แย้ง 250 หน้ากับผู้ตรวจทานที่เหนื่อยล้าสิบสองคน ให้ไวใจ kernel ไม่กี่พันบรรทัด ระบุให้ชัดว่าอะไรต้องฟังบทพิสูจน์จึงจะผิด แล้วให้เท่านั้นเป็นความสงสัยที่เหลืออยู่ทั้งหมด ปรัชญาอยากให้บทพิสูจน์ปิดข้อโต้แย้งเด็ดขาดครั้งเดียวจบ ข้อเสนอโต้กลับของการคำนวณคือบทพิสูจน์ที่บอกได้แม่นยำว่าข้อโต้แย้งที่เหลือนั้นเล็กแค่ไหน

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 01 introduces Curry–Howard as the logic chapter's treaty between the two disciplines; this chapter completes it. Chapter 03 is where the four-color theorem first caused its epistemological shock — this chapter is its answer. Chapter 09 supplies the incompleteness results that proof assistants must live inside rather than escape. Chapter 11's Kolmogorov complexity measures the length of a proof the way this chapter measures its trustworthiness.

บทที่ 01 แนะนำความสอดคล้อง Curry–Howard (Curry–Howard correspondence) ในฐานะสนธิสัญญาระหว่างสองสาขาวิชาของบทตรรกศาสตร์ บทนี้ทำให้มันครบ บทที่ 03 คือจุดที่ทฤษฎีบทสี่สีก่อแรงสั่นสะเทือนเชิงญาณวิทยาครั้งแรก บทนี้คือคำตอบ บทที่ 09 ให้ผลลัพธ์เรื่องความไม่สมบูรณ์ที่ proof assistant ต้องอยู่ข้างใน ไม่ใช่หนีพ้น Kolmogorov complexity ในบทที่ 11 วัดความยาวของบทพิสูจน์ แบบเดียวกับที่บทนี้วัดความน่าเชื่อถือของมัน

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If a kernel can be made small enough for one person to audit, has the regress of trusting the verifier actually been stopped, or only shortened to a link short enough to overlook? Does univalence settle what "the same structure" means in mathematics generally, or only inside type theory's own house? And now that Lean's mathlib checks new results as they are proved, does mathematical knowledge still need the human community of referees at all, or only the community that decides which theorems are worth proving in the first place?

ถ้า kernel เล็กพอให้คนเดียวตรวจได้ การถอยกลับไม่รู้จบของการไวใจตัวตรวจสอบหยุดลงจริงหรือ หรือแค่ถูกย่นจนเหลือจุดเชื่อมที่สั้นพอจะมองข้ามสัจพจน์เอกค่า (univalence) ยุติความหมายของ "โครงสร้างเดียวกัน" ให้คณิตศาสตร์ทั้งวงการ หรือยุติได้แค่ในบ้านของทฤษฎีชนิดเอง และตอนนี้ที่ mathlib ของ Lean ตรวจผลลัพธ์ใหม่ไปพร้อมกับที่มันถูกพิสูจน์ ความรู้ทางคณิตศาสตร์ยังต้องการชุมชนมนุษย์ของผู้ตรวจทานอยู่หรือไม่ หรือต้องการแค่ชุมชนที่ตัดสินว่าทฤษฎีบทไหนคุ้มค่าแก่การพิสูจน์ตั้งแต่แรก

Go deeper • อ่านต่อ

- Jean-Yves Girard, Yves Lafont, and Paul Taylor, *Proofs and Types*, Cambridge Tracts in Theoretical Computer Science 7 (Cambridge: Cambridge University Press, 1989) — free edition at paultaylor.eu/stable/prot.pdf.

Jean-Yves Girard, Yves Lafont, and Paul Taylor, *Proofs and Types*, Cambridge Tracts in Theoretical Computer Science 7 (Cambridge: Cambridge University Press, 1989) — free edition at paultaylor.eu/stable/prot.pdf.

- William Howard, "The Formulae-as-Types Notion of Construction," in To H. B. Curry: *Essays on Combinatory Logic, Lambda Calculus, and Formalism*, ed. J. P. Seldin and J. R. Hindley (New York: Academic Press, 1980), 479–490; Georges Gonthier, "Formal Proof — The Four-Color Theorem," *Notices of the American Mathematical Society* 55 (2008): 1382–1393 — ams.org/notices/200811/tx081101382p.pdf.

William Howard, "The Formulae-as-Types Notion of Construction," in To H. B. Curry: Essays on Combinatory Logic, Lambda Calculus, and Formalism, ed. J. P. Seldin and J. R. Hindley (New York: Academic Press, 1980), 479–490; Georges Gonthier, "Formal Proof — The Four-Color Theorem," Notices of the American Mathematical Society 55 (2008): 1382–1393 — ams.org/notices/200811/tx081101382p.pdf.

- Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Intuitionism in the Philosophy of Mathematics" — plato.stanford.edu/entries/intuitionism.

Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Intuitionism in the Philosophy of Mathematics" — plato.stanford.edu/entries/intuitionism.

CHAPTER 13

Learning Machines

เครื่องเรียนรู้

This is Part II's fifth hearing: computation has spent a decade teaching itself to speak, translate, and see without being told a single rule, and now philosophy is asked to explain how that could count as knowing anything.

การไต่สวนครั้งที่ 5 ของภาค II: สิบปีที่ผ่านมา การคำนวณสอนตัวเองให้พูด แปล และมองเห็น โดยไม่มีใครบอกกฎสักข้อ ตอนนี้ปรัชญาถูกขอให้อธิบายว่าสิ่งนั้นนับเป็นการรู้อะไรได้อย่างไร

What does machine learning prove about how knowledge enters a mind?

การเรียนรู้ของเครื่องพิสูจน์อะไรได้บ้าง เรื่องวิธีที่ความรู้เข้าสู่จิต

On 24 May 2024, Anthropic let the public talk to a model that could not stop mentioning the Golden Gate Bridge. Ask it for a love letter and it worked the bridge's orange paint into a metaphor; ask it to file your taxes and it found a way back to the fog over the strait. This was "Golden Gate Claude," a demonstration built from research the company had just published: "Scaling Monosemanticity," which used a sparse-dictionary technique to pull tens of millions of human-interpretable "features" out of the middle layers of Claude 3 Sonnet — internal directions that reliably fire for a specific bridge, for sycophancy, for a known kind of security flaw (Anthropic, "Scaling Monosemanticity," May 2024). For the demonstration, one feature was simply turned up until it dominated. The model was taken offline about a day later. What it left behind was stranger than the joke: a single concept, inside a system nobody had hand-coded concept by concept, had an ad-

dress you could dial like a volume knob. A structure philosophers had called irretrievably opaque turned out, at least at this one coordinate, to have a location.

วันที่ 24 พฤษภาคม 2024 Anthropic เปิดให้คนทั่วไปคุยกับโมเดลที่หยุดพูดถึง Golden Gate Bridge ไม่ได้ ขอจดหมายรัก มันดิ่งสี่สัปดาห์ของสะพานมาเป็นอุปมา ขอให้ช่วยยืมภาษา มันวกกลับไปทีหมอกเหนือช่องแคบจนได้ นี่คือ "Golden Gate Claude" การสาธิตที่สร้างจากงานวิจัยที่บริษัทเพิ่งเผยแพร่: "Scaling Monosemanticity" ใช้เทคนิค sparse-dictionary ดึง "feature" ที่มนุษย์ตีความได้ นับสิบล้านตัวออกมาจากเลเยอร์กลางของ Claude 3 Sonnet — ทิศทางภายในที่ติดขึ้นสม่ำเสมอเมื่อเจอสะพานเส้นนั้นเส้นเดียว เมื่อเจอความประจบสอพลอ เมื่อเจอช่องโหว่ความปลอดภัยแบบที่รู้จักกันอยู่แล้ว (Anthropic, "Scaling Monosemanticity," May 2024) การสาธิตครั้งนี้เร่ง feature ตัวเดียวขึ้นจนมันครอบงำคำตอบทั้งหมด อีกราวหนึ่งวันโมเดลก็ถูกถอดออกจากระบบ สิ่งที่ยึดไว้แปลกกว่ามุกตลก: แนวคิดเดียวในระบบที่ไม่มีใครเขียนโค้ดที่ละแนวคิดด้วยมือ มีที่อยู่ที่ให้มนุษย์ปรับได้เหมือนปุ่มเสียง โครงสร้างที่นักปรัชญาเคยเรียกว่าทึบจนกู้คืนไม่ได้ อย่างน้อยที่ก็จุดจุดนี้จุดเดียว มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่จริง

That location is where this chapter starts, because finding it reopens a dispute older than any computer: what, if anything, must a mind already have before experience can teach it something.

ตำแหน่งนั้นคือจุดที่บทนี้เริ่ม เพราะการพบมันรื้อข้อพิพาทที่เก่าแก่กว่าคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องขึ้นมาใหม่: จิตต้องมีอะไรติดตัวมาก่อน — ถ้ามี — ประสบการณ์ถึงจะสอนอะไรมันได้

Empiricism and rationalism have been run, this past decade, as an experiment at scale. Noam Chomsky coined "poverty of the stimulus" in *Rules and Representations* (1980): children acquire grammatical structure that the input they actually hear radically underdetermines, so some of that structure must be innate — Universal Grammar. Large language models seem to answer back: trained on nothing but text, with no grammar built in, they become fluent. But the reply does not settle the argument, and philosophy ob-

jects on the argument's own terms. Chomsky, with Berwick, Pietroski, and Yankama, restated the case in "Poverty of the Stimulus Revisited" (2011): the claim was always about what a *child's* actual, limited exposure can support, not about what any learner given enough data can do. A model trained on a written record no child ever sees is not a counterexample to a claim about children; it is a different experiment with a different subject.

สิบปีที่ผ่านมาเอาประสบการณ์นิยมกับเหตุผลนิยมมาทดลองกันในขนาดใหญ่ Noam Chomsky บัญญัติคำว่า "ความขาดแคลนของสิ่งเร้า" (poverty of the stimulus) ไว้ใน Rules and Representations (1980): เด็กเรียนรู้โครงสร้างไวยากรณ์ที่ข้อมูลนำเข้าซึ่งพวกเขาได้ยินจริงกำหนดไว้ไม่พอเลย โครงสร้างบางส่วนจึงต้องติดตัวมาแต่กำเนิด — ไวยากรณ์สากล (Universal Grammar) โมเดลภาษาขนาดใหญ่ดูเหมือนจะตอบโต้กลับ เทรนด้วยข้อความล้วนๆ ไม่มีไวยากรณ์ฝังไว้ในตัว ก็ยังพูดได้คล่อง แต่คำตอบนั้นไม่ปิดข้อถกเถียง และปรัชญาก็ค้านด้วยเงื่อนไขของข้อโต้แย้งเอง Chomsky ร่วมกับ Berwick, Pietroski และ Yankama กล่าวข้อเสนอนี้ซ้ำใน "Poverty of the Stimulus Revisited" (2011): ข้อกล่าวอ้างนี้พูดถึงสิ่งที่การรับข้อมูลจริงและจำกัดของ เด็ก รองรับได้เสมอมา ไม่ใช่สิ่งที่ผู้เรียนรู้คนไหนก็ตามทำได้ ถ้าป้อนข้อมูลให้มากพอ โมเดลที่เทรนจากบันทึกลายลักษณ์อักษรที่ไม่มีเด็กคนไหนเคยเห็น จึงไม่ใช่ตัวอย่างค้านข้อกล่าวอ้างเรื่องเด็ก มันคือการทดลองคนละอันกับหัวข้อคนละเรื่อง

The empiricist side of that experiment has a doctrine, and the doctrine is a wager about how knowledge arrives. Richard Sutton put it into engineering form in March 2019: "The biggest lesson that can be read from 70 years of AI research is that general methods that leverage computation are ultimately the most effective, and by a large margin" (Sutton, "The Bitter Lesson," 13 March 2019). Chess, Go, speech, and vision each fell to search and learning after decades spent hand-encoding what researchers thought minds needed. But a lesson drawn from which strategies won in a handful of do-

mains is a historical generalization, not a proof about how any mind must gain knowledge — and it is silent on domains, like formal proof (ch.12), where built-in structure has not obviously become a liability.

ฝั่งประสบการณ์นิยมมีหลักคำสอนของตัวเอง และหลักคำสอนนั้นคือการพนันว่า ความรู้มาถึงได้อย่างไร Richard Sutton แปลงมันเป็นรูปแบบเชิงวิศวกรรมในเดือน มีนาคม 2019: "บทเรียนที่ใหญ่ที่สุดที่อ่านได้จากงานวิจัย AI 70 ปี คือวิธีการทั่วไปที่ใช้ประโยชน์จาก compute ได้ผลดีที่สุดที่สุดในที่สุด และดีกว่าด้วยระยะห่างมาก" ("The biggest lesson that can be read from 70 years of AI research is that general methods that leverage computation are ultimately the most effective, and by a large margin") (Sutton, "The Bitter Lesson," 13 March 2019) หมายความว่า การพูด การมองเห็น ต่างพ่ายแพ้กับการค้นหาและการเรียนรู้ หลังจากหลายทศวรรษที่หมดไปกับการเข้ารหัสด้วยมือในสิ่งที่นักวิจัยคิดว่าจิตต้องการ แต่บทเรียนที่สรุปจากว่ากลยุทธ์ไหนชนะในโดเมนไม่กี่โดเมนเป็นการสรุปเชิงประวัติศาสตร์ ไม่ใช่บทพิสูจน์ว่าจิตใดๆ ต้องได้ความรู้มาอย่างไร และมันเจ็บปวดต่อโดเมนอย่างบทพิสูจน์เชิงรูปนัย (บทที่ 12) ที่โครงสร้างซึ่งฝังมาแต่ต้นยังไม่กลายเป็นการอย่างชัดเจน

Chapter 05 puts Stevan Harnad's 1990 question on the record: can a system that manipulates symbols purely by their shape ever mean anything by them, or does it only borrow meaning from whoever reads its output? A model trained only on text is, on that question, purer than anything Harnad had in mind: its entire "experience" is other symbols. Is a feature that fires reliably on "Golden Gate Bridge" across languages and phrasings a grounded reference to the object, or an extremely well-organized cluster of shapes that still refers to nothing? The finding is evidence; it is not a verdict.

บทที่ 05 บันทึกคำถามของ Stevan Harnad ในปี 1990 ไว้เป็นหลักฐาน: ระบบที่จัดการสัญลักษณ์ด้วยรูปทรงล้วนๆ จะหมายถึงอะไรด้วยสัญลักษณ์เหล่านั้นได้จริงหรือไม่ หรือมันแค่มีความหมายจากคนที่อ่านผลลัพธ์ของมัน โมเดลที่เทรนจากข้อความล้วนๆ บริสุทธิ์ต่อคำถามนั้นยิ่งกว่าอะไรที่ Harnad เคยนึกถึง เพราะ "ประสบการณ์" ทั้งหมดของมันคือสัญลักษณ์อื่น feature ที่ติดขึ้นสม่ำเสมอเมื่อเจอ

"Golden Gate Bridge" ข้ามภาษาและข้ามสำนวน คือการอ้างอิงที่ยึดโยงกับตัววัตถุ หรือเป็นกลุ่มก้อนรูปทรงที่จัดระเบียบมาดีมาก แต่ยังไม่ได้อ้างถึงอะไรเลย ข้อค้นพบนี้เป็นหลักฐาน ไม่ใช่คำตัดสิน

The research line runs from "A Mathematical Framework for Transformer Circuits" (Anthropic, December 2021) through "Towards Monosemanticity" (2023) to the 2024 scaling result, and it gives philosophy of mind something it rarely has: a system whose internal representations were *discovered*, not designed, open to direct inspection rather than armchair argument. The caution belongs beside the excitement — a "feature" is what a sparse autoencoder, itself a trained model, finds; whether that unit deserves the name "concept" is exactly the question interpretability opens rather than closes.

สายงานวิจัยนี้ลากจาก "A Mathematical Framework for Transformer Circuits" (Anthropic, ธันวาคม 2021) ผ่าน "Towards Monosemanticity" (2023) มาถึงผลลัพธ์การขยายสเกลปี 2024 และมันมอบสิ่งที่ปรัชญาแห่งจิตแทบไม่เคยมี: ระบบที่การแทนค่าภายในถูก ค้นพบ ไม่ใช่ถูกออกแบบ เปิดให้ตรวจสอบตรงๆ แทนการถกเถียงบนเก้าอี้ ความระมัดระวังต้องมาคู่กับความตื่นเต้น "feature" คือสิ่งที่ sparse autoencoder ค้นพบ และตัว sparse autoencoder เองก็เป็นโมเดลที่ผ่านการเทรนมา หน่วยนั้นสมควรได้ชื่อว่า "concept" หรือไม่ คือคำถามที่ interpretability (การตีความได้) เปิดไว้ ไม่ใช่ปิดลง

Hume's problem is replayed, batch by batch, inside the training loop. In 1748, Hume showed that no argument — demonstrative or probable — can license projecting a past regularity forward without already assuming nature is uniform, which is the very thing in question (Hume, *An Enquiry Concerning Human Understanding*, Section IV, 1748). Every gradient update is exactly that projection: a rule fit to past batches, licensed to govern data it has never seen. Statistical learning theory supplies generalization bounds, but only by assuming train and test are drawn from the same distribution — Hume's uniformity principle, formalized and *assumed*, not derived. Computing's retort is that probably-approximately-correct is enough to ship; philo-

sophy's is that this is enough only because the premise Hume showed unprovable was smuggled in at the start, which is exactly why models fail silently the moment the world stops resembling their training data.

ปัญหาของ Hume ถูกเล่นซ้ำที่ละแบตซ์อยู่ใน training loop ปี 1748 Hume แสดงให้เห็นว่าไม่มีข้อโต้แย้งใด ไม่ว่าจะพิสูจน์ได้แน่นอนหรือแค่ว่าจะเป็น ที่อนุญาตให้ฉายความสม่ำเสมอในอดีตไปข้างหน้าได้ โดยไม่สมมติไว้ก่อนว่าธรรมชาติสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังถูกตั้งคำถามอยู่พอดี (Hume, An Enquiry Concerning Human Understanding, Section IV, 1748) การอัปเดต gradient ทุกครั้งคือการฉายภาพแบบนั้นเป๊ะๆ: กฎที่ fit กับแบตซ์ในอดีต ได้รับอนุญาตให้ควบคุมข้อมูลที่มันไม่เคยเห็น ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถิติให้ขอบเขตการทั่วไป (generalization bound) มาได้แต่ให้ได้ก็ต่อเมื่อสมมติว่าชุด train กับชุด test ถูกดึงมาจากการกระจายตัวเดียวกัน — หลักความสม่ำเสมอของ Hume ที่ถูกทำให้เป็นรูปนัยแล้ว สมมติไว้ ไม่ใช่พิสูจน์มา ผังการคำนวณได้ว่าแค่ probably-approximately-correct ก็พอส่งของได้ ผังปรัชญาได้ว่ามันพอเพราะข้อสมมติที่ Hume แสดงว่าพิสูจน์ไม่ได้ถูกลักลอบใส่เข้ามาตั้งแต่ต้น และนั่นคือเหตุผลตรงๆ ว่าทำไมโมเดลถึงล้มเหลวแบบเงิบๆ ทันทีที่โลกเลิกคล้ายข้อมูลที่มันเทรนมา

The people, briefly. Sutton has spent four decades building reinforcement learning's core toolkit — temporal-difference learning, actor-critic methods — from the University of Massachusetts to AT&T Labs to the University of Alberta, where he has been a professor since 2003 and, from 2017, a distinguished scientist at DeepMind Alberta. Chomsky has argued the rationalist case from MIT linguistics since the 1950s. Harnad's grounding paper has outlived several fashions in AI it was written to challenge. Chris Olah, an Anthropic co-founder who previously worked on interpretability at Google Brain and OpenAI, has run the Transformer Circuits project since its 2021 opening paper.

ผู้คน โดยย่อ Sutton ใช้เวลาสี่ทศวรรษสร้างชุดเครื่องมือหลักของ reinforcement learning — temporal-difference learning, actor-critic methods — ตั้งแต่ University of Massachusetts ไป AT&T Labs จนถึง University of Alberta ที่เขาเป็นศาสตราจารย์มาตั้งแต่ปี 2003 และตั้งแต่ปี 2017 เป็นนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นที่

DeepMind Alberta Chomsky ยืนกรานฝ่ายเหตุผลนิยมจากภาควิชาภาษาศาสตร์ที่ MIT มาตั้งแต่ทศวรรษ 1950 เปเปอร์เรื่องการยึดโยงของ Harnad อยู่ยงคงกระพันข้ามกระแสหลายกระแสใน AI ที่มันถูกเขียนขึ้นมาท้าทาย Chris Olah ผู้ร่วมก่อตั้ง Anthropic ที่เคยทำงานด้าน interpretability ที่ Google Brain และ OpenAI ดูแลโครงการ Transformer Circuits มาตั้งแต่เปเปอร์เปิดตัวปี 2021

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 04 asked whether the mind is what the brain computes; this chapter asks what an artificial learner's success or failure can actually prove about that question, and mostly finds "less than advertised." Chapter 05 owns the symbol grounding problem this chapter tests at scale. Chapter 09 supplies the notion of mechanical procedure this whole debate assumes. Chapter 10 supplies the bounded agent that Sutton's engineering doctrine implicitly assumes and classical epistemology did not. Chapter 11 explains the bracket Shannon drew around meaning; interpretability is computing's first serious attempt to look back inside it.

บทที่ 04 ถามว่าจิตคือสิ่งที่สมองคำนวณหรือไม่ บทนี้ถามว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของผู้เรียนรู้เทียมพิสูจน์อะไรได้จริงต่อคำถามนั้น และส่วนใหญ่พบว่า "น้อยกว่าที่โฆษณาไว้" บทที่ 05 เป็นเจ้าของปัญหาการยึดโยงสัญลักษณ์ (symbol grounding problem) ที่บทนี้เอามาทดสอบในขนาดใหญ่ บทที่ 09 ให้แนวคิดเรื่องกระบวนการวิธีเชิงกลไกที่ข้อถกเถียงทั้งหมดนี้สมมติไว้เป็นฐาน บทที่ 10 ให้ตัวแทนที่มีขอบเขต (bounded agent) ที่หลักคำสอนเชิงวิศวกรรมของ Sutton สมมติไว้โดยปริยาย แต่ญาณวิทยาแบบคลาสสิกไม่เคยสมมติ บทที่ 11 อธิบายวงเล็บที่ Shannon ชิดไว้รอบความหมาย interpretability คือความพยายามจริงจังครั้งแรกของฝั่งการคำนวณที่จะมองย้อนเข้าไปข้างในวงเล็บนั้น

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

Would any degree of language-model fluency count as evidence against poverty-of-the-stimulus, or is the argument, properly read, immune to that kind of evidence by construction? Does a feature that survives translation and paraphrase amount to reference, or only to a very tight correlation

mistaken for one? If the bitter lesson is right that hand-built priors lose out in the long run, what should we make of the domains — so far — where they have not?

ความคล่องของโมเดลภาษาระดับไหนก็ตามนับเป็นหลักฐานค้าน poverty of the stimulus ได้หรือไม่ หรือข้อโต้แย้งนี้ ถ้าอ่านให้ถูก มิถุนิคุ้มกันต่อหลักฐานแบบนั้นอยู่ในโครงสร้างของมันเอง feature ที่รอดจากการแปลและการเปลี่ยนสำนวนนับเป็นการอ้างอิงได้จริงหรือไม่ หรือเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแน่มากจนถูกเข้าใจผิดว่าเป็นการอ้างอิง ถ้า the bitter lesson ถูกต้องที่ว่า prior ที่สร้างด้วยมือแพ้ในระยะยาว แล้วเราจะว่าอย่างไรกับโดเมนที่ — จนถึงตอนนี้ — มันยังไม่แพ้

Go deeper • อ่านต่อ

- Noam Chomsky, *Rules and Representations*, Columbia University Press, 1980.

Noam Chomsky, *Rules and Representations*, Columbia University Press, 1980.

- Richard Sutton, "The Bitter Lesson," 13 March 2019 — incompleteideas.net/IncIdeas/BitterLesson.html; Anthropic, "Scaling Monosemanticity: Extracting Interpretable Features from Claude 3 Sonnet," May 2024 — transformer-circuits.pub/2024/scaling-monosemanticity.

Richard Sutton, "The Bitter Lesson," 13 March 2019 — incompleteideas.net/IncIdeas/BitterLesson.html; Anthropic, "Scaling Monosemanticity: Extracting Interpretable Features from Claude 3 Sonnet," May 2024 — transformer-circuits.pub/2024/scaling-monosemanticity.

- *Rationalism vs. Empiricism*, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

Rationalism vs. Empiricism, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

CHAPTER 14

Distributed Trust

ความไว้วางใจแบบกระจาย

This is Part II's sixth hearing: computation has spent forty years proving, formally, exactly how much agreement strangers with no shared authority can and cannot reach — and philosophy's social contract is called to answer for what it left out.

การไต่สวนครั้งที่ 6 ของภาค II เปิดตรงนี้: การคำนวณใช้เวลาสี่สิบปีพิสูจน์อย่างเป็นทางการว่าคนแปลกหน้าที่ไม่มีอำนาจร่วมกันตกลงกันได้แค่ไหน และตกลงกันไม่ได้แค่ไหน — สัญญาประชาคมของปรัชญาถูกเรียกมาตอบว่ามันละเอียดอะไรไป

Can computers settle what philosophers only argued — how strangers cooperate?

คนแปลกหน้าร่วมมือกันได้อย่างไร — คำถามที่นักปรัชญาได้แต่ถกเถียงคอมพิวเตอร์ยุติมันได้หรือไม่

On 3 January 2009, a program mined the first block of a currency that no bank, state, or company controlled. Embedded in that block was a string of text: "The Times 03/Jan/2009 Chancellor on brink of second bailout for banks" — the front-page headline of that day's *London Times*, quoting the news that the UK government was about to bail out its banking system a second time (Bitcoin Wiki, "Genesis block"). The line proved the block could not have been mined earlier, but it did more than timestamp; it dated the system's birth to the exact week the institutions trust is normally outsourced to had just failed in public. The paper behind it, "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System," had been posted to a cryptography mailing list on 31 October 2008 under the name Satoshi Nakamoto — a name nobody has ever conclusively attached to a person. A system built explicitly

so that strangers need not trust one another was written by someone none of us can authenticate by any of the ordinary means. That irony is this chapter's opening exhibit.

วันที่ 3 มกราคม 2009 โปรแกรมหนึ่งชุดบล็อกแรกของสกุลเงินที่ไม่มีธนาคาร รัฐหรือบริษัทใดควบคุม ในบล็อกนั้นมีข้อความฝังอยู่: "The Times 03/Jan/2009 Chancellor on brink of second bailout for banks" — พาดหัวหน้าหนึ่งของ The Times กรุงลอนดอนวันนั้น อ้างว่ารัฐบาลสหราชอาณาจักรกำลังจะล้มระบบธนาคารของตัวเองเป็นครั้งที่สอง (Bitcoin Wiki, "Genesis block") บรรทัดนั้นพิสูจน์ว่าบล็อกนี้ชุดก่อนหน้านั้นไม่ได้ แต่มันทำมากกว่าประทับเวลา มันวางวันเกิดของระบบไว้ตรงสัปดาห์ที่สถาบันซึ่งเราฝากความไว้วางใจไว้ตามปกติเพ่งล้มเหลวต่อหน้าสาธารณะพอดี เปเปอร์เบื้องหลัง "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System" ถูกโพสต์ลงเมลลิงลิสต์ด้าน cryptography วันที่ 31 ตุลาคม 2008 ในชื่อ Satoshi Nakamoto — ชื่อที่ไม่มีใครเคยผูกกับตัวบุคคลได้อย่างชัดเจน ระบบที่สร้างขึ้นเพื่อให้คนแปลกหน้าไม่ต้องไว้วางใจกัน เขียนโดยคนที่ไม่มีใครในพวกเรายืนยันตัวตนได้ด้วยวิธีปกติสักวิธี ความย้อนแย้งนั้นคือหลักฐานชิ้นแรกที่บ่งชี้การเข้าสู่การพิจารณา

The social contract has an executable version, and it begins from the same premise the original did. Thomas Hobbes argued in *Leviathan* (1651) that without an authority capable of enforcing it, agreement among equals is unstable — the state of nature is "a war of all against all," and peace requires transferring judgment to a sovereign strong enough to compel it. Distributed computing's answer, worked out three centuries later, keeps the peace without a sovereign: Leslie Lamport's Paxos ("The Part-Time Parliament," *ACM Transactions on Computer Systems*, May 1998) and Diego Ongaro and John Ousterhout's Raft ("In Search of an Understandable Consensus Algorithm," *USENIX ATC* 2014) let any majority of equal replicas bind a decision, tolerating the minority being slow, wrong, or offline. Where Hobbes

solved coordination by concentrating judgment in one place, these protocols solve it by counting votes among peers — a social contract that needs a quorum and a clock, never a Leviathan.

สัญญาประชาคมมีเวอร์ชันที่รันได้จริง และมันตั้งต้นจากข้อสมมติเดียวกับต้นฉบับ Thomas Hobbes ได้แย้งใน *Leviathan* (1651) ว่าถ้าไม่มีอำนาจที่บังคับใช้ได้ ข้อตกลงระหว่างผู้เท่าเทียมกันย่อมไม่มั่นคง สภาวะธรรมชาติคือ "สงครามของทุกคนต่อทุกคน" และสันติภาพต้องโอนอำนาจตัดสินใจให้ผู้มีอธิปไตยที่แข็งแกร่งพอจะบังคับได้ คำตอบของ distributed computing มาช้ำกว่านั้นสามศตวรรษ และรักษาสันติภาพไว้ได้โดยไม่ต้องมีผู้มีอธิปไตย: Paxos ของ Leslie Lamport ("The Part-Time Parliament," *ACM Transactions on Computer Systems*, May 1998) และ Raft ของ Diego Ongaro กับ John Ousterhout ("In Search of an Understandable Consensus Algorithm," *USENIX ATC* 2014) ให้เสียงข้างมากของ replica ที่เท่าเทียมกันผูกมัดการตัดสินใจ และทนได้เมื่อเสียงข้างน้อยเข้าผิดหรือออฟไลน์ Hobbes แก้ปัญหาการประสานงานด้วยการรวมอำนาจตัดสินใจไว้ที่จุดเดียว โปรโตคอลเหล่านี้แก้ด้วยการนับคะแนนกันเองในหมู่ผู้เท่าเทียม — สัญญาประชาคมที่ขอแค่ quorum กับนาฬิกา ไม่ขอ Leviathan

Testimony gets harder when a witness may be lying rather than merely mistaken. Leslie Lamport, Robert Shostak, and Marshall Pease posed that sharper version in 1982: generals surrounding a city must reach unanimous agreement — attack or retreat — communicating only by messenger, when some generals or their messages may be actively treacherous. Their result: with unsigned, oral messages, no protocol works unless more than two-thirds of the generals are loyal; among just three participants, a single traitor already defeats two honest ones (Lamport, Shostak & Pease, "The Byzantine Generals Problem," *ACM TOPLAS* 4, no. 3, July 1982: 382–401).

Philosophy's testimony debates — how much a report should be discounted, knowing some sources may be adversarial rather than merely unreliable — get an exact numerical threshold: one-third.

คำให้การยากขึ้นทันทีที่พยานอาจโกหก ไม่ใช่แค่เข้าใจผิด Leslie Lamport, Robert Shostak และ Marshall Pease ตั้งเวอร์ชันที่คมกว่านั้นไว้ในปี 1982: นายพลที่ล้อมเมืองอยู่ต้องตกลงกันเป็นเอกฉันท์ — บุกหรือถอย — โดยสื่อสารผ่านผู้ส่งสารเท่านั้น ในสถานการณ์ที่นายพลบางคนหรือข้อความบางฉบับอาจทรยศจริง ๆ ผลลัพธ์ของพวกเขา คือ ด้วยข้อความปากเปล่าที่ไม่มีลายเซ็นกำกับ ไม่มีโปรโตคอลไหนใช้ได้เลย เว้นแต่นายพลมากกว่าสองในสามจะซื่อสัตย์ ในกลุ่มสามคน ผู้ทรยศคนเดียวเอาชนะผู้ซื่อสัตย์สองคนได้แล้ว (Lamport, Shostak & Pease, "The Byzantine Generals Problem," ACM TOPLAS 4, no. 3, July 1982: 382–401) ข้อถกเถียงเรื่องคำให้การของปรัชญา — ควรลดน้ำหนักรายงานลงแค่ไหนเมื่อรู้ว่าบางแหล่งอาจเป็นปรปักษ์ ไม่ใช่แค่ไม่น่าเชื่อถือ — จึงได้เกณฑ์ตัวเลขที่ชัดเจน: หนึ่งในสาม

Agreeing on a plan is one thing; agreeing that you have both agreed is another, and it is provably out of reach. In 1975, Akkoyunlu, Ekanadham, and Huber proved that two parties coordinating over a channel that can silently drop messages can never become certain, after any finite exchange, that both sides know the plan is on — any acknowledgment could itself be the message that is lost. Jim Gray gave the result its familiar military name, the Two Generals Problem, in 1978. This is the philosophical structure of common knowledge — I know P, you know P, I know you know P, without end — which David Lewis had formalized in *Convention* (1969); Joseph Halpern and Yoram Moses gave it a distributed-computing treatment, proving that true common knowledge is unreachable over any channel with even a small chance of failure, and that only finite, nested approximations are ("Knowledge and Common Knowledge in a Distributed Environment," 1984; expanded *Journal of the ACM* 37, no. 3, 1990). Epistemic logic, usually a philosopher's diagram of nested belief, becomes a protocol with a proven ceiling.

ตกลงกันเรื่องแผนคือเรื่องหนึ่ง ตกลงกันว่าทั้งสองฝ่ายตกลงแล้วคืออีกเรื่อง และเรื่องหลังพิสูจน์ได้ว่าไปไม่ถึง ปี 1975 Akkoyunlu, Ekanadham และ Huber พิสูจน์ว่าสองฝ่ายที่ประสานงานผ่านช่องทางที่ทำข้อความหายเสียๆ ได้ไม่มีทางแน่ใจหลัง

การแลกเปลี่ยนจำนวนจำกัดใดๆ ว่าทั้งสองฝ่ายรู้ว่าแผนดินหน้าแล้ว เพราะการตอบรับเองก็อาจเป็นข้อความที่หายไป Jim Gray ตั้งชื่อทางการทหารที่คุ้นหูให้ผลลัพธ์นี้ ในปี 1978 ว่า ปัญหานายพลสองนาย (Two Generals Problem) นี่คือการสร้างเชิงปรัชญาของความรู้ร่วม (common knowledge) — ฉันรู้ P อีกฝ่ายรู้ P ฉันรู้ว่าอีกฝ่ายรู้ P ไปเรื่อยไม่สิ้นสุด — ที่ David Lewis ทำให้เป็นรูปนัยไว้ใน Convention (1969) Joseph Halpern และ Yoram Moses จับมันมาทำแบบ distributed computing พิสูจน์ว่าความรู้ร่วมที่แท้จริงไปไม่ถึงผ่านช่องทางใดๆ ที่มีโอกาสล้มเหลวแม้เพียงเล็กน้อย มีแต่การประมาณแบบซ้อนชั้นจำกัดเท่านั้นที่ไปถึง ("Knowledge and Common Knowledge in a Distributed Environment," 1984; expanded Journal of the ACM 37, no. 3, 1990) ตรรกะเชิงญาณ (epistemic logic) ปกติเป็นแค่แผนภาพความเชื่อซ้อนชั้นของนักปรัชญา ตรงนี้มันกลายเป็นโปรโตคอลที่มีเพดานพิสูจน์แล้ว

A digital signature lets any stranger verify who a message came from without a shared secret or a vouching intermediary: trust becomes a mathematical relation — only one private key produces what a matching public key can confirm — rather than a social one requiring a notary, a bank, or a state. A ledger extends this from verifying one signature to verifying an entire ordered history, letting mutually suspicious parties agree on a single sequence of events without deferring to any one of them.

ลายเซ็นดิจิทัลทำให้คนแปลกหน้าคนไหนก็ยืนยันได้ว่าข้อความมาจากใคร โดยไม่ต้องมีความลับร่วมกันและไม่ต้องมีตัวกลางผู้รับรอง: ความไว้วางใจกลายเป็นความสัมพันธ์เชิงคณิตศาสตร์ — มีกุญแจส่วนตัวดอกเดียวเท่านั้นที่สร้างสิ่งที่กุญแจสาธารณะคู่กันยืนยันได้ — ไม่ใช่ความสัมพันธ์เชิงสังคมที่ต้องมีนายรับรอง ธนาคาร หรือรัฐ บัญชีแยกประเภท (ledger) ขยายเรื่องนี้จากลายเซ็นฉบับเดียวไปถึงประวัติทั้งหมดที่เรียงลำดับไว้ ฝ่ายที่ระแวงกันเองจึงตกลงกันบนลำดับเหตุการณ์ชุดเดียวได้ โดยไม่ต้องยอมตามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

Money is where every piece of this machinery bears weight at once. Nakamoto's protocol makes the ledger itself the output of a Byzantine-fault-tolerant vote — proof-of-work — among anonymous, mutually distrustful

participants, solving double-spending without the single trusted ledger-keeper Hobbes would have assumed was unavoidable. But philosophy objects here, not merely answers: the whole distributed-trust literature treats trust as solved once nodes agree on facts — which block is valid, whose signature is genuine. Older accounts of trust, including Hobbes's own worry about promises kept only under duress, hold that trust carries normative content no vote over present facts touches — reputation earned over years, forgiveness, the willingness to be vulnerable to someone else's future choice. A blockchain makes forgery costly. It does not make betrayal *within the rules* — a fraud run entirely inside a legitimate, signed ledger — visible to the protocol at all.

เงินคือจุดที่กลไกทุกชิ้นแบกน้ำหนักพร้อมกัน โปรโตคอลของ Nakamoto ทำให้ตัวบัญชีแยกประเภทเองเป็นผลของการโหวตแบบทนทานต่อความผิดพลาดแบบไบแซนไทน์ (Byzantine fault tolerance) — proof-of-work — ในหมู่ผู้เข้าร่วมนิรนามที่ไม่ไวใจกัน แก่ double-spending ได้โดยไม่ต้องมีผู้ดูแลบัญชีที่น่าเชื่อถือรายเดียวแบบที่ Hobbes คงคิดว่าเสี่ยงไม่ได้ ตรงนี้ปรัชญาคัดค้าน ไม่ใช่แค่ตอบ: วรรณกรรมเรื่อง distributed trust ทั้งหมดถือว่าความไว้วางใจจบแล้วเมื่อโหนดตกลงกันเรื่องข้อเท็จจริง — บล็อกไหนถูกต้อง ลายเซ็นของใครเป็นของจริง คำอธิบายความไว้วางใจแบบเก่ากว่า รวมถึงความกังวลของ Hobbes เองเรื่องคำสัญญาที่รักษาไว้เพราะถูกบังคับ ยืนยันว่าความไว้วางใจแบกเนื้อหาเชิงบรรทัดฐานที่การโหวตเรื่องข้อเท็จจริงปัจจุบันแตะไม่ถึง — ชื่อเสียงที่สั่งสมมาหลายปี การให้อภัยความเต็มใจจะประจบสอประนอมต่อทางเลือกในอนาคตของอีกฝ่าย บล็อกเซนทำให้การปลอมแปลงมีต้นทุนสูง แต่การทรยศ ภายในกรอบกฎ — การโกงที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบัญชีแยกประเภทที่ถูกกฎและมีลายเซ็นกำกับ — โปรโตคอลมองไม่เห็นเลยแม้แต่

น้อย

The people, briefly. Hobbes wrote *Leviathan* out of the English Civil War's chaos. Lamport received the 2013 ACM Turing Award for this and other foundational work in distributed computing, and by his own account wrote "The Part-Time Parliament" as an allegory of a fictional Greek parliament

because reviewers found the direct version unreadable. Halpern and Moses built on Lewis's philosophical account of convention to give epistemic logic a computational home. Nakamoto has never been identified.

ผู้คน โดยย่อ Hobbes เขียน Leviathan ขึ้นจากความโกลาหลของสงครามกลางเมือง อังกฤษ Lamport ได้รางวัล ACM Turing Award ปี 2013 จากงานชิ้นนี้และงานพื้นฐานอื่นๆ ด้าน distributed computing และตามคำบอกเล่าของเขาเอง เขาเขียน "The Part-Time Parliament" เป็นนิทานเปรียบเทียบว่าด้วยรัฐสภากรีกสมมติ เพราะผู้ตรวจอ่านบอกว่าเวอร์ชันตรงไปตรงมาอ่านไม่รู้เรื่อง Halpern กับ Moses ต่อยอดคำอธิบายเชิงปรัชญาเรื่อง convention ของ Lewis เพื่อให้ตรรกะเชิงญาณมีบ้านทาง computational Nakamoto ไม่เคยถูกระบุตัวตน

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 03 asked whether a machine's answer counts as knowledge; Byzantine fault tolerance is that question with an exact fraction attached. Chapter 06's responsibility gaps recur here as blame distributed the same way trust is. Chapter 07's stack-versus-state tension sharpens once money itself no longer needs a state. Chapter 12's certainty-as-engineering-product reappears in the one-third threshold and the proven ceiling on common knowledge.

บทที่ 03 ถามว่าคำตอบของเครื่องนับเป็นความรู้หรือไม่ ความทนทานต่อความผิดพลาดแบบไบแซนไทน์คือคำถามเดียวกันที่มีเศษส่วนแม่นยำติดตามด้วย ช่องว่างความรับผิดชอบของบทที่ 06 กลับมาที่นี้ในรูปการโทษที่กระจายตัวแบบเดียวกับความไว้วางใจ ความตึงระหว่าง stack กับ state ของบทที่ 07 คมขึ้นทันทีที่เงินเองไม่ต้องการรัฐ ความแน่นอนในฐานะผลผลิตเชิงวิศวกรรมของบทที่ 12 โผล่กลับมาในเกณฑ์หนึ่งในสาม และในเพดานที่พิสูจน์แล้วของความรู้ร่วม

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If perfect common knowledge is provably unreachable over any unreliable channel, is ordinary human coordination — running on language and gesture, channels no more reliable — merely tolerating the same gap with a

longer patience for uncertainty? Does a system that formally guarantees agreement on facts quietly redefine "trust" down to "agreement," discarding what the word carried for Hobbes? And if no one — not even a quorum — is identifiable behind a permissionless ledger, whose sovereignty has actually been replaced?

ถ้าความรู้ร่วมที่สมบูรณ์พิสูจน์ได้ว่าไปไม่ถึงผ่านช่องทางที่ไม่น่าเชื่อถือใดๆ การประสานงานของมนุษย์ทั่วไป — ที่รันบนภาษาและท่าทาง ช่องทางที่ไม่ได้นำเชื่อถือไปกว่ากัน — ก็เป็นแค่การทนอยู่กับช่องว่างเดียวกันด้วยความอดทนต่อความไม่แน่นอนที่ยาวกว่าเท่านั้นหรือไม่ ระบบที่รับประกันข้อตกลงเรื่องข้อเท็จจริงอย่างเป็นรูปนัย กำลังนิยาม "trust" ใหม่อย่างเจียบๆ ให้เหลือแค่ "agreement" ทั้งสิ่งที่คำนี้เคยแบกไว้สำหรับ Hobbes หรือไม่ และถ้าไม่มีใคร — แม้แต่ quorum — ระบุด่วนตนได้เบื้องหลังบัญชีแยกประเภทแบบไม่ต้องขออนุญาต (permissionless) อธิปไตยของใครกันแน่ที่ถูกแทนที่ไป

Go deeper • อ่านต่อ

— Thomas Hobbes, *Leviathan*, 1651.

Thomas Hobbes, *Leviathan*, 1651.

— Leslie Lamport, Robert Shostak & Marshall Pease, "The Byzantine Generals Problem," *ACM Transactions on Programming Languages and Systems* 4, no. 3 (July 1982): 382–401; Satoshi Nakamoto, "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System," 31 October 2008 — bitcoin.org/bitcoin.pdf.

Leslie Lamport, Robert Shostak & Marshall Pease, "The Byzantine Generals Problem," *ACM Transactions on Programming Languages and Systems* 4, no. 3 (July 1982): 382–401; Satoshi Nakamoto, "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System," 31 October 2008 — bitcoin.org/bitcoin.pdf.

— *Common Knowledge*, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

Common Knowledge, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

CHAPTER 15

The Computational Universe

เอกภพเชิงคำนวณ

This is Part II's closing hearing: computation, having examined every other branch of philosophy, finally asks whether reality itself will take the stand – and here the two courts run out of ground to stand on separately.

ภาค II ปิดท้ายด้วยการไต่สวนนี้: การคำนวณไต่สวนทุกสาขาของปรัชญามาจนครบ จึงหันมาถามว่าความจริงเองจะขึ้นให้การหรือไม่ — และตรงนี้เอง สองศาลหมดพื้นที่ยืนแยกจากกัน

Is reality itself on the witness stand?

ตัวเอกภพเองขึ้นนั่งเป็นพยานหรือไม่

On 2 June 2016, at Recode's Code Conference, Elon Musk told the audience there was "a one in billions chance we're in base reality," reasoning that video games had gone from Pong to photorealism in forty years, so a sufficiently advanced civilization would run simulations indistinguishable from the world we take for granted. The claim traces to Nick Bostrom's 2003 paper "Are You Living in a Computer Simulation?" — but Bostrom's actual argument is not that claim. It is a trilemma: at least one of the following is true — almost all civilizations go extinct before they can run high-fidelity ancestor simulations; those that survive are almost universally uninterested in running them; or we are almost certainly in one (Bostrom, *Philosophical Quarterly* 53, no. 211, 2003: 243–255). Bostrom assigns no precise probability to the third branch and warns explicitly against overconfidence in any of the three. A careful philosophical argument, built to be cross-examined by

philosophy, was cross-examined instead by a technology conference, and lost precision in the exchange. That collapse — trilemma into slogan — is itself worth entering as evidence before the argument proper begins.

วันที่ 2 มิถุนายน 2016 ที่งาน Code Conference ของ Recode Elon Musk บอกผู้ฟังว่ามี "โอกาสหนึ่งในพันล้านที่เราอยู่ในความจริงฐาน" (a one in billions chance we're in base reality) เหตุผลของเขาคือวิดีโอเกมเดินจาก Pong ไปถึงภาพสมจริงระดับภาพถ่ายได้ภายในสี่สิบปี อารยธรรมที่ก้าวหน้าพอจึงรันการจำลองที่แยกไม่ออกจากโลกที่เราถือเป็นเรื่องปกติได้ ต้นทางของข้อกล่าวอ้างนี้คือเปเปอร์ปี 2003 ของ Nick Bostrom เรื่อง "Are You Living in a Computer Simulation?" — แต่สิ่งที่ Bostrom เขียนไว้ไม่ใช่ข้อกล่าวอ้างนั้น เขาเขียน trilemma: อย่างน้อยหนึ่งในสามข้อต่อไปนี้ เป็นจริง — อารยธรรมเกือบทั้งหมดสูญพันธุ์ก่อนจะรันการจำลองบรรพบุรุษที่ละเอียดสมจริงได้ อารยธรรมที่รอดมาแทบทั้งหมดไม่สนใจจะรันมัน หรือเราแทบจะแน่นอนว่าอยู่ในการจำลองอันหนึ่งอยู่แล้ว (Bostrom, *Philosophical Quarterly* 53, no. 211, 2003: 243–255) Bostrom ไม่ระบุความน่าจะเป็นที่แม่นยำให้ข้อที่สาม และเตือนตรงๆ ไม่ให้มั่นใจเกินไปกับข้อใดในสามข้อ ข้อโต้แย้งเชิงปรัชญาที่รอบคอบ สร้างมาให้ปรัชญาชักค้ำ้น กลับถูกงานประชุมด้านเทคโนโลยีชักค้ำ้นแทน และความแม่นยำหายไปในการแลกเปลี่ยนนั้น การพังจาก trilemma เหลือสโลแกน คือหลักฐานที่ควรนำเข้าแฟ้มเสียก่อน ก่อนข้อโต้แย้งตัวจริงจะเริ่ม

Stated as Bostrom wrote it, the argument is a disjunction reached by elimination, hedged at every step: it does not say what we are, only that one of three things must be. Held to that standard, it is a piece of careful anthropic reasoning about future computing capacity — not a metaphysics, and not proof of anything about the world we are actually in.

ตามตัวอักษรที่ Bostrom เขียนไว้ ข้อโต้แย้งนี้ไม่ได้บอกว่าเราเป็นอะไร บอกแค่ว่าหนึ่งในสามอย่างต้องเป็นจริง มันคือ disjunction ที่ได้มาจากการตัดตัวเลือกออกทีละข้อ และกันตัวไว้ทุกชั้น เมื่อยึดมาตรฐานนั้น มันคือการให้เหตุผลแบบ anthropic ที่รอบคอบเรื่องศักยภาพการคำนวณในอนาคต — ไม่ใช่อภิปรัชญา และไม่พิสูจน์อะไรเกี่ยวกับโลกที่เราอยู่จริงๆ

The proposal that physical law is itself computation runs from Konrad Zuse's *Rechnender Raum* (1969; translated *Calculating Space*, MIT, 1970), which modeled space as a cellular automaton computing its own next state, through Edward Fredkin's Finite Nature hypothesis — that space, time, and every physical quantity are ultimately discrete and finite — to Seth Lloyd's *Programming the Universe* (2006), which treats every particle collision as a bit-flip, and to the Wolfram Physics Project, launched 14 April 2020, which models space as an evolving hypergraph from which physical law emerges. The skepticism deserves equal floor, not a footnote. Sabine Hossenfelder has argued that no one has shown how a discrete algorithm reproduces the continuous symmetries of general relativity, and that searches for a preferred discretization scale have found nothing (Hossenfelder, "The Simulation Hypothesis Is Pseudoscience," *Backreaction*, February 2021). Scott Aaronson makes the sharper point: the hypothesis's problem is not that it has been shown false, but that essentially no observation could count against it — a defect prior to any question of truth ("Because you asked: the Simulation Hypothesis has not been falsified; remains unfalsifiable," *Shtetl-Optimized*, 3 October 2017).

ข้อเสนอที่ว่ากฎฟิสิกส์เองก็คือการคำนวณ มีสายยาว เริ่มที่ *Rechnender Raum* ของ Konrad Zuse (1969; แปลเป็น *Calculating Space*, MIT, 1970) ที่จำลองอวกาศเป็นเซลล์ูลาร์อโตมาตา (cellular automaton) คำนวณสถานะถัดไปของตัวเอง ต่อด้วยสมมติฐาน Finite Nature ของ Edward Fredkin — อวกาศ เวลา และปริมาณทางฟิสิกส์ทุกอย่างทำยที่สุดแล้วไม่ต่อเนื่องและมีจำกัด — แล้วถึง *Programming the Universe* (2006) ของ Seth Lloyd ที่มองการชนกันของอนุภาคทุกครั้งเป็นการพลิกบิตหนึ่งบิต และถึง Wolfram Physics Project ที่เปิดตัววันที่ 14 เมษายน 2020 ซึ่งจำลองอวกาศเป็นไฮเปอร์กราฟที่วิวัฒนาการไปเรื่อยๆ แล้วให้กฎฟิสิกส์ผุดขึ้นมาจากมัน ฝ่ายที่สงสัยต้องได้พินเท่ากัน ไม่ใช่แค่เชิงอรรถ Sabine Hossenfelder ได้ว่ายังไม่มีการแสดงได้ว่าอัลกอริทึมไม่ต่อเนื่องจะให้สมมาตรต่อเนื่องของทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปออกมาได้อย่างไร และการค้นหาสเกลการแยกไม่ต่อเนื่องที่เหมาะสมก็ไม่พบอะไรเลย (Hossenfelder, "The Simulation Hypothesis Is Pseudoscience," *Backreaction*, February 2021) Scott Aaronson ชี้จุดที่คมกว่านั้น: ปัญหาของสมมติฐานนี้ไม่ใช่ว่ามันถูกแสดงว่าเป็นเท็จ แต่แทบไม่มีการสังเกตใดนับเป็นหลักฐาน

ด้านมันได้เลย — ข้อบกพร่องที่มาก่อนคำถามเรื่องจริงเท็จด้วยซ้ำ ("Because you asked: the Simulation Hypothesis has not been falsified; remains unfalsifiable," Shtetl-Optimized, 3 October 2017)

John Conway's Game of Life, publicized by Martin Gardner in *Scientific American* in October 1970, runs on three rules and produces gliders, oscillators, and — decades later — a complete computer built from its own pieces. Rule 110, one of 256 possible elementary one-dimensional automata, was conjectured universal by Stephen Wolfram in 1985 and proved so by Matthew Cook, who worked out the proof while bound by a nondisclosure agreement with Wolfram Research that delayed its publication roughly a decade ("Universality in Elementary Cellular Automata," *Complex Systems* 15, no. 1, 2004: 1–40). Both cases make the same point without metaphor: full computational power, and the unpredictability that comes with it, can hide inside a rule simple enough to state in one sentence.

กฎสามข้อพอแล้วสำหรับสร้างคอมพิวเตอร์ทั้งเครื่อง Game of Life ของ John Conway ที่ Martin Gardner เผยแพร่ใน *Scientific American* เมื่อเดือนตุลาคม 1970 รันด้วยกฎแค่สามข้อ และให้ glider, oscillator และ — หลายสิบปีต่อมา — คอมพิวเตอร์สมบูรณ์แบบที่ประกอบขึ้นจากชิ้นส่วนของมันเอง Rule 110 หนึ่งใน 256 elementary one-dimensional automata ที่เป็นไปได้ Stephen Wolfram คาดการณ์ไว้ในปี 1985 ว่าเป็น universal และ Matthew Cook พิสูจน์ได้จริง เขาคิดบทพิสูจน์ขึ้นระหว่างถูกผูกด้วยสัญญาไม่เปิดเผยข้อมูลกับ Wolfram Research สัญญานั้นถ่วงการตีพิมพ์ไว้ราวหนึ่งทศวรรษ ("Universality in Elementary Cellular Automata," *Complex Systems* 15, no. 1, 2004: 1–40) ทั้งสองกรณีบอกเรื่องเดียวกันโดยไม่ต้องใช้อุปมา: พลังการคำนวณเต็มรูปแบบ พร้อมความคาดเดาไม่ได้ที่ติดมาด้วย ซ่อนอยู่ในกฎที่พุดจบได้ในประโยคเดียว

Every "random" number a computer produces is the deterministic output of an algorithm seeded by some prior state; it looks unpredictable only because the algorithm is opaque to whoever is asking. This restages compatibilism's oldest move as engineering. Hobbes and Hume, the classical compatibilists, held that freedom never meant *uncaused* — it meant acting

from one's own will, unconstrained by external force — so a fully determined pseudo-random generator and a fully determined human can both exhibit exactly the unpredictability-to-an-observer that ordinary judgments of freedom actually track. If physical law itself turns out to be the deterministic output of a cellular automaton, that does not resolve the question; it removes the last place to hide from having to answer it.

ตัวเลข "สุ่ม" ทุกตัวที่คอมพิวเตอร์ผลิตออกมา คือผลลัพธ์ที่ดีเทอร์มินิสติกของ อัลกอริทึมที่ตั้งค่าเริ่มต้นจากสถานะก่อนหน้าบางอย่าง มันดูคาดเดาไม่ได้เพราะ อัลกอริทึมนั้นเทียบต่อคนที่กำลังถาม เท่ากับเอาท่าเก่าแก่ที่สุดของประนีประนอมนิยม (compatibilism) มาเล่นใหม่ในรูปวิศวกรรม Hobbes และ Hume สอง compatibilist คลาสสิก ยืนยันว่าเสรีภาพไม่เคยแปลว่า ไม่มีเหตุ — มันแปลว่าการกระทำจากเจตจำนงของตัวเอง โดยไม่ถูกบังคับจากแรงภายนอก ตัวสุ่มเทียมที่ถูกกำหนดไว้เต็มรูปแบบกับมนุษย์ที่ถูกกำหนดไว้เต็มรูปแบบ จึงแสดงความคาดเดาไม่ได้-ต่อผู้สังเกตแบบเดียวกันเป๊ะๆ กับที่การตัดสินใจเรื่องเสรีภาพตามปกติใช้วัดกันอยู่จริง ถ้ากฎฟิสิกส์เองกลายเป็นผลลัพธ์ดีเทอร์มินิสติกของ cellular automaton ตัวหนึ่ง คำถามนี้ก็ยังไม่ถูกแก้ ที่หายไปคือที่หลบสุดท้ายจากการต้องตอบมัน

Every principle above runs the same shape, and the shape is the turn this book keeps making: a computational claim meets a question philosophy has held open for centuries, and neither side gets the last word. Bostrom's trilemma stays open; Hossenfelder's objection stays unanswered; compatibilism stays contested. That is not this method failing to reach a verdict. It is what an honest cross-examination looks like when the witness is reality itself, and the trial is still open when the file closes.

ทุกหลักการข้างต้นเดินตามรูปเดียวกัน และรูปนั้นคือลีลาที่หนังสือเล่มนี้ทำซ้ำอยู่เสมอ: ข้อกล่าวอ้างเชิงคำนวณมาเจอคำถามที่ปรัชญาเปิดค้างไว้หลายศตวรรษ แล้วไม่มีฝ่ายไหนได้คำพูดสุดท้าย trilemma ของ Bostrom ยังเปิดอยู่ ข้อคัดค้านของ Hossenfelder ยังไม่มีคำตอบ compatibilism ยังถูกโต้แย้งอยู่ นั่นไม่ใช่วิธีการนี้ล้มเหลวที่จะไปถึงคำตอบตัดสิน แต่คือหน้าตาของการซัดค้ำที่ชื่อตรง เมื่อพยานคือความจริงเองล้วนๆ และคดียังไม่จบตอนที่แฟ้มถูกปิดลง

The people, briefly. Bostrom, a Swedish-born philosopher at Oxford, wrote the 2003 paper after first circulating it in 2001. Zuse, better known for building one of the first working programmable computers in the 1930s and 1940s, turned to digital physics afterward. Fredkin worked the idea for decades until his death in 2023. Lloyd is a mechanical-engineering professor at MIT and an architect of quantum computing. Wolfram, having built Mathematica, launched his physics project as an open, crowd-participation effort in 2020. Hossenfelder is a German theoretical physicist known for public skepticism toward untestable claims dressed as physics. Conway devised Life in 1970; Cook proved Rule 110 universal and then spent years fighting to publish it.

ผู้คน โดยย่อ Bostrom นักปรัชญาเชื้อสายสวีเดนที่ Oxford เขียนเปเปอร์ปี 2003 หลังส่งฉบับร่างออกครั้งแรกในปี 2001 Zuse เป็นที่รู้จักมากกว่าจากการสร้างคอมพิวเตอร์ตั้งโปรแกรมได้เครื่องแรกๆ ที่ใช้งานได้จริงในทศวรรษ 1930 และ 1940 แล้วหันมาทางฟิสิกส์เชิงดิจิทัล (digital physics) ที่หลัง Fredkin ทำงานกับไอดีนี้หลายทศวรรษจนเสียชีวิตในปี 2023 Lloyd เป็นศาสตราจารย์ด้านวิศวกรรมเครื่องกลที่ MIT และเป็นหนึ่งในสถาปนิกของ quantum computing Wolfram สร้าง Mathematica มาก่อน แล้วเปิดโครงการฟิสิกส์ของเขาในปี 2020 เป็นงานเปิดให้คนทั่วไปเข้าร่วม Hossenfelder เป็นนักฟิสิกส์ทฤษฎีชาวเยอรมัน รู้จักกันจากการตั้งข้อสงสัยต่อสาธารณะกับข้อกล่าวอ้างที่พิสูจน์ไม่ได้แต่แต่งตัวเป็นฟิสิกส์ Conway คิด Life ขึ้นในปี 1970 Cook พิสูจน์ว่า Rule 110 เป็น universal แล้วใช้เวลาหลายปีต่อสู้เพื่อให้ได้ตีพิมพ์

Connections • เชื่อมโยง

Chapter 02's question — are objects in a simulated world real — is this chapter's necessary predecessor. Chapter 09's Church–Turing thesis sets the limit on what "computing the universe" could even mean. Chapter 11's audit of Shannon's bracket, and Wheeler's it-from-bit, is where the specu-

lation in this chapter meets its own foundations. Chapter 10's question of what is reachable, not merely true, asks whether any simulator could compute reality at the resolution reality displays.

บทนี้ต้องอาศัยคำถามของบทที่ 02 เป็นพื้นมาก่อน — วัตถุในโลกจำลองเป็นของจริงหรือไม่ ข้อตั้ง Church–Turing ของบทที่ 09 ชี้ให้เห็นว่า "การคำนวณเอกภพ" จะแปลว่าอะไรได้บ้างตั้งแต่ต้น การตรวจสอบวงเล็บของ Shannon ในบทที่ 11 กับ it from bit (สสารจากบิต) ของ Wheeler คือจุดที่การคาดเดาในบทนี้ไปเจอรากฐานของตัวเอง ส่วนคำถามของบทที่ 10 เรื่องสิ่งที่ไปถึงได้ ไม่ใช่แค่สิ่งที่เป็นจริง ถามว่าตัวจำลองใดจะคำนวณความจริงที่ความละเอียดเท่าที่ความจริงแสดงออกมาได้หรือไม่

Open questions • คำถามที่ยังเปิดอยู่

If no experiment could ever distinguish a simulated universe from a "base" one, has the argument stopped being the kind of claim philosophy or physics can adjudicate at all? Does proving Rule 110 universal make Wolfram's hypergraph more likely to be physics, or only more likely to be capable of it, pending some independent reason to believe the update rule? And is compatibilism actually answering the free-will question, or quietly redefining "free" until the harder version of the question can no longer be asked?

ถ้าไม่มีการทดลองใดแยกเอกภพจำลองออกจากเอกภพ "ฐาน" ได้เลย ข้อโต้แย้งนี้ยังเป็นข้อกล่าวอ้างชนิดที่ปรัชญาหรือฟิสิกส์ตัดสินได้อยู่หรือไม่ การพิสูจน์ว่า Rule 110 เป็น universal ทำให้ไฮเปอร์กราฟของ Wolfram มีโอกาสเป็นฟิสิกส์มากขึ้นจริงหรือ หรือแค่มีโอกาสมีศักยภาพจะเป็นได้มากขึ้น โดยยังรอเหตุผลอิสระบางอย่างที่จะเชื่อกฎการอัปเดตนั้น และ compatibilism ตอบคำถามเรื่องเจตจำนงเสรี (free will) อยู่จริง หรือแค่นิยาม "free" ใหม่เจี๊ยบๆ จนคำถามเวอร์ชันที่ยากกว่าถามไม่ได้อีก

Go deeper • อ่านต่อ

- Seth Lloyd, *Programming the Universe: A Quantum Computer Scientist Takes On the Cosmos*, Knopf, 2006.

Seth Lloyd, *Programming the Universe: A Quantum Computer Scientist Takes On the Cosmos*, Knopf, 2006.

- Nick Bostrom, "Are You Living in a Computer Simulation?", *Philosophical Quarterly* 53, no. 211 (2003): 243–255 — simulation-argument.com/simulation.pdf; Matthew Cook, "Universality in Elementary Cellular Automata," *Complex Systems* 15, no. 1 (2004): 1–40.

Nick Bostrom, "Are You Living in a Computer Simulation?", *Philosophical Quarterly* 53, no. 211 (2003): 243–255 — simulation-argument.com/simulation.pdf; Matthew Cook, "Universality in Elementary Cellular Automata," *Complex Systems* 15, no. 1 (2004): 1–40.

- *Computer Simulations in Science*, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

Computer Simulations in Science, Stanford Encyclopedia of Philosophy.

CLOSING

Closing

ปิดเล่ม

This is the courtroom after both benches have been used — no verdict read out, only the record handed across and the door left unlocked.

ห้องพิจารณาคดีนี้ผ่านการใช้นั่งมาแล้วทั้งสองฝั่ง ไม่มีคำตัดสินอ่านออกมา มีแต่บันทึกคดีที่ส่งต่อ และประตูที่ไม่ได้ล็อก

What was the trial for?

การพิจารณาคดีนี้มีไว้เพื่ออะไร

Count the collisions this book has entered into evidence. Church and Turing settled the *Entscheidungsproblem* six weeks apart in 1936 without either having seen the other's proof, by methods that had nothing in common until Turing wrote the appendix showing they agreed (ch.09). Stephen Cook located the boundary of feasible computation in 1971; Leonid Levin, cut off from Western journals, found the identical theorem two years later (ch.10). Haskell Curry, William Howard, and N. G. de Bruijn each arrived at the correspondence between proofs and programs from a different direction, none of them aware of the others (ch.12). George Boole rebuilt Leibniz's calculus of reasoning without knowing Leibniz had been there, and only learned of the anticipation after his book was printed (ch.01). Four independent rediscoveries of the same seam is not four coincidences. It is what a single vein looks like when people keep striking it from opposite sides of a wall.

นับการชนกันที่หนังสือเล่มนี้เข้าเป็นหลักฐานดู Church กับ Turing ปิด

Entscheidungsproblem ห่างกันหกสัปดาห์ในปี 1936 ไม่มีใครเห็นบทพิสูจน์ของอีกฝ่าย และวิธีของทั้งคู่ไม่มีอะไรร่วมกันเลย จนกระทั่ง Turing เขียนภาคผนวกแสดงว่าสองวิธีให้ผลตรงกัน (บทที่ 09) Stephen Cook ปักเส้นแบ่งของการคำนวณที่ทำได้

จริงลงไปในปี 1971 อีกสองปีถัดมา Leonid Levin ที่ถูกตัดขาดจากวารสารตะวันตก พบทฤษฎีบทเดียวกันคำต่อคำ (บทที่ 10) Haskell Curry, William Howard และ N. G. de Bruijn เดินมาถึงความสอดคล้องระหว่างบทพิสูจน์กับโปรแกรมจากคนละทาง ไม่มีใครรู้ว่าอีกสองคนทำอะไรอยู่ (บทที่ 12) George Boole สร้างแคลคูลัสแห่งเหตุผลของ Leibniz ขึ้นใหม่โดยไม่รู้ว่ Leibniz เคยไปถึงก่อน และรู้ว่ามีคนไปถึงก่อน ก็ต่อเมื่อหนังสือของเขาพิมพ์ออกไปแล้ว (บทที่ 01) ค้นพบซ้ำโดยอิสระสี่ครั้งบนรอยเดียวกัน ไม่ใช่ความบังเอิญสี่หน มันคือหน้าตาของแร่สายเดียว เมื่อคนชุดเข้าหามัน จากคนละฝั่งกำแพง

That is the whole claim, and it is why this book was built as a cross-examination rather than a survey. Philosophy and computing are one project — *what can be known, said, and done by rule* — separated by an accident of institutional history rather than by a difference in subject. Part I put the machine on the stand and let philosophy ask what a program is, whether a machine's answer counts as knowledge, how code means, whether a delegated decision keeps its morality, and who governs when architecture outruns law. Part II reversed the benches, and computation's questions were the more embarrassing ones: your ideal knower is computationally impossible (ch.10); your certainty is an engineering product with an error budget (ch.12); your account of trust is a threshold with a number on it (ch.14).

ข้อกล่าวอ้างของเล่มนี้มีอยู่เท่านั้น และมันคือเหตุผลที่หนังสือถูกสร้างเป็นการซักถามค้าน ไม่ใช่การสำรวจ ประชัญกับการคำนวณเป็นโครงการเดียวกัน — สิ่งที่เราได้พูดได้ และทำได้ตามกฎ — ที่ถูกแยกออกจากกันด้วยอุบัติเหตุทางประวัติศาสตร์เชิงสถาบัน ไม่ใช่ด้วยเนื้อหาที่ต่างกัน ภาค I เอาเครื่องจักรขึ้นให้การ แล้วปล่อยให้ประชัญถามว่าโปรแกรมคืออะไร คำตอบของเครื่องนับเป็นความรู้หรือไม่ โค้ดมีความหมายได้อย่างไร การตัดสินใจที่มอบให้เครื่องทำแทนยังถือศีลธรรมของมันไว้ อยู่หรือไม่ และใครปกครองเมื่อสถาปัตยกรรมวิ่งแข่งกฎหมาย ภาค II สลับมานั่ง และคำถามจากฝั่งการคำนวณกลับน่าอายกว่า: ผู้รู้ในอุดมคติของปรัชญาเป็นไปได้เชิง

การคำนวณ (บทที่ 10) ความแน่นอนของปรัชญาเป็นผลผลิตทางวิศวกรรมที่มีบ
ความผิดพลาดกำกับ (บทที่ 12) คำอธิบายเรื่องความไว้วางใจของปรัชญาเป็นเกณฑ์
ที่มีตัวเลขติดอยู่ (บทที่ 14)

Neither court won, and that is not a failure of the method. Every hearing here ends the way an honest examination ends: with the claim narrower than it was, and the ground under it visible. Chapter 15 said why the trial cannot close. This chapter says who runs it next.

ไม่มีศาลไหนชนะ และนั่นไม่ใช่ความล้มเหลวของวิธีการ ทุกการไต่สวนในเล่มนี้จบ
แบบที่การซักถามอย่างซื่อตรงจบเสมอ: ข้อกล่าวอ้างแคบลงกว่าตอนเริ่ม และพื้นที่
มันยืนอยู่มองเห็นได้ บทที่ 15 บอกไปแล้วว่าทำไมการพิจารณาคดีถึงปิดไม่ได้ บทนี้
บอกว่าใครดำเนินมันต่อ

The route · เส้นทาง

Thirty days, one hour a day. Read the book's chapter first, then the source; the encyclopedia entries are load-bearing, not decoration, and every link below was checked before this file shipped. Where a chapter gets two days, spend the second one arguing with the first.

สามสิบวัน วันละหนึ่งชั่วโมง อ่านบทของหนังสือก่อน ค่อยไปที่แหล่งที่มา รายการ
สารานุกรมในนี้แบกน้ำหนักจริง ไม่ใช่ของประดับ และลิงก์ทุกอันด้านล่างถูกตรวจ
ก่อนไฟล์นี้ออกไป บทไหนได้สองวัน ให้ใช้วันที่สองเถียงกับวันแรก

Days	Chapter	Start with	Then
1-2	00 The Map	SEP, Philosophy of Computer Science	SEP, Hilbert's Program
3-4	01 Logic	SEP, Gödel's Incompleteness Theorems	SEP, Leibniz's Influence on 19th Century Logic
5-6	02 Metaphysics	SEP, Types and Tokens	re-read ch.02's wall argument against ch.04

Days	Chapter	Start with	Then
7–8	03 Epistemology	SEP, Computer Simulations in Science	Robertson, Sanders, Seymour & Thomas, The Four Color Theorem
9–10	04 Mind	SEP, The Computational Theory of Mind · The Chinese Room Argument	Turing, Computing Machinery and Intelligence (1950)
11–12	05 Language	SEP, Speech Acts	SEP, Montague Semantics
13–14	06 Ethics	SEP, Ethics of AI and Robotics	Kleinberg, Mullainathan & Raghavan, Inherent Trade-Offs
15–16	07 Politics	SEP, Political Legitimacy	SEP, Privacy and Information Technology
17	08 Aesthetics	SEP, Martin Heidegger	Dreyfus, Alchemy and Artificial Intelligence (1965)
18	<i>the benches reverse</i>	re-read ch.00's three rules of examination	write down which side you have been quietly siding with
19–20	09 Computability	SEP, The Church-Turing Thesis	ch.09's open questions, answered in your own words
21–22	10 Complexity	SEP, Computational Complexity Theory	Aaronson, Why Philosophers Should Care (2011)
23–24	11 Information	SEP, Information	ch.11's audit, re-run against ch.00's Shannon bracket
25–26	12 Types & Proofs	SEP, Intuitionism · Intuitionistic Type Theory	Girard, Lafont & Taylor, <i>Proofs and Types</i>
27–28	13 Learning Machines	SEP, Rationalism vs. Empiricism · The Problem of Induction	Sutton, The Bitter Lesson (2019)
29	14 Distributed Trust	SEP, Common Knowledge	Nakamoto, Bitcoin (2008)

Days	Chapter	Start with	Then
30	15 The Computational Universe	Bostrom, Are You Living in a Computer Simulation? (2003)	pick the branch of the trilemma you reject, and say why
วัน	บท	เริ่มจาก	ต่อด้วย
1-2	00 แผนที่	SEP, Philosophy of Computer Science	SEP, Hilbert's Program
3-4	01 ตรรกศาสตร์	SEP, Gödel's Incompleteness Theorems	SEP, Leibniz's Influence on 19th Century Logic
5-6	02 อภิปรัชญา	SEP, Types and Tokens	อ่านข้อโต้แย้งเรื่องกำแพงของบทที่ 02 ซ้ำ เทียบกับบทที่ 04
7-8	03 ญาณวิทยา	SEP, Computer Simulations in Science	Robertson, Sanders, Seymour & Thomas, The Four Color Theorem
9-10	04 ปรัชญาแห่งจิต	SEP, The Computational Theory of Mind · The Chinese Room Argument	Turing, Computing Machinery and Intelligence (1950)
11-12	05 ปรัชญาภาษา	SEP, Speech Acts	SEP, Montague Semantics
13-14	06 จริยศาสตร์	SEP, Ethics of AI and Robotics	Kleinberg, Mullainathan & Raghavan, Inherent Trade-Offs
15-16	07 ปรัชญาการเมือง	SEP, Political Legitimacy	SEP, Privacy and Information Technology
17	08 สุนทรียศาสตร์ และปรากฏการณ์วิทยา	SEP, Martin Heidegger	Dreyfus, Alchemy and Artificial Intelligence (1965)
18	ม้านั่งสลัฟฟ์	อ่านกฎสามข้อของการซักถามจากบทที่ 00 ซ้ำ	เขียนบันทึกว่าที่ผ่านมาเอนเข้าข้างฝ่ายไหนอยู่อย่างเจี๊ยบๆ
19-20	09 การคำนวณได้	SEP, The Church-Turing Thesis	คำถามที่ยังเปิดอยู่ของบทที่ 09 ตอบด้วยคำพูดของตัวเอง

วัน	บท	เริ่มจาก	ต่อด้วย
21–22	10 ความซับซ้อน	SEP, Computational Complexity Theory	Aaronson, Why Philosophers Should Care (2011)
23–24	11 สารสนเทศ	SEP, Information	การตรวจสอบของบทที่ 11 รันช้าเทียบกับวงเล็บของ Shannon จากบทที่ 00
25–26	12 ชนิดกับบทพิสูจน์	SEP, Intuitionism · Intuitionistic Type Theory	Girard, Lafont & Taylor, Proofs and Types
27–28	13 เครื่องเรียนรู้	SEP, Rationalism vs. Empiricism · The Problem of Induction	Sutton, The Bitter Lesson (2019)
29	14 ความไว้วางใจแบบกระจาย	SEP, Common Knowledge	Nakamoto, Bitcoin (2008)
30	15 เอกภพเชิงคำนวณ	Bostrom, Are You Living in a Computer Simulation? (2003)	เลือกแขนงหนึ่งของ trilemma ที่ปฏิเสธ แล้วบอกว่าทำไม

Two habits matter more than the schedule. Read one primary source per chapter rather than three summaries of it — the summaries agree with each other and the primary does not, and the disagreement is where the thinking is. And keep the last column: the exercises are the examination, and a route with no cross-examination in it is a reading list, not a training.

มีนิสัยสองอย่างที่สำคัญกว่าตารางเวลา ข้อแรก อ่านแหล่งปฐมภูมิ (primary source) หนึ่งขึ้นต่อบท แทนบทสรุปสามชิ้นของมัน — บทสรุปเห็นตรงกันเอง ส่วนแหล่งปฐมภูมิไม่เห็นด้วย และความไม่ลงรอยนั้นคือที่ที่ความคิดเกิดขึ้น ข้อสอง อย่าทิ้งคอลัมน์สุดท้าย แบบฝึกหัดคือการซักถาม เส้นทางที่ไม่มีการซักถามค่านอยู่ในตัวเป็นแค่รายการหนังสือ ไม่ใช่การฝึก

The license • ใบอนุญาต

Nothing in this book required a degree in either discipline to produce, and the record says so. Boole was a schoolmaster in Lincoln when he algebraized logic. Shannon was a twenty-one-year-old master's student when he showed that Boole's algebra was also a wiring diagram. Turing wrote the founding paper of computing for a mathematics journal and the founding question of machine minds for a philosophy journal, fourteen years apart, without changing fields — because there was no field to change. The department that separated them was founded in 1962, twenty-six years after the paper that made it possible. An institutional boundary that young has no authority over a reader.

ไม่มีอะไรในหนังสือเล่มนี้ที่ต้องใช้ปริญญาของสาขาใดสาขาหนึ่งจึงจะผลิตได้ และบันทึกคดียืนยันแบบนั้น Boole เป็นครูใหญ่ที่ Lincoln ตอนเขาทำให้ตรรกะกลายเป็นพีชคณิต Shannon อายุยี่สิบเอ็ดและยังเรียนปริญญาโท ตอนเขาแสดงว่าพีชคณิตของ Boole เป็นแผนภาพวงจรไฟฟ้าได้ด้วย Turing เขียนเปเปอร์ก่อตั้งการคำนวณลงวารสารคณิตศาสตร์ และเขียนคำถามก่อตั้งเรื่องจิตของเครื่องจักรลงวารสารปรัชญา ห่างกันสิบสี่ปี โดยไม่ได้ย้ายสาขา — เพราะยังไม่มีสาขาให้ย้าย ภาควิชาที่แยกทั้งสองออกจากกันตั้งขึ้นในปี 1962 ยี่สิบหกปีหลังเปเปอร์ที่ทำให้มันเกิดขึ้นได้ พรหมแดนเชิงสถาบันที่อ่อนวัยขนาดนั้นไม่มีอำนาจเหนือผู้อ่าน

That is the license, and it is narrower and better than permission to have opinions. It is permission to ask a question in the other discipline's vocabulary and to insist on an answer there: to ask an engineer what their system means and not accept a benchmark score, to ask a philosopher what their ideal agent would cost to run and not accept that the question is vulgar. Each field's habits protect it from exactly one kind of question, and it is always the other field's question.

นั่นคือใบอนุญาต และมันแคบกว่าและดีกว่าใบอนุญาตให้มีความเห็น มันอนุญาตให้ถามคำถามด้วยคำศัพท์ของอีกสาขา แล้วยื่นกรานเอาคำตอบตรงนั้นให้ได้: ถามวิศวกรว่าระบบของเขาหมายความว่าอะไร แล้วไม่รับคะแนน benchmark เป็นคำ

ตอบ ถามนักปรัชญาว่าตัวแทนในอุดมคติของเขารับแล้วต้นทุนเท่าไร แล้วไม่รับข้อ
แก้ตัวว่าคำถามหยาบคาย นิสัยของแต่ละสาขาปกป้องมันจากคำถามชนิดเดียว และ
เป็นคำถามของอีกสาขาเสมอ

The rules were set out in chapter 00 and they are the only equipment needed. The examiner sets the terms. Both voices appear, or it is a lecture. Every claim carries its evidence — a date, a work, a source that can be opened — because the fastest way to lose a cross-examination is to assert what the record will not support.

กฎถูกวางไว้แล้วในบทที่ 00 และเป็นอุปกรณ์ชิ้นเดียวที่ต้องใช้ ผู้ซักถามกำหนด
เงื่อนไข ทั้งสองเสียงต้องปรากฏ ไม่อย่างนั้นก็เป็นการบรรยาย ทุกข้อกล่าวอ้างแบก
หลักฐานของตัวเอง — วันที่ ผลงานหนึ่งชิ้น แหล่งที่มาที่เปิดดูได้ — เพราะทางแพ่งที่
เร็วที่สุดในการซักถามค้านคือยืนยันสิ่งที่บันทึกคดีไม่รองรับ

The record is now yours. The witnesses are still under oath, the questions in every chapter's *Open questions* were left open on purpose, and the chair at the front of the room has been empty since chapter 15. Sit down and begin.

บันทึกคดีเป็นของคุณแล้ว พยานยังอยู่ได้คำสาบาน คำถามใน คำถามที่ยังเปิดอยู่
ของทุกบทถูกเปิดค้างไว้โดยตั้งใจ และเก้าอี้หัวห้องว่างมาตั้งแต่บทที่ 15 นั่งลง แล้ว
เริ่ม

The Examined Machine · the AICE Library, 2026.

ไม่มีคำตัดสินในเล่มนี้ มีแต่บันทึกคดีที่ส่งต่อมาถึงมือคุณแล้ว